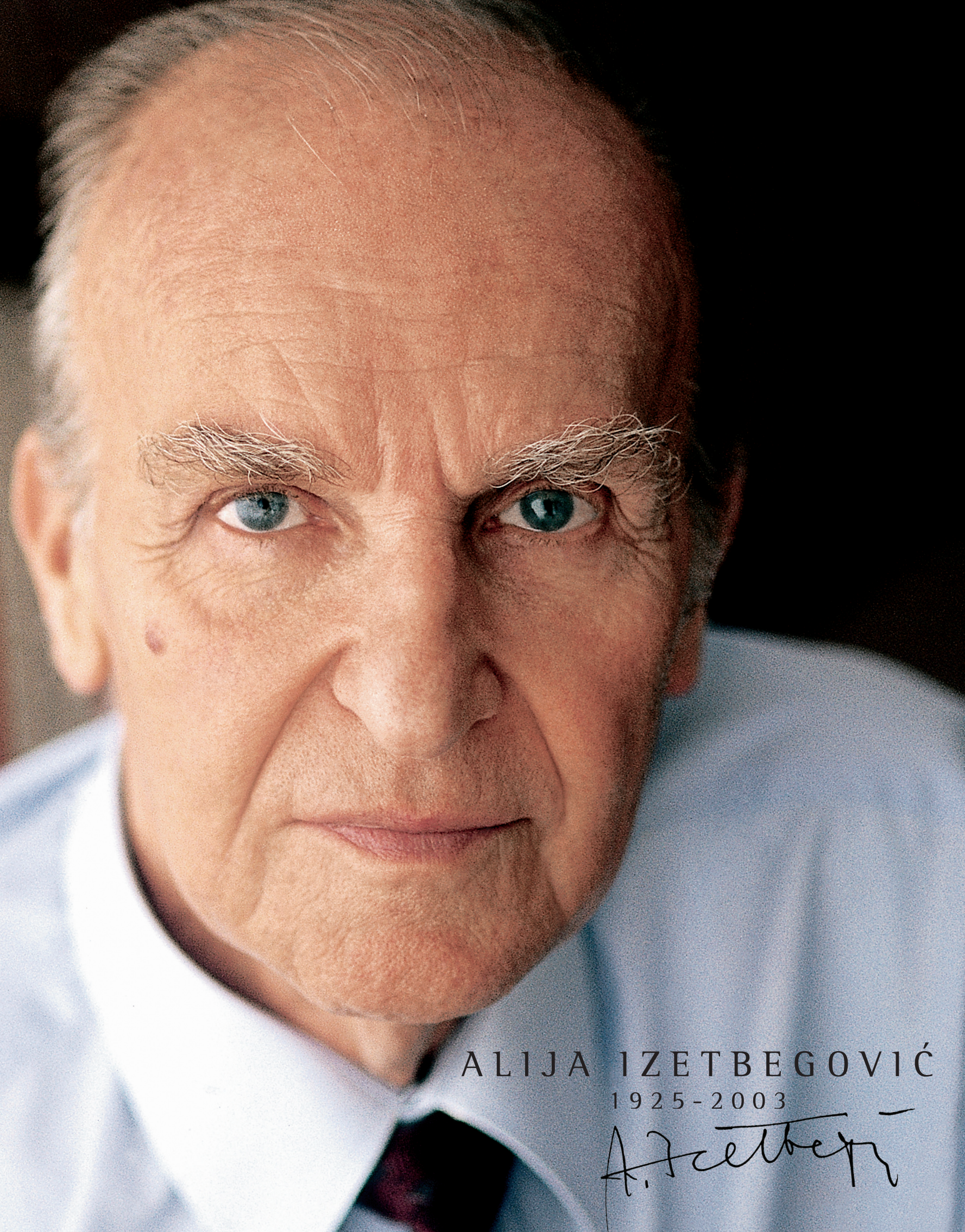

ALIJA IZETBEGOVIĆ
1925-2003

A. Izetbegović

ALIJA IZETBEGović

PRVI PREDsjedNIK NEZAVISNE BOSNE I HERCEGOVINE

ALIJA IZETBEGOVIĆ

1925 - 2003.

Alija Izetbegović rođen je 8. augusta 1925. godine u Bosanskom Šamcu. Kada je imao tri godine, njegova porodica seli se u Sarajevo. U Sarajevu, nakon završenog osnovnog školovanja, Alija Izetbegović upisuje Prvu mušku realnu gimnaziju.

Bosna i Hercegovina se u tim godinama nalazila u sastavu Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, koja je nastala kao rezultat Prvog svjetskog rata i Versajskog ugovora. Monarhistička Jugoslavija, s centralističkim društveno-političkim uređenjem, zastupala je ideju da postoji samo jedan narod podijeljen na tri „plemena”: Srbe, Hrvate i Slovence. Bosanskim pravoslavicima, katolicima i muslimanima ostavljena je opcija da se opredijele ili kao Srbi ili kao Hrvati. Takva opcija bila je posebno neprihvatljiva muslimanima, Bošnjacima.

U Prvom svjetskom ratu Bosna i Hercegovina je kao neposredno ratno poprište pretrpjela ogromne žrtve i razaranja. Najviše su nastradali bosanski muslimani, a njihovo stradanje nastavilo se i u godinama nakon južnoslavenskog ujedinjenja. Težak položaj u novoj zajedničkoj državi uzrokovao je nekoliko valova seobe Bošnjaka prema Turskoj.

U toku postojanja zajedničke države, Bosna i Hercegovina konstantno je stagnirala u svakom pogledu, a vrhunac takve

politike bilo je brisanje njenih historijskih granica 1929. godine. Te godine država dobija novo ime – Kraljevina Jugoslavija, a Bosna i Hercegovina grubo je podijeljena i rascjepkana na četiri banovine, u kojima je bosansko muslimansko stanovništvo pretvoreno u manjine, bez mogućnosti da donosi odluke o vlastitoj sudbini. Muslimanima je ukinuta vjerska, vakufska i prosvjetna samouprava za koju su se bili izborili još u periodu Austro-Ugarske uprave Bosnom i Hercegovinom. Sjedište Islamske zajednice je 1930. godine prebačeno, na nekoliko godina, iz Sarajeva u Beograd.

Najistaknutije ličnosti tog vremena koje su se borile za bolji i dostojanstveniji položaj bosanskih muslimana unutar zajedničke države bili su dr. Mehmed Spaho, kao vođa Jugoslavske muslimanske organizacije, i reisu-l-ulema Džemaludin-ef. Čaušević. Ova situacija, u periodu teške nacionalne dezorijentiranosti, opće indiferentnosti te nedostatka intelektualne elite, dodatno je pogoršana nerazjašnjenom smrću muslimanskog lidera Mehmeda Spahe.

Borba onih koji su zastupali interese Bosne i Hercegovine, a osobito muslimana, svodila se na političko manevriranje između srbijanskih i hrvatskih nacionalističkih interesa, odnosno njihovoga konstantnoga dokazivanja „svoga prava“ na njenu teritoriju.

Jačanjem hrvatskih političkih partija, a kao jedan od načina da se prevladaju srpsko-hrvatski sukobi, potpisan je 1939. godine sporazum koji je rezultirao novim razgraničenjem između Srba i Hrvata, a na račun Bosne i Hercegovine. Ona je, ionako već rascjepkana deset godina ranije, sada i formalno podijeljena od susjeda, a da njene građane niko ništa nije pitao.

Ovaj sporazum između Srba i Hrvata o međusobnom razgraničenju na račun Bosne i Hercegovine izazvao je val protesta, kojima su bosanski muslimani tražili autonomiju Bosne i Hercegovine. Ideju autonomije i jedinstva bosanskohercegovačkih naroda podržavala je i ljevičarska omladina, koju su činili studenti različitih nacija.

Zahvaljujući studentskim otvorenim pismima upućenim 1937, 1938. i 1939. godine u komunističku terminologiju uvodi se izraz „narodi Bosne i Hercegovine“. Time se stvara osnova za ideju o „narodnoj autonomiji Bosne i Hercegovine“, iza koje su stali bosanskohercegovački komunisti. Upravo ovakav stav utjecao je da u narednim ratnim godinama (1941–1945) veliki broj Bošnjaka pruži podršku i učestvuje u Narodno-oslobodilačkom ratu, koji je predvodila Komunistička partija Jugoslavije (KPJ).

Tih godina razvoj komunizma, kao društvene ideologije, imao je snažan odjek i u Bosni i Hercegovini, gdje je Komunistička partija privlačila sve veći broj pristalica.

Alija Izetbegović će također kratko vrijeme biti privučen idejama Saveza komunističke omladine Jugoslavije (SKOJ). Zapravo, on još kao učenik gimnazije, podržavajući ideje o socijalnoj jednakosti i antifašizmu, potpada pod utjecaj komunističke misli. Međutim, odbijajući koncept „svemira bez Boga“, brzo napušta te krugove. Kao petnaestogodišnji mladić priključuje se grupi maturanata u sarajevskoj Prvoj gimnaziji koji su se okupljali oko Muslimanskog društva „Trezvenost“. Cilj Društva bila je borba protiv alkoholizma, ali i očuvanje identiteta muslimana u postojećem okruženju, te afirmiranje pozitivne prošlosti.

Tih predratnih godina ti gimnazijalci razmišljali su i o osnivanju posebne organizacije, planirajući aktivnosti na kulturnom preporodu muslimana. Kraljevina Jugoslavija ubrzo se raspala, a oni nikada nisu dobili odobrenje za legalno djelovanje.

Porodica Izetbegović doselila se u Bosnu iz Beograda, odakle je zajedno s drugim muslimanima protjerana polovinom 19. stoljeća. Upravo formiranjem naselja od doseljenika iz Beograda nastao je Bosanski Šamac. Dugogodišnji gradonačelnik Bosanskog Šamca i dedo budućeg predsjednika Alije Izetbegovića bio je jedan od tih prognanika. On je služio vojsku u Turskoj, a u Istanbulu je upoznao djevojku Sidiku kojom se i oženio.

U vrijeme Prvoga svjetskog rata Mustafa Izetbegović se kao vojnik borio na italijanskom frontu – na Piavi. Tu je bio teško ranjen, a posljedice je osjećao do kraja života. Stanovništvo Bosne i Hercegovine, svih vjerskih pripadnosti, tokom rata se uglavnom borilo u sastavu austrougarskih vojnih jedinica.

Mustafa Izetbegović, otac Alije Izetbegovića, bio je trgovac. Doživjevši poslovni neuspjeh bankrotira, te se odlučuje zajedno s porodicom preseliti u Sarajevo kako bi djeci mogao osigurati školovanje.

Alijina majka Hiba i otac Mustafa – treći slijeva

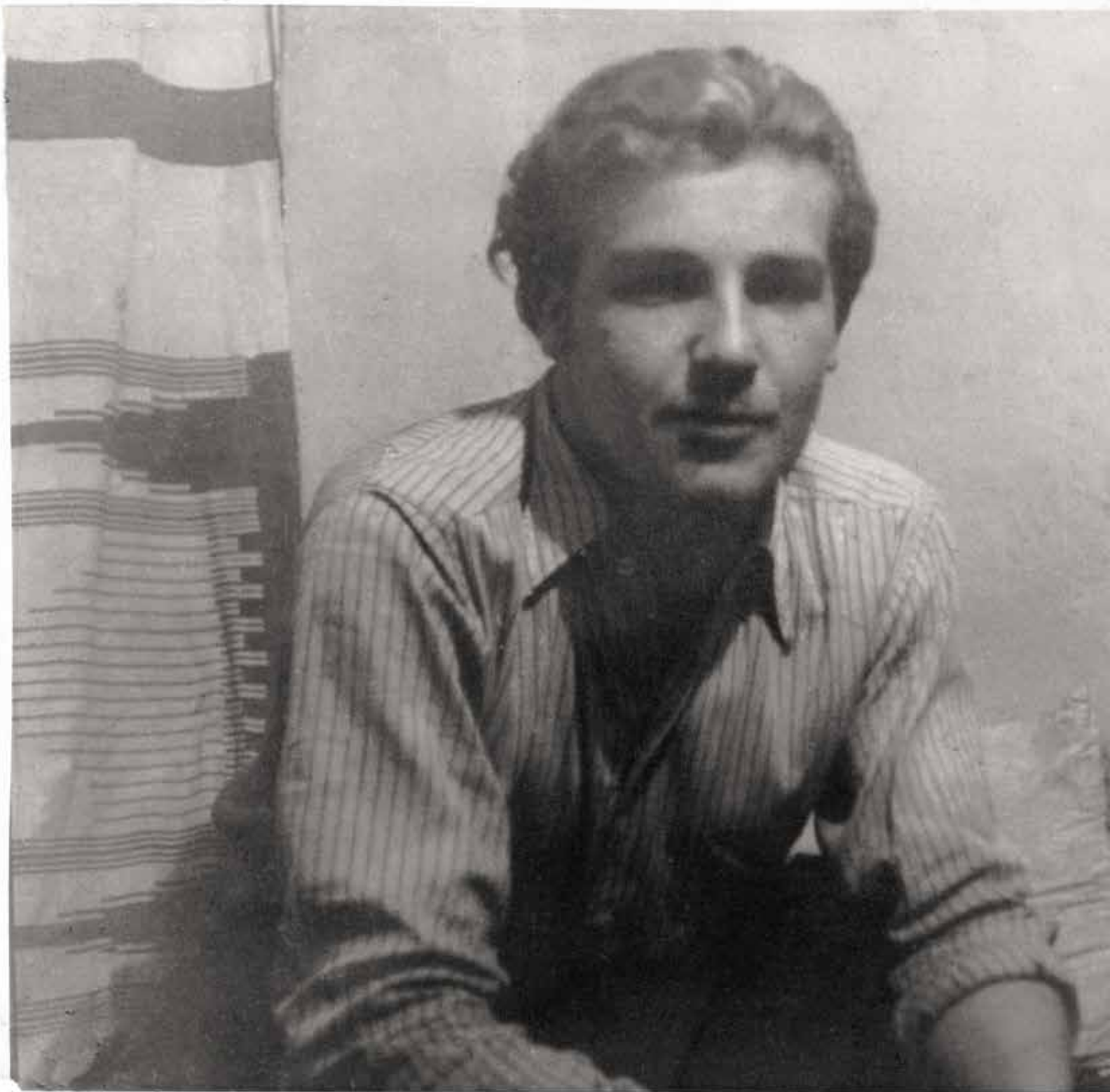
Fotografija iz gimnazijskih dana. Alija Izetbegović – treći slijeva u gornjem redu

Mustafa Izetbegović, osim Alije, imao je još petero djece. Alija je imao tri sestre, jednog mlađeg brata i dva polubrata iz očevog prvog braka. Tri godine nakon rođenja Alije Izetbegovića, 1928. godine, cijela porodica preselila se iz Bosanskog Šamca u Sarajevo. U Sarajevu je Alija Izetbegović završio Prvu mušku realnu gimnaziju.

Porodična fotografija iz 1934. godine: Pored oca i majke sa strana stoje sestre Nafija i Hajrija, ispred su sestra Arzija i brat Nurudin, u pozadini polubraća Sabrija i Bahrija, dok je Alija u sredini.

Alija Izetbegović 40-ih godina prošlog stoljeća

„U višim razredima gimnazije, učenje sam u potpunosti zamijenio čitanjem. U osamnaestoj i devetnaestoj godini pročitao sam sva važnija djela evropske filozofije. Hegel mi se tada nije svidio. Kasnije ću promijeniti mišljenje. Naročiti uticaj na mene ostavila je Bergsonova 'Stvaralačka evolucija', Kantova 'Kritika čistog uma' i dvotomna Spenglerova 'Propast Zapada'." (Alija Izetbegović, „Sjećanja“, 2001)

Period Drugoga svjetskog rata donio je još veća stradanja narodima u Bosni i Hercegovini.

U aprilu 1941. godine skupina ustaša koja je u to vrijeme bila na vlasti u Hrvatskoj, na osnovu dogovora ministara vanjskih poslova Njemačke i Italije, proglašava Nezavisnu Državu Hrvatsku (NDH), u čiji sastav pripajaju teritoriju Bosne i Hercegovine. Unutar NDH nastojalo se zabraniti bilo kakvo spominjanje posebnosti bosanske države, kao i posebnosti bosanskih muslimana koji su zvanično smatrani Hrvatima. Odmah nakon proglašenja, NDH je počela provoditi genocid nad bosanskohercegovačkim stanovništvom vršeći strašne zločine kojima su najviše bili izloženi Jevreji, Srbi i Romi. Od zločina nisu bili pošteđeni ni Bošnjaci i Hrvati koji se nisu slagali s ustaškom politikom.

Paralelno s ovim događajima, na teritorijama gdje su djelovale snage četničkog pokreta Draže Mihailovića, provoden je genocid nad muslimanima. Kao dio politike četničkog pokreta, čiji je cilj bio „očistiti zemlju od nesrpskih elemenata“, najstravičniji zločini počinjeni su na teritorijama istočne i zapadne Bosne, istočne Hercegovine te u Sandžaku.

Oružanu borbu protiv NDH i okupacije, a pod parolom „bratstva i jedinstva“, predvodila je KPJ. Bosna i Hercegovina, kao centar Narodnooslobodilačke borbe naroda Jugoslavije, gdje su se odvijale najznačajnije bitke, imala je poseban značaj. Od ukupnoga broja žrtava rata na području cijele Jugoslavije, približno polovina njih stradala je na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Kao rezultat bosanskohercegovačke uloge u Narodnooslobodilačkom pokretu (NOP), 25. novembra 1943. godine u Mrkonjić-Gradu održano je Prvo zasjedanje Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Bosne i Hercegovine (ZAVNOBiH). Tada je potvrđen kontinuitet bosanskohercegovačke državnosti, odnosno obnovljeni su temelji državnosti Bosne i Hercegovine. Ovaj datum smatra se jednim od najznačajnijih u novijoj bosanskohercegovačkoj historiji, te se obilježava kao Dan državnosti.

Predstavnici svih bosanskohercegovačkih naroda su kroz ZAVNOBiH istakli kako Bosna i Hercegovina nije „ni srpska, ni hrvatska, ni muslimanska“, nego „i srpska i hrvatska i muslimanska“ zemlja. Zagarantirana je puna ravnopravnost svih triju naroda, te je iskazano opredjeljenje da narodi Bosne i Hercegovine ne žele povratak na staro stanje, u kojem je Bosna i Hercegovina, kao pokrajina, bila ugnjetavana od „velikosrpske i velikohrvatske gospode“. Odlukama Drugog zasjedanja ZAVNOBiH-a, održanog 1944. godine u Sanskom Mostu, Bosna i Hercegovina konstituirana je kao federalna jedinica buduće jugoslavenske državne zajednice. Zahvaljujući svojoj istaknutoj antinacionalističkoj i antifašističkoj ulozi, KPJ je sticala sve veći broj pristalica među stanovništvom Bosne i Hercegovine.

Nažalost, na Drugom zasjedanju AVNOJ-a, održanom 29. novembra 1943. godine u Jajcu, kada su udareni temelji nove, socijalističke Jugoslavije, bosanskohercegovačkim muslimanima nije priznata njihova autohtona nacionalnost, što je u bitnome odredilo njihovu daljnu polustoljetnu tešku i neizvjesnu sudbinu.

Neposredno pred raspad stare Jugoslavije, 1941. godine, Alija Izetbegović prisustvovao je osnivačkoj skupštini organizacije „Mladi Muslimani“, a čiji je osnovni cilj bio rad na vjerskom i nacionalnom osvješćivanju te emancipaciji muslimanskog stanovništva. Bio je to pokušaj da se „traganjem za porijeklom dođe do samih korijena“. Nije to bilo toliko traganje za nacijom koliko za duhovnim ishodištima muslimana u Bosni.

Početkom četničkih pokolja po istočnoj Bosni, pripadnici Organizacije, među kojima je bio i Alija Izetbegović, bave se humanitarnim aktivnostima. Rade na zbrinjavanju i pomaganju izbjeglog stanovništva, štite progonjene muslimane od četničkih i ustaških zločina te sudjeluju u saniranju razrušenih domova i džamija u istočnoj Bosni.

Završetkom gimnazijskog školovanja (1944), Alija Izetbegović je, prema zakonima ustaškog režima NDH,

bio obavezan da se javi u domobrane, što je on odbio. Odlučuje biti vojni bjegunac, te se sakriva prvo u Sarajevu, a potom bježi u Posavinu.

Ni u to vrijeme nije bila dozvoljena legalna registracija „Mladih Muslimana“, s obzirom na to da se oni nisu htjeli pridružiti „Ustaškoj mladeži“. Rješenje su pronašli u Udruženju ilmije „El Hidaja“, kao njen omladinski ogranak.

„El Hidaja“ je kao jedini cilj imala sačuvati identitet i egzistenciju bosanskih muslimana. Bez obzira na njen prilično pragmatični karakter i neopredijeljenost u pogledu savezništva s Narodnooslobodilačkim pokretom pod vodstvom KPJ, „El Hidaja“ je stala iza jednog od najhrabrijih građanskih dokumenata koji su nastali u Evropi tokom Drugoga svjetskog rata. Riječ je o rezolucijama potpisanim u Sarajevu, Banjoj Luci, Tuzli, Mostaru, Zenici, Bijeljini, Prijedoru, Bugojnu i Bosanskoj Dubici, a moguće i u još nekim gradovima Bosne i Hercegovine. Najznačajnija imena bosanske muslimanske inteligencije i drugih uglednika uputila su javni protest protiv progona nedužnog stanovništva, tražeći da se ustaški zločini nad Srbima i Jevrejima sankcioniraju. Bio je to akt građanske i islamske svijesti. Bez obzira na tu činjenicu, čak su se i mnogi od potpisnika rezolucije našli na meti nove komunističke vlasti po oslobođenju zemlje od fašizma.

Pobjeda nad fašizmom, nažalost, nije donijela jednaka prava svima, a pogotovo ne građanskim strujama, koje su za cilj imale i afirmaciju svog vjerskog identiteta. Razlozi za takvu politiku bili su posljedica socijalističke revolucije, koja se odvijala paralelno s Narodnooslobodilačkim ratom. S obzirom na to da se u poratnim godinama društveno uređenje Jugoslavije gradilo po uzoru na društveni sistem u SSSR-u, između ostaloga podržavala se ideja o brzom izumiranju nacija, ali i religija. „Mladim Muslimanima“ nije bilo moguće legalno se registrirati ni poslije oslobođenja zemlje. Naprotiv, zbog svojih aktivnosti na buđenju vjerske svijesti, već 1946. godine počinju hapšenja pripadnika ove organizacije, a među njima i Alije Izetbegovića.

S prijateljima. Fotografija je snimljena 40-ih godina prošlog stoljeća.

Nakon kratkotrajnog lutanja Alija Izetbegović priključio se skupini „Mladi Muslimani“, te se posvetio izučavanju islama. Pripadnici ovog pokreta tragali su za načinom izlaska muslimana iz podređenog i obespravljenog položaja, smatrajući kako je nužno, prije svega, vratiti se porukama izvornog islama.

Skupina „Mladih muslimana“ 40-ih godina (Alija Izetbegović drugi slijeva u drugom redu)

„Kur'an i islam su odveć važne stvari da bismo ih mogli prepustiti samo hodžama.“ (Alija Izetbegović, „Moj bijeg u slobodu: bilješke iz zatvora: 1983–1988“, 1999)

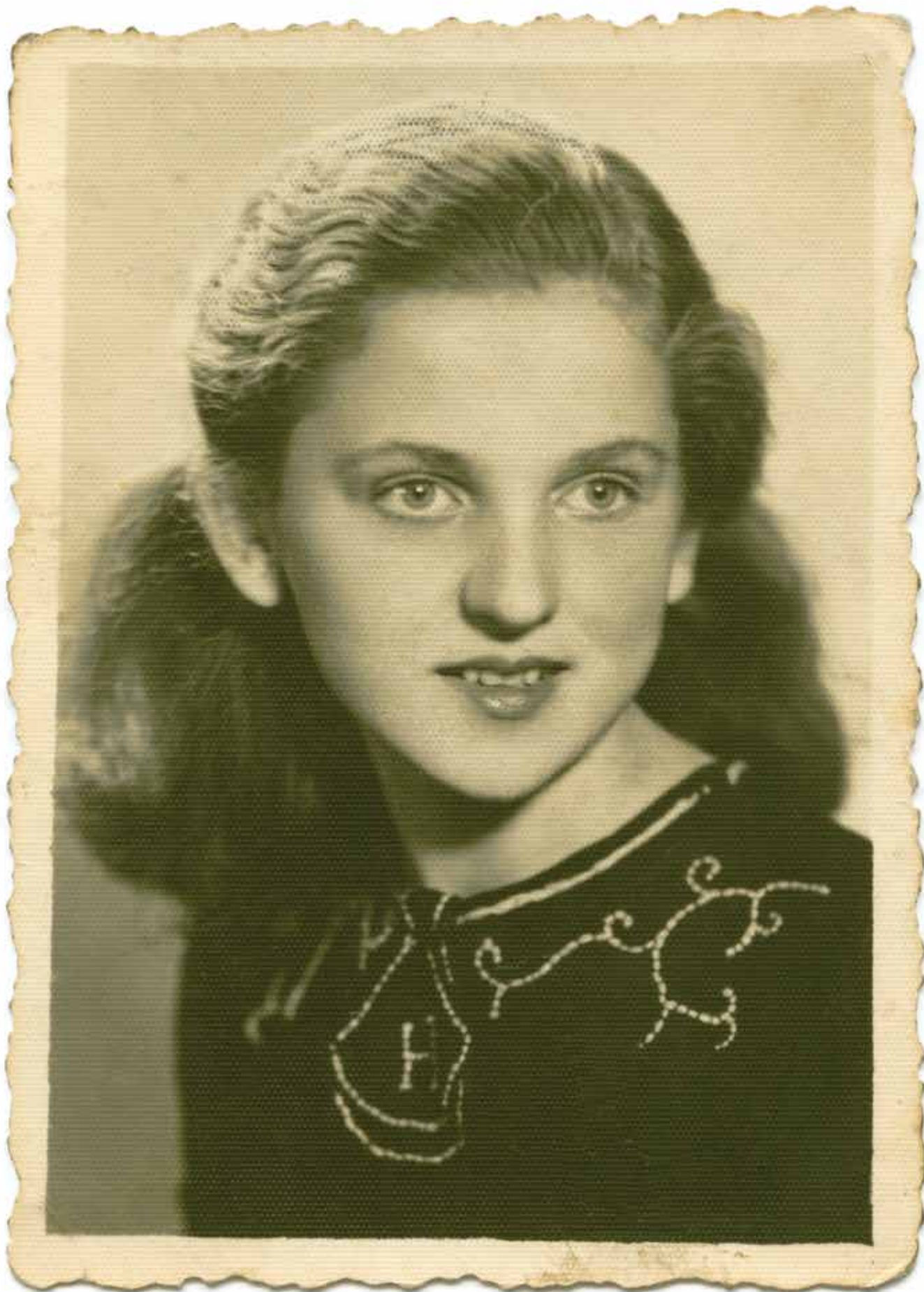
Alija Izetbegović (peti zdesna u gornjem redu)
s prijateljima 40-ih
godina prošlog stoljeća

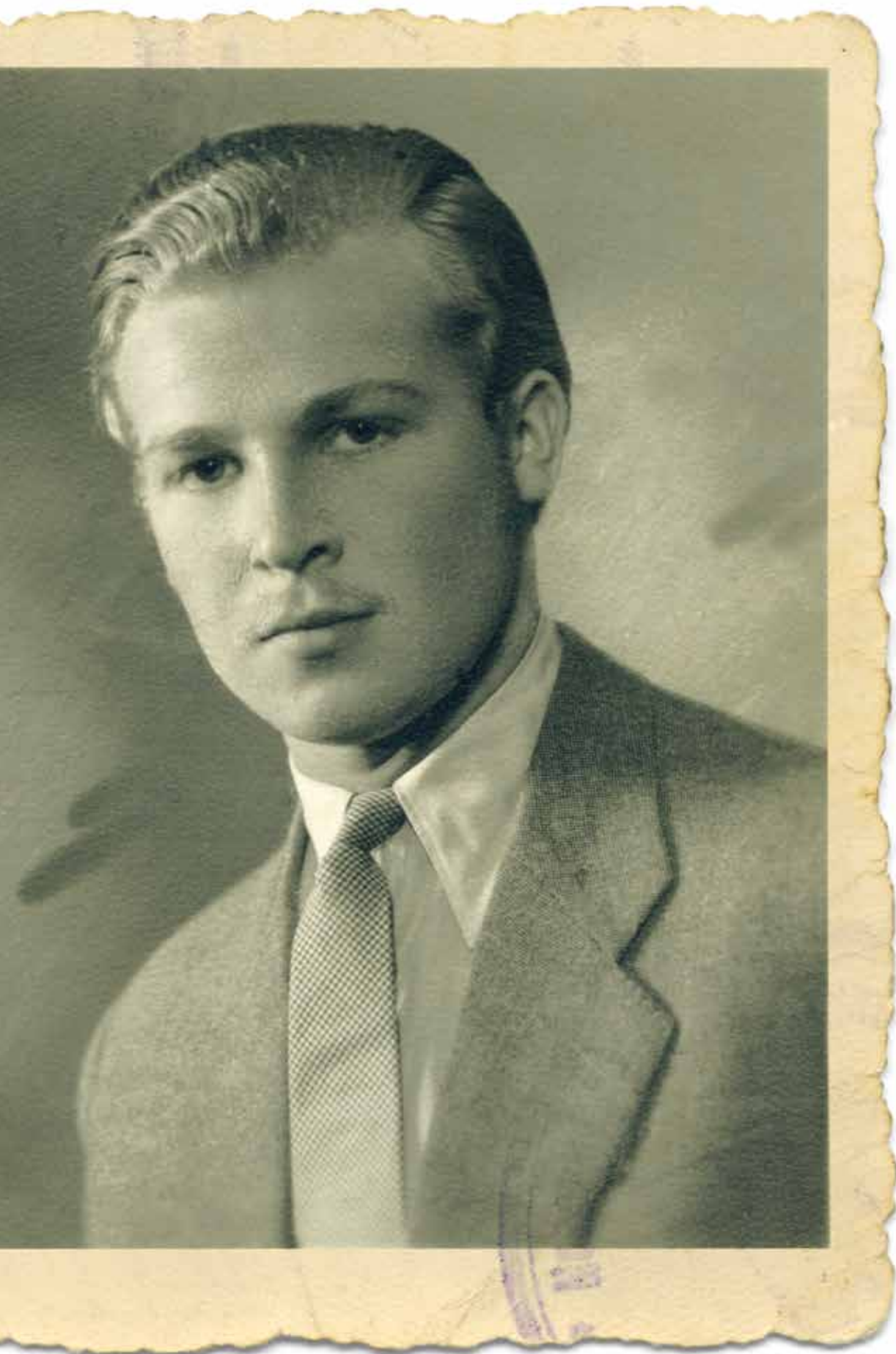

Na putu Goražde – Ustikolina, 24. maj 1943. godine; slijeva nadesno: Edhem Šahović, Alija Izetbegović, Džemil Sabrihafizović i Hilmo Ćerimagić

Jedna od akcija „Mladih Muslimana“: Izetbegović je zajedno s prijateljima odlazio na teritorije na kojima su muslimani bili napadani i ubijani, te nosio humanitarnu pomoć ili pomagao u izbavljanju najmlađih i nemoćnih iz četničkog okruženja. S puta u Ustikolinu, 1943. godine – Alija Izetbegović, drugi slijeva, gornji red

Halida i Alija Izetbegović,
1943–1944.

Suprugu Halidu upoznao je u vrijeme rata, kada je imao 18 godina. U knjizi „Sjećanja“ piše: „Dok je narod panično bježao u podrum i skloništa, Halida i ja bismo ostajali na ulici i sjedali na neki kamen ili najbližu klupu, uvjereni da nam se ništa ne može dogoditi. Nas dvoje smo sigurno bili jedini u Gradu koji su se radovali zvuku sirena što najavljuju mogući napad.“

ISLAM I ZNANOST (u teoriji)

(napisao Alija Izetbegović)

(Tema pod gornjim naslovom je izveštak iz rada
„ISLAM - IDEOLOGIJA ŽIVOTA“, Od Alije Izetbegovića)

Kao i u pitanju vrijednosti religije, filozofije, umjetnosti, politike tako i u pitanju vrijednosti nauke i civilizacije, ljudi su se mnogo razilazili.

Dok je Tolstoj nazvao religiju „svjetlošću života“ s druge strane je Marks naziva „opijumom naroda“, dok filozof Reskin kaže da je umjetnost odraz visine duha, dotle Ruso veli da je to samo finija, utančanija forma raskoši; jedni vele da je filozofija jedina pristupačna istini, a drugi je nazivaju štetnim i bezplodnim umnim pehlivanstvom; jedna strana naziva politiku narodnom pedagogijom, a druga je naziva prijavim poslom i ne govori nikad o njoj bez izvjesne odvratnosti. Eto, sva ta četiri velika pokretača civilizacije bila su vrlo često izvrnuta jakoj kritici: jedni su u njima nalazili sve a drugi ništa. Isto se to događalo i sa naukom, kao petim, pokretičem, najjačim pokretačem civilizacije.

Dok su jedni tvrdili da je nauka štetna, da je iz života treba izbaciti dotle su drugi govorili potpuno protivno: sve probleme koje nameće život može riješiti jedino nauka i ona, također, može ostvariti sve ideale, koji su lebdili i koji danas lebde pred našim svijetom. Da se to sve ostvari, vele oni, potreban je jedino umni rad, gomilanje znanja, razviće i usavršenje mozga.

I jedan i drugi tabor imali su među svojim pristalicama mnogo velikih ljudi, učenjaka i filozofa.

Ruso a zanjime i Lev Tolstoj pisali su mnogo i ubjedljivo protiv nauke i civilizacije. Oni su se trudili da dokažu, kako u korak sa prosvjetom ide moralna ikvarenost, i kako naučni progres razvraća i kvari ljude i narode.

Iz drugog tabora navesti ćemo europskog učenjaka Bekla, koji kaže: „Ako hoćemo da poznamo uslove od kojih zavise uspjesi životnog napredka, moramo ih tražiti u historiji sticanja i širenja umnog znanja. S vremena na vrijeme, ista, znatno ometaju opći tok stvari pojave fizičke prirode i moralna načela, no ta se faktori u toku vremena sredjuju i uravnotežuju, te tako umni zakoni mogu da rade slobodno i nezavisno od tih nižih, drugostepenih faktora.“ Ovo kaže jedan od evropskih učenjaka, alično govore još mnogi, a uostalom mi živimo u vremenu kada većina svijeta ovako misli.

Islam u to pitanju, u pitanju vrijednosti nauke, ima svoje originalno gledište. On je to svoje ~~gledište~~ stanovništvo čvrsto izgradio, svestranim razmatranjem svih sila i snaga, faktora koji pokreću čovječanstvo naprijed. Odredio je ~~svu~~ njihovo mjesto i ulogu u životu. Među njima nalazi i nauka, kao jedan od najvažnijih pokretača civilizacije. Ako hoćemo da pregledamo to gledište Islama, moramo poći iz daljeg.

Po islamu, ako hoćemo da uredimo život, i da u tom životu bude „maksimum sreće za maksimum ljudi“, trebamo imati pravoga, izgrađenoga čovjeka i osim toga postaviti dobre socijalno-ekonomske zakone. Ovdje smo spomenuli jednu originalnost Islama i jedino njemu svojstvenu osobinu. Najme, ako historijski posmatramo učenja koja su imala za cilj da urede život, vidjećemo, uglavnom dvije osnovne različite crte: dok jedni svu brigu posvećuju da stvore dobro čovjeka, ne brinući se ni malo za zakone socijalnog i ekonomskog karaktera, drugi se brinu samo za ovo drugo, govoreći da će dobri socijalno-ekonomski zakoni stvoriti dobre čovjeka, vjerujući da ti zakoni imaju niti iz kojih se ispredaju ljudski karakteri. Veliki predstavnik prvog učenja bilo je kršćanstvo, a drugog komunizam. Historija govori da ni jedno ni drugo učenje nije doživjelo ostvarenje svojih ideala, nije stvorilo sreću raj na zemlji ni u kolikom opsegu.

Zato je Islam osim zbirke zakona socijalnih i ekonomskih, još dao recept za izgradnju harmonizirane ličnosti. Ta ličnost ne treba da živi uglavnom samo fizičkim životom, kao u antičkom svijetu, niti samo moralnim kao u evanđelju, a ni samo intelektualnim kao u Evropi. Ona treba da živi i fizički i moralnim i intelektualnim životom. Dakle, po islamu treba stvoriti čovjeka putem fizičkog podizanja i usavršenja, putem religioznog i islamskog progresa i kulture srca, putem umnog rada, gomilanja znanja, razvića i usavršenja mozga. Pošto je dao izvrsna pravila za čovjekov

Nalog za hapšenje Alije Izetbegovića, 1. marta 1946. godine

Oslobođenjem države od fašizma, komunističke vlasti obračunavale su se sa svima onima za koje bi procijenili da su potencijalni neprijatelji novog društvenog sistema. Na listi se našao i pokret „Mladi Muslimani“, koji je u toku rata uspio okupiti više hiljada mladih ljudi oko ideje koju novi sistem nije prihvatao. Njihovo djelovanje uglavnom se svodilo na pisanje i objavljivanje članaka u kojima su afirmirali islamski pogled na svijet i na vrijeme u kojem žive. Bio je to period intenzivnijeg protežiranja ateizma, kojem su se pripadnici „Mladih Muslimana“ odlučno suprotstavljali. Među onima koji su javno digli glas protiv takve prakse, a smatrajući to i napadom na samu egzistenciju muslimanskog bića u Bosni i Hercegovini, bio je i Alija Izetbegović.

Izetbegović je u jesen 1945. godine došao u otvoreni sukob s članovima SKOJ-a na skupštini tada još nezabranjenog Muslimanskog kulturnog društva „Preporod“. On se vrlo oštrim govorom suprotstavio ideji da članovi SKOJ-a preuzmu rad ovoga kulturnog društva. To je dovelo do prekida skupštine, te fizičkog obračuna, nakon kojeg je Alija Izetbegović priveden u policijsku stanicu, gdje je cijelu noć proveo u podrumu. Tom prilikom zapriječeno mu je da će se njegov rad ubuduće strogo pratiti.

Ubrzo je uslijedio odlazak u vojsku. Izetbegović je vojni rok u Jugoslavenskoj armiji služio u Sarajevu. Za vrijeme služenja

vojnog roka uhapšen je zbog članstva u „neprijateljskoj organizaciji“, te, pod optužbom od tri tačke, predat javnom tužiocu VI armijske oblasti. Uprkos odbijanju da pred Vojnim sudom u Sarajevu prizna krivicu, osuđen je na tri godine zatvora.

Uslijedile su još teže godine za jugoslavensku zajednicu, s obzirom na sukob koji je izbio između Tita i Staljina. Borba protiv pristalica Informbiroa često je korištena i za obračune sa svim drugim „subverzivnim elementima“, pa su se na žestokom udaru ponovno našli ljudi okupljeni oko ideje pokreta „Mladih Muslimana“. Ovaj put, obračun s pripadnicima tog pokreta bio je mnogo brutalniji. U novom valu hapšenja 1949. godine, iza rešetaka su se našle stotine nedužnih mladića, a čak četverica optuženih osuđeni su na smrtnu kaznu. Moglo bi se reći da je Aliju Izetbegovića u tom periodu od takve sudbine spasila činjenica da se već nalazio u zatvoru. Bilo je to vrijeme straha, koje će u takvom obliku trajati do početka šezdesetih godina prošlog stoljeća. Nakon puštanja iz zatvora, Alija Izetbegović upisao je studij agronomije, a poslije dvije završene godine ispisuju se te upisuje i završava studij prava u Sarajevu. Zapošljava se prvo kao šef gradilišta u jednoj građevinskoj firmi, koja je radila na projektu izgradnje hidrocentrale u Crnoj Gori. Godine 1962, nakon sto je položio advokatski ispit, počinje raditi kao pravni savjetnik u sarajevskoj „Niskogradnji“.

Tokom služenja vojnog
roka 1946. godine, Alija
Izetbegović uhapšen je i
predat javnom tužitelju
VI armijske oblasti.

MINISTARSTVO
Odeljenje pravne pomoći
za grad Sarajevo
Pr. Br. 556/46
27-IV-1946 god.
SARAJEVO

126102535

ЈАВНОМ ТУЖИОЦУ VI АРМИЈЕ

Предајемо вам ИЗЕТБЕГОВИЋ АЛИЈУ, син Мустафин и Хибе р.Цабија рођен 1925.г.у Бос.Шамцу,неожењен,вјере исламске,држављанин ФНРЈ, по занимању студент права,а сада у Ј.А.на служби у штабу 38.дивиз наставен у Сарајеву у Топлик ул.13,зато што је:

1.-Још од оснотка непријатељске организације "Млади муслимани"-а то је било у првим данима окупације-припадао је њеном главном руководству,чији је циљ био да окупи што већи број муслиманске омладине око исте,и развијајући међу истом фашистичку пропаганду припремали је на њен непријатељски став према НОП-у,јер "ми нисмо у НОП-у видјели свој прави пут",како он каже у свом саслушању,које тиме,а и иначе користила само окупатору,јер су се из редова те организације регрутовали кадрови за непријатељске оружане формације;

2.-Што је,као један од најглавнијих,управо најглавнији члан руководства ове илегалне организације по ослобођењу,заједно са Чампаром Ђурефом,Узуновић Фахром,Шаховић Едхемом,Шафирбеговић Нецибом и Његовом женом Азизом,Дервишевић Муртезом,наставмо са активном дјелатношћу и по ослобођењу,дајући смјернице раду и директиве другим непријатељским елементима из ове организације,да се не ангажује са осталом омладином у изградњи земље и да својим непријатељским ставом према Народној омладини,штетно дјелују на муслиманску омладину,одгајајући омладину која је била на позицијама ове организације у профашистичком духу,те ју на тај начин пасивизирајући,а читав овај рад су засигурно плаштем вјере,настојећи да на тај начин умање одговорност за своје непријатељско дјеловање; често је и сам иступао на јавним скуповима као члан ове организације,дајући на тај начин примјер "како треба да наступа муслиманска омладина";

3.-Био је потпуно упознат са свим припремама око организовања бјегства Шафирбеговића и Његове жене Азизе у Турску,те око припрема које је вршио Шаховић Едхем у Дубровнику за бјегство у иностранство,а није хтјео да то јави властима,што је као војник Ј.А. морао то да учини,јер и сам имао намјеру да бјежи,чиме је починио злочин раван издаји државних интереса.

Својим дрским држањем приликом саслушања,не признавањем свега онога што га је теретило,а што су потврдили у својим саслушањима сви похапшени из ове групе,настојање да умањи значај ове непријатељске организације и да на тај начин извуче и себе и друге од одговорности пред судом,све то говори о његовом свјесном непријатељском држању и раду против државних интереса.Када се томе додају његове ријечи: да он није толики опортуниста да би био присталица НФ-а,а самим тим и данашњег државног уређења,онда се може доbitи још потпунија слика овог народног непријатеља,који треба да искуси што тежу казну за своје протународно дјеловање.

Именовани се налази у истражном затвору овог одељења од 1-III-1946.г.

Смрт фашизму - Слобода народу!

Прилог:Његово саслушање

Начелник Руковник:

Дане Олбина/

Halida i Alija Izetbegović
nakon vjenčanja 1949. godine

Porodična
fotografija iz
1956. godine

Lejla, Sabina i Bakir s ocem, porodična fotografija iz 1961. godine

Porodična fotografija, Sarajevo, 1962. godine. Te godine Alija Izetbegović položio je advokatski ispit i počeo raditi kao pravni savjetnik.

Alija sa sinom
Bakirom u Beogradu
1964. godine

Sredinom šezdesetih godina stanje u jugoslavenskoj zajednici počelo se popravljati. Zemlja se u političkom pogledu stabilizirala, tako da su i mnogi politički zatvorenici pušteni na slobodu. U tim godinama dolazi do velikog zaokreta u vanjskoj politici zemlje, pa Josip Broz Tito, kao odgovor na hladni rat, provodi politiku Pokreta nesvrstanih. Normaliziraju se odnosi sa SSSR-om, počinju ekonomska reforma i liberalizacija trgovine, dolazi do razvoja turizma, pojavljuju se nezavisna glasila, smijenjen je zloglasni šef Unutrašnje državne bezbjednosti (UDBA) i potpredsjednik države Aleksandar Ranković, dozvoljene su strane investicije kapitala do 49%.

Pozitivne promjene u zemlji reflektiraju se i u Bosni i Hercegovini, pa se tako, konačno, nakon godina života bez priznatog identiteta, bosanskim muslimanima priznaje nacionalnost pod nezgrapnom formulacijom muslimana s velikim „M“. Do tada su se oni uglavnom morali izjašnjavati kao Srbi, Hrvati ili kao „neopredijeljeni“.

Politička borba za priznavanje „Muslimana“ trajala je od 1961. do 1971. godine.

U takvim okolnostima Alija Izetbegović nastavlja se družiti i sretati sa svojim prijateljima s kojima razgovara o položaju muslimana, ali bez nastojanja da djeluju kao organizirana skupina. Svoj rad na emancipaciji i identitetu bosanskih muslimana nastavio je pišući tekstove u glasilima Islamske zajednice, kao što su „Glasnik“, „Takvim“, „Preporod“, te sudjelovanjem u tribinama koje su se uglavnom održavale po nekim sarajevskim džamijama. Poučen prethodnim iskustvom, svoje tekstove Alija Izetbegović najčešće objavljuje pod pseudonimom „LSB“, što su početna slova imena njegove djece.

Kako u to doba dolazi i do otvaranja zemlje prema svijetu, i bivšim zatvorenicima je omogućeno da dobiju pasoše.

Alija Izetbegović iskoristio je to za brojna privatna putovanja, ali i ona na kojim se susretao s našom emigracijom te predstavnicima raznih islamskih organizacija. U to vrijeme interes Alije Izetbegovića bio je više okrenut zbivanjima u islamskom svijetu, pa se posebno angažirao u prevladavanju antagonizama među različitim islamskim grupama, prvenstveno šiitima i sunitima. Upravo u svjetlu takvih razmišljanja, šezdesetih godina Alija Izetbegović počinje pisati knjigu „Islamska deklaracija“.

Porodična fotografija iz 1967. godine

Pariz, 1973. godine

Bračni par Izetbegović, sedamdesetih godina 20. stoljeća

Halida Izetbegović, Istanbul, 1974. godine (fotografiju je snimio Alija Izetbegović)

„Ovaj uporni pritisak za zapošljavanje žene van kuće, za njeno uključivanje u proizvodnju, ima i svoj psihološki oblik: on se sastoji u nepriznavanju sve one ekonomske vrijednosti koju žena stvara u kući, rađajući i podižući djecu i održavajući domaćinstvo. Domaćicu, tog radnika koji dnevno radi deset i dvanaest sati, mi u našim statistikama prikazujemo kao nezaposleno lice i svrstavamo u rubriku 'neradni elementi'. Svi mi dobro znamo koliko je žena zaposlena, a istovremeno se pravimo da to ne vidimo. Ovo ignoriranje ženskog rada je još jedan, ovaj put moralni, vid pritiska na ženu da napusti kuću i okrene leđa porodici.“ (Alija Izetbegović, „Moj bijeg u slobodu: bilješke iz zatvora: 1983–1988“, 1999)

Turističko putovanje sa suprugom i djecom

Tih godina počeo je i intenzivni razvoj Bosne i Hercegovine, koja je do tada bila jugoslavenska republika s najviše nerazvijenih regija, najnižim ekonomskim rastom, i čiji je nacionalni dohodak bio ispod jugoslavenskog prosjeka. Godine 1974. usvojen je novi Ustav Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ), kojim su uvedeni elementi konfederalizma i u kojem je Bosna i Hercegovina konačno postala ravnopravna s drugim republikama Jugoslavije.

S obzirom na to da je vanjska jugoslavenska politika i dalje težila jačanju unutar koncepta pokreta nesvrstanosti, to se odražavalo i na znatno povoljniji položaj Muslimana u zemlji.

U takvim okolnostima, i zbog veza s mnogim islamskim zemljama, odnos spram islamske misli bio je slobodniji. Alija Izetbegović nastavio se baviti općim pitanjima islamskog svijeta, a u sklopu toga sudjelovao je i na predavanjima koja su se održavala u Tabackom mesdžidu u Sarajevu. Tu se nerijetko raspravljalo i o tezama koje je iznio u „Islamskoj deklaraciji“.

Nakon smrti Josipa Broza 1980. godine, na jugoslavenskoj političkoj sceni ponovno isplivavaju najočitije forme nacionalizma, koji je, osim što se ispoljavao unutar Saveza komunista, skoro u potpunosti podsjećao na procese u Kraljevini Jugoslaviji. Ekonomska kriza dodatno je pogoršavala političke odnose. U kazneni zakon uvodi se formulacija „verbalni delikt“. Ne obazirući se na novonastalu situaciju, Alija Izetbegović se, zajedno s manjom skupinom okupljenom oko istih pitanja, nastavio baviti islamskim temama.

Početkom osamdesetih godina završio je pisanje knjige „Islam između Istoka i Zapada“. Nakon toga odlazi u Kanadu, gdje rad prezentira uglednom biznismenu Hasanu Karačiću, prijatelju iz gimnazijskih dana. Karačić pomaže i posreduje oko izdavanja knjige. Upravo 1983. godine, kad se knjiga trebala pojaviti, Alija Izetbegović, potpuno neočekivano, s još dvanaest muslimanskih intelektualaca, biva uhapšen. Počeo je tzv. Sarajevski proces. U biti zbog verbalnog delikta, a „u ime naroda“.

Okružni sud u Sarajevu donio je presudu da su svi optuženi (bez obzira na to što se mnogi međusobno nisu ni poznavali) „krivi za krivično djelo udruživanja radi neprijateljske djelatnosti“. Alija Izetbegović osuđen je na četrnaest godina zatvora! Presuda se, uglavnom, temeljila na onome što je Izetbegović iznio u svom djelu „Islamska deklaracija“.

Početkom 1984. godine, u Sjedinjenim Američkim Državama, u izdanju „American Trust Publication“, izlazi knjiga „Islam between East and West“ (Islam između Istoka i Zapada).

Tiraž je brzo rasprodat, a knjiga i njen autor privlačili su sve veću pažnju znanstvene javnosti. Za to vrijeme njen autor robijao je u Fočanskom zatvoru. Nakon dvije godine, navršivši šezdeset godina, Alija Izetbegović bio je pošteđen rada, i to vrijeme koristio je uglavnom za čitanje i pisanje. Tako će u tom periodu napisati i djelo koje će kasnije biti objavljeno pod nazivom „Moj bijeg u slobodu: bilješke iz zatvora : 1983–1988“, a koje su zapravo bile analize evropskih ideja i ideologija 20. stoljeća, te njihov odnos spram islama.

Nakon pet godina i osam mjeseci, 25. novembra 1988. godine, Alija Izetbegović je oslobođen. Ubrzo poslije toga, 1990. godine, u Jugoslaviji je uspostavljen višepartijski sistem. Izetbegović s grupom istomišljenika odmah pristupa osnivanju jedne od prvih političkih partija s ciljem očuvanja nacionalnog interesa Bošnjaka u Socijalističkoj federativnoj republici Jugoslaviji (SFRJ). Na Osnivačkoj skupštini Stranke demokratske akcije (SDA), maja 1990. godine, izabran je za njenog predsjednika,

a potom, nakon što je SDA na prvim višestranačkim izborima u novembru iste godine osvojila najveći broj glasova, postaje predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

U to vrijeme Bosna i Hercegovina već se nalazila pred velikom prijetnjom razbukalog nacionalizma, koji je u Srbiji predvodio Slobodan Milošević.

Alija Izetbegović završio je pisanje knjige „Islam između Istoka i Zapada“ 1981. godine. Te godine odlazi u Kanadu, gdje rad prezentira starom poznaniku iz gimnazijskih dana Hasanu Karačiću, koji pristaje da bude izdavač knjige. Fotografija je snimljena ispred kuće tog Bošnjaka, emigranta i uspješnog kanadskog biznismena.

Атак на тековине револуције

У завршној ријечи јавни тужилац јасно утврдио, на основу увида у комплетан доказни поступак и материјал, да је дјелатност оптужених била усмјерена против братства и јединства и равноправности наших народа и народности, ради рушења БиХ као Социјалистичке Републике, и контрареволуционарног угрожавања друштвено-политичког система СФРЈ ● Пресуда се очекује крајем ове седмице

У вишечасовном плодовају заступник јавне тужбе Едина Решидовић јуче је Великом вијећу сарајевског Окружног суда аргументовано презентирала дио по дио инкриминисаних дела из широког мозаика оптужница, гдје ниједан догађај ни датум није био препуштен случају, већ, непобитним материјалним доказима и чињеницама који су још једном расвјетлили и указали на циљеве групе оптужених за организовано, непријатељско и контрареволуционарно дјеловање са позиција муслиманског национализма. У завршној ријечи јавни тужилац је јасно утврдио, на основу увида у комплетан доказни поступак и материјал, да је дјелатност оптужених била усмјерена против братства и јединства и равноправности наших народа и народности ради рушења БиХ као Социјалистичке Републике, а тиме и подривања друштвеног уређења Југославије. Идеју потпу групе националиста, који су заговарали стварање «етнички чисте» Босне и Херцеговине на принципима ислама као «јединства вјере и закона», чинила је «исламска декларација» — програм исламизације Муслимана, чија је девиза била и «Вјеровати и борити се».

На питања да ли је «Исламска декларација» била намијењена само исламском свијету, као својеврсна монографија, или је, пак, била у најужој вези са платформом бивше терористичке организације «Млади муслимани» упућена као позив «свим муслиманима који знају гдје припадају», дала је прецизне одговоре јавни тужилац Едина Решидовић.

— Оптужени Алија Изетбеговић, који је и аутор «Исламске декларације», као и оптужени Омер Бехмен, давали су овај текст и другим лицима, грађанима наше земље, на читање ради стварања групе истомишљеника — истакла је Едина Решидовић, образлажући активност двојице првооптужених, коју јавна тужба квалификује као кривична дјела стварања групе, удруживања ради непријатељске дјелатности и контрареволуционарног угрожавања друштвеног уређења СФРЈ.

— На 40 страница овог инкриминисаног текста, чије је основно гледиште истоветно са главном тезом програма «Млади муслимани» да ислам није само вјера него cjелокупни систем живљења, ниједном ријечу се не искључује ни Југославије, а ни Босна и Херцеговина. Упућујући позив свим Муслиманима свијета апсурдна је одбрана оптуженог Изетбеговића да у тих 700 милиона нема Муслимана из Југославије, поготово ако се зна да у БиХ жи-

Тенденциозно «незнање»

У дискусијама на Табачком мјесциду постављено је и свако питање: «Ако дође до рата Југославије са неком од исламских земаља да ли би се наши муслимани борили?»

Одговор на ово питање, а које зна сваки пионир наше домовине, сваки грађанин Југославије, сви они што су се досад већ борили и који су и сутра спремни на жртве — једино није могао да пружи слушаоцима оптужени Хасан Ченгић.

ви већина становништва муслиманске националности — каже Едина Решидовић.

Ако се «Исламској декларацији» додају и други текстови, као што су «Муслимани у Југославији», «Структура исламске вјерске заједнице», као и написи објављени у странијој штампи, чији су аутори неки од оптужених, добија се кристално јасна слика да су оптужени Алија Изетбеговић и Омер Бехмен ширили лажну тезу о угрожености ислама и Муслимана у нашој земљи.

— Под претпоставком да је «Исламска декларација» била само литература за добронамјерног читаоца поставља се питање због чега је скривана, тајно слата у иностранство и због чега су је неки свједоци спаливали чак и након само летимичног читања појединих пасуса — обрнула се у завршној ријечи Едина Решидовић судском Вијећу.

Одговор је недвосмислен: «Исламска декларација» је била позив младој интелигенцији ради заговарања поретка супротном нашем социјалистичком самоуправном уређењу. «Декларација» је антисоцијалистичка и антикомунистичка и као таква њена примјена чини акт контрареволуционарног угрожавања нашег друштвено-политичког система. Констатација из «Декларације» да се «исламски препород не може започети без вјерске, али ни довршити без политичке револуције» одразила се и на даљу активност оптужених који су писаном и усменом ријечу покушали да заинтересују што већи број лица. А, за такву радњу, која је била прекривена плаштом такзване вјерске поуке, увелико се користила и трибина Дебатног клуба студената Исламско-теолошког факултета у Сарајеву гдје су предавања за вјернике припремали оптужени Хасан Ченгић и

Џемал Латиф. Да је Табачки мјесцид већ 1979. године изишао изван оквира религије, која је, како је то познато, у нашем друштву ствар приватног и слободног одређења сваког грађанина, најбоље указују и опомене упућене из Старјешинства Исламске вјерске заједнице. Свако предавање требало је доносити на увид Одбору Исламске вјерске заједнице, који се, како је то напоменуто јавни тужилац, формално односио према упућенима Старјешинства.

— Читање ајета из Кур'ана није, нити може бити кривично дјело — рекла је Едина Решидовић. — Али, оно што се чуло с проповједничке трибине и у дискусијама није било само читање свете књиге. Садистичким цијепањем цјелине Кур'ана, злоупотребљавајући свету књигу и вјешто манипулишући осјећањима вјерника, оптужени су не само извајерили принципе властите религије, већ и јавно ширили мржњу и раздор између наших народа и народности атакујући на оно што сви морамо чувати као зјеницу ока свога — братство и јединство — истакла је јавни тужилац читајући у судници крајње шовинистичке и екстремистичке суре и ајете.

Непријатељска активност оптужених прелази оквире и наше земље. Оптужени се повезују и са антијугословенском

емиграцијом у Аустрији, чија је веза био Теуфик Велагић, осведочени непријатељ наше земље. Заједно са оптуженим Изетбеговићем, Омером Бехменом и Исметом Касумагићем креће на пут и «Исламска декларација» која је посредством Теуфика Велагића била уручена званичном представништву једне исламске земље са сједиштем у Бечу. На истом мјесту договорано је и путовање у ову страну земљу у којем су такође учествовали оптужени Едhem Бичакчић и Хусо Живаљ.

— Зашто је ово путовање било тајно ако се оно прокламује само као туристичко-вјерска манифестација — упитао је јавни тужилац.

Зна се да је Југославија земља отворених граница која се свагда истиче као примјер, што је био још разлог мање да се у ову страну земљу путује без овјерених пасоша, па чак и бесплатно. Разлог посјете и боравка оптужених у овој странијој земљи непобитно су доказани: оптужени су злонамерно лажно и тенденциозно приказивајући стање и прилике у нашој земљи покушали да наруше углед Југославије међу несврстаним, као и добре и пријатељске односе наше земље са овом исламском државом.

Што се тиче оптужених Салиха Бехмена, Мустафе Спahiћа, Џемала Латифа, Мелике Салихбеговић и Дервиша Бурђевиха, који су оптужени због кривичног дјела непријатељске пропаганде, заступник јавне тужбе Едина Решидовић је у завршној ријечи истакла да је проведеним доказима несумњиво утврђено да су сви они починили дјело за које се терете. На основу потпуног признања оптужене Буле Бичакчић, која одговара због пружања помоћи починиоцу каквог почињеног кривичног дјела, заступник оптужбе је истакла да је утврђено да је она дјело и починила.

На крају завршне ријечи Едина Решидовић је предложила Суду да све оптужене огласи кривим за кривична дјела за које их оптужница терети и да при одмјеравању казне има у виду сва околности под којима су ова непријатељска дјела почињена, њихову тежину, као и то да су неки од оптужених већ одговарали због кривичних дјела против народа и државе.

У послеподневним сатима завршну ријеч изијави су браниоци оптуженог Изетбеговића, а суђење се наставља данас изношењем завршних ријечи бранилаца осталих оптужених. Пресуда се очекује крајем ове седмице.

Б. РОМАНО — 3. БУЉУГИЋ

Права слика

Покушај оптуженог Алије Изетбеговића да се у току јавног суђења представи само као исламски писац који се никад није огријешо о братство и јединство осавјетилила је и са друге стране заступник јавне тужбе Едина Решидовић изијавивши низ чињеница из живота оптуженог Алије Изетбеговића.

Оптужени Изетбеговић је био један од главних руководилаца омладинске секције «Ел Хидаја» која је припадала организацији «Млади муслимани». Од 1943. године радио је на врбовању младих муслимана за одлазак у Ханџар-дивизију. Из усташке архиве видљиво је да је Изетбеговић примљен на разговор код јерусалемског муфтије Ел Хусенија, Хитлеровог сарадника и оснивача злогласне Ханџар-дивизије. Већ 1946. године оптужени је осуђен за дјела против народа и државе. Године 1972. у иностранству је посјетио емигранта — ратног злочинца Јусуфа Бозића.

Како нам је изјавио судија Првог општинског суда Бранислав Тодић, који ће председавати кривичном вијећу, Изворника ће одговарати пред судом за кривично дјело клевете путем штампе. О чему се ради?

Прошлог мјесеца она је дала интервју часопису «Супер инд.», у коме је погрдним изразом оклеветала своју колегињу Милену Плавшић. Овај није остала дужна, па је одлучила да сатисфакцију затражи судским путем.

Ово несвакидашње суђење одржаће се најједароватије у септембру. Колико је познато, ово је први случај у посљедњих неколико година да се због клевете тужа пјевачи београдске естраде.

З. М.

МИЛЕНА ПЛАВШИЋ ТУЖИЛА ИЗВОРИНКУ МИЛОШЕВИЋ

Нови естрадни »ХИТ«

БЕОГРАД, 16. АВГУСТА — Због погрдног израза позната пјевачица народних pjesама Изворинка Милошевић — Блам сјешће на оптуженичку клупу Општинског суда у Београду.

ИЗ СУДСКИХ КЛУПА

ИЗРЕЧЕНЕ ПРЕСУДЕ ГРУПИ МУСЛИМАНСКИХ НАЦИОНАЛИСТА

Непријатељима 90 година затвора

Алија Изетбеговић осуђен на 14 година затвора, Омер Бехмен на 15, Хасан Ченгић и Исмет Касумагић на по 10 година, Едхем Бичакчић на 7, Хусо Живаљ на 6, Салих Бехмен на 5, Мустафа Спахић на 5, Џемал Латиф на 6 година и 6 мјесеци, Мелика Салихбеговић на 5 година, Дервиш Ђурђевић на 6 година и Ђула Бичакчић на шест мјесеци

Јавно једномјесечно суђење непријатељској групи од дванаест лица оптужених за организовано дјеловање са позиција муслиманског национализма, а против братства, јединства и равноправности наших народа и народности, против власти радничке класе, ради рушења Босне и Херцеговине као социјалистичке републике, а тиме и подривања друштвеног уређења СФРЈ — добило је јуче и свој епилог. У препуној дворани сарајевског Окружног суда, јуче је Велико вијеће, којим је председавао судија Ризах Хаџић, саопштило пресуду.

Алија (Мустафа) Изетбеговић, 58-годишњи дипломирани правник из Сарајева и Омер (Мустафа) Бехмен 54-годишњи инжењер у ЖТО Сарајево због кривичног дјела удруживања ради непријатељске дјелатности, јер су створили групу ради контрареволуционарног угрожавања друштвено-политичког уређења наше земље осуђени су 14 односно 15 година затвора.

Подривање друштвеног уређења

За кривично дјело удруживања ради непријатељске дјелатности, јер су постали чланови ове групе те — због непријатељске пропаганде осуђени су: Хасан (Халида) Ченгић, 26 — годишњи имам из Стоца на јединствену казну затвора у трајању од десет година, Исмет (Халида) Касумагић, 55-годишњи инжењер металургије и савјетник у Институту «Хасан Бркић» из Зенице, на јединствену казну од десет година затвора, Едхем (Асима) Бичакчић 31-годишњи електроинжењер из «Електропривреде БиХ» у Сарајеву на 7 година затвора, и Хусо (Хамде) Живаљ, 34-годишњи

инжењер Института за процесну технику Машинског факултета у Сарајеву, на 6 година затвора.

Лажне тезе

На казне затвора због непријатељске пропаганде осуђени су: Салих (Мустафа) Бехмен, 61-годишњи наставник математике у Основној школи «Франьо Клуз» из Мостара, на пет година, Мустафа (Алије) Спахић, 33-годишњи имам из Вогошће, на пет година, Џемал (Сакиба) Латиф, 26-годишњи професор српскохрватског језика Газихусревбегове медресе, на шест година и шест мјесеци, Мелика (Хаскије) Салихбеговић, 38-годишња књижевница из Сарајева, на пет година и Дрвиш (Фехима) Ђурђевић, 35-годишњи правник у СИЗ-у науке у Сарајеву, на шест година затвора. Ђула (Асима) Бичакчић 30-годишња секретарица у РО «Електропренос» из Сарајева, осуђена је на шест мјесеци затвора због почињеног кривичног дјела пружања помоћи учиниоцу послјег извршеног кривичног дјела, јуче је пуштена из притвора до правомоћности пресуде. Истовремено, пресудом су Омер Бехмен, Салих Бехмен, Мустафа Спахић и Џемал Латиф ослобођени од неких инкриминација које им је оптужница стављала на терет.

У пресуди коју је јавно презентирао више од сат и по судија Ризах Хаџић детаљно је образложено како је ова група националиста организовано дјеловала заговарајући стварање «етнички чисте» Босне и Херцеговине с циљем формирања републике организоване на принципима ислама као «јединству вјере и закона», а чије су границе требало да се простиру у оквиру велике исламске државе од Авганистана, па све до Славонског Брода у Босни

и Херцеговини, уз припајање и појединих дијелова других република и аутономних покрајина наше земље. «Исламска декларација» чији је аутор Алија Изетбеговић, била је идејна платформа, готово идентична са програмом бивше терористичке организације «Млади муслимани» која је представљала отворен позив Муслиманима да се са планова пређе у акцију и то прво превратом у области одгоја, а затим у завршници и политичком револуцијом. Ширењем и умножавањем «Исламске декларације» која је давана на читање и употребу већем броју муслиманских интелектуалаца у Босни и Херцеговини желио се створити што већи број истомишљеника и припадника групе. Тај исти текст, чији је главни циљ био «исламизација Муслимана», тајно се упућивао и у друге земље, а уз помоћ антијугословенске емиграције из Аустрије овај програм био је предат и званичном представништву једне исламске земље у Бечу. Група националиста своју непријатељску дјелатност, коју је испољавала у земљи ширећи лажне тезе о угрожености Муслимана и ислама у Југославији, манипулишући и са осјећањима вјерника позивајући их на «борбени ислам» — затражила је подршку и из иностранства.

Енергично против националиста

Са исте платформе на којој су заснивали своје контрареволуционарне, противуставне циљеве наступили су и ван граница наше земље тражећи помоћ од једне исламске земље, гдје су у званичним институцијама покушавали да наруше углед Југославије међу несарстаним, и посебно добре односе наше земље са другим државама.

Образлажући пресуду судија Ризах Хаџић је рекао:

— Ово није било суђење ни вјери ни вјерницима, како су то хтјели да представе оптужени од самог почетка процеса. Зар је проповиједанје вјере громко изговарање порука на Табачком мексиду «Убиј неvjерника», «Не дружи се с неvjерницима», «Не тражи пријатеља у неvjернику»? Ово није ништа друго до отворени атак на братство и јединство наших народа и народности, на тековину коју нам је и председник Тито оставио у аманет. Зар и код чињеница да су највиши органи Исламске вјерске заједнице забранили предавање у Дебатном клубу студената Исламског теолошког факултета јер су далеко превазишла религијски карактер. Још неко може тврдити да су поруке са проповиједничке трибине биле вјерске?! Зар то није, а доказало се и да јесте, безобзирни насртај на радничку власт, на слободу, братство и јединство, социјалистичко федеративно уређење Југославије. За заговарање циљеве «исламизације Босне и Херцеговине», «Исламску декларацију» и њену непобитну везу са програмом «Младих муслимана» и непријатељску пропаганду у земљи и ван ње, јасно је да су били уперени против наше социјалистичке самоуправне заједнице и свих наших народа и народности. Ово друштво ће се и даље и увијек борити против свих сличних актера и атака на основне вриједности нашег друштвеног уређења — кажео је на крају образложења пресуде судија Ризах Хаџић чије су ријечи биле поправљене дуготрајним аплаузом у судници.

Б. РОМАНО
З. БУЉУГИЋ

„U ime naroda“ Sud donosi presudu po kojoj je Alija Izetbegović proglašen krivim za krivično djelo udruživanja radi neprijateljske djelatnosti i za verbalni delikt. Osuđen je na 14 godina zatvora.

Trenutak izricanja presude u „Sarajevskom procesu“, 20. august 1983. godine:
 „Volio sam Jugoslaviju, ali ne i njenu vlast... Svu svoju ljubav poklonio sam slobodi, za vlast nije ništa preostalo.“ (Završna riječ Alije Izetbegovića u „Sarajevskom procesu“)

PREDSEDNIŠTVU SFRJ
PREDSEDNIŠTVU SR BiH

Tokom prošle godine dva puta smo vam se obraćali s molbom da odmah obustavite dalje izdržavanje kazne zatvora svim muslimanskim intelektualcima osuđenim 1983. godine u Sarajevu na drakonske kazne zatvora od pet do petnaest godina. U međuvremenu su Džemaludin Latić i Salih Behmen pušteni na slobodu, dok se u zatvoru nalaze Alija Izetbegović, Omer Behmen, Ismet Kasumagić i Hasan Čengić. Nedavno su trojici ovih osuđenika aktom o pomilovanju neznatno smanjene kazne zatvora - Omeru Behmenu i Hasanu Čengiću za po jednu godinu, a Ismetu Kasumagiću za godinu i po. Jedino je Alija Izetbegović izuzet od ovog minimalnog pomilovanja, tako da njegova kazna zatvora od devet godina predstavlja u posljednjih tridesetak godina najdužu kaznu izrečenu za pisanu reč u Jugoslaviji, a možda i u svetu.

Ova drakonska kazna, nerazumljiva i besmislena, ipak je manji apsurd od same stvari zbog koje je Izetbegović osuđen. Njemu je "stavljena na teret ideološka deklaracija", koju je napisao još 1970. i koja citirajući trinaest godina nije izazvala nikakvo podizanje organa gonjenja, da bi tak 1983. bila okvalifikovana kao kontrarevolucionarni napad na državno i društveno uređenje Jugoslavije. U njoj se daje vizija savremenog humanističkog i tolerantnog islama, zastupa načelo jednakosti svih ljudi i slobode savesti, kritikuju totalitarni oblik vlasti i kult ličnosti, odbacuje načelo "cilj opravdava sredstvo" i osporava uloga konzervativnih hodža i šejika. U njoj se govori o vascelom islamskom svetu ("od Maroka do Indonezije, i od Centralne Azije do transke Afrike"), ali u njoj nema ni jedne reči o Jugoslaviji i njenim prilikama i neprilikama. Čak je Okružni sud u Sarajevu u svojoj presudi (na 139. strani) sa čuđenjem zavezao kako "pada u oči da se Izetbegović trudi da u tekstu 'Deklaracije' ne spomene Jugoslaviju i BiH, mada spominje čak Japan, SSSR, Švedsku i staru Kartaginu". To, međutim, nije omelo ovaj sud da Izetbegovića osudi na petnaest godina zatvora zbog navodnog rušenja poretka u Jugoslaviji, a potom ni Savezni sud da u ovim Izetbegovićevim rečima "otkrije" neprijateljsku propagandu protiv ustavnog i društvenog uređenja Jugoslavije.

... 2. ...

strana 2

U ranijim predstavkama već smo upozorili na pravnu i moralnu neodrživost ove presude i izrazili uverenje da će sudjenje dvanaestorici muslimanskih intelektualaca u Sarajevu predstavljalo egzemplarno kažnjavanje za reč misao. Stoga vam još jednom predlažemo da bez oklevanja pustite na slobodu Aliju Izetbegovića, Omara Behmena, Ismeta Kasumagića i Hasana Čengića.

Tanasije Mladenović
Tanasije Mladenović

u ime Odbora :
Ljubomir Tadić
Ljubomir Tadić

ODBOR ZA ODBRANU SLOBODE MISLI I IZRAŽAVANJA:

prof.dr Andrija GUS
dr Nosta ČAVOŠKI
dr Ivan JANKOVIĆ
prof.dr Mihailo MARJANOVIĆ, član SANU
Igorislav MINAJLOVIĆ-MIHIS, književnik
Tanasije MLADENOVIĆ, književnik
prof.dr Predrag PAVANSTIRA, član SANU
prof.dr Radovan SAMARDŽIĆ, član SANU
prof.dr Dragoslav SPEJHOVIĆ, član SANU
prof.dr Zorka GOLUBOVIĆ

Marija BEČKOVIĆ, član SANU
Dobrica ČOŠIĆ, član SANU
prof.dr Meca JOVANOVIĆ
Dragoslav MIRAJOVIĆ, član SANU
prof.dr Nikola MILOŠEVIĆ, član SANU
dr Gojko NIKOLIŠ, član SANU
Mida POPVIR, član SANU
Mladen SPENKOVIĆ, član SANU
prof.dr Ljubomir TADIĆ, član SANU
dr Vojislav KOSTUNICA

u Beogradu,
8.10.1987.

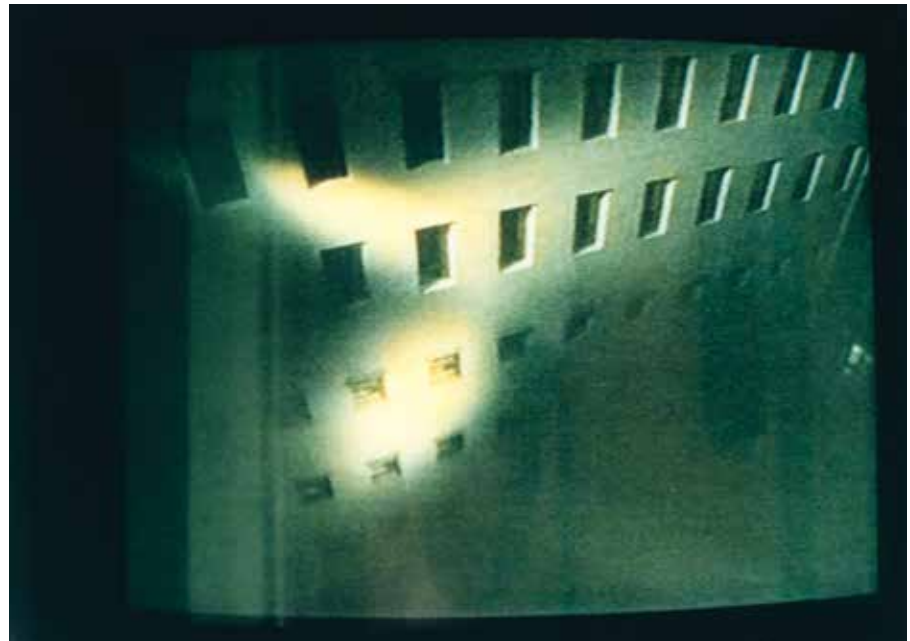
Prijedlog Odbora za odbranu slobode misli i izražavanja iz
Beograda za puštanje na slobodu muslimanskih intelektualaca,
8. oktobar 1987. godine

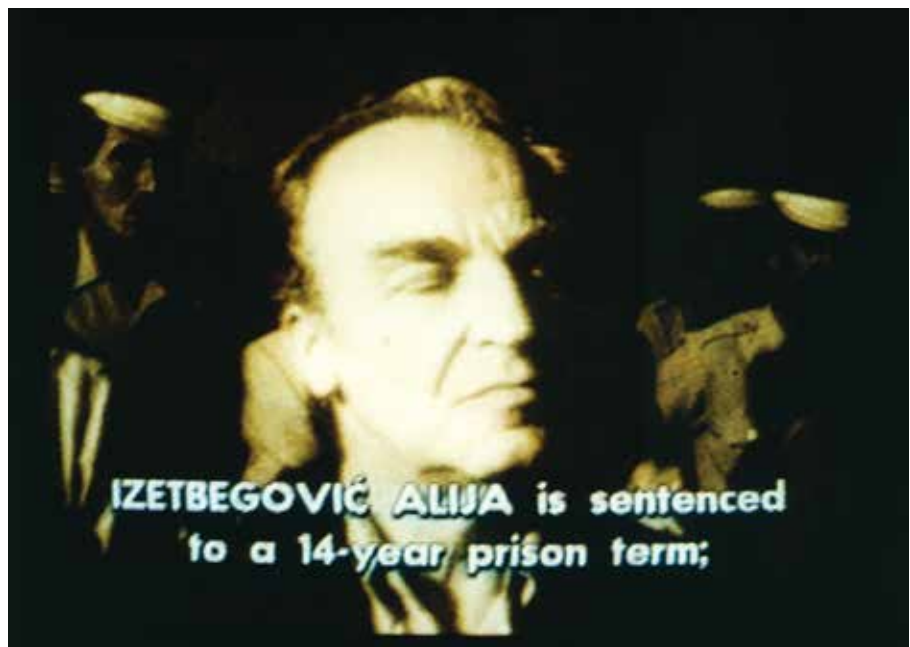
„Šta sam mogao bolje očekivati od sudaca (tužilaca, isljednika) koji su svoje pravno znanje počinjali marksističkom premisom da je 'pravo volja vladajuće klase pretvorena u zakon', formulom koja se nalazi u ciničnoj opreci sa samom idejom prava." (Alija Izetbegović, „Moj bijeg u slobodu: bilješke iz zatvora: 1983–1988“)

Nakon pet godina i osam mjeseci, Alija Izetbegović 1988. godine pušten je iz Fočanskog zatvora. Tokom boravka u zatvoru nastali su njegovi spisi „Moj bijeg u slobodu: bilješke iz zatvora: 1983–1988“ koji će biti objavljeni mnogo godina kasnije. „Moj bijeg u slobodu: bilješke iz zatvora: 1983 – 1988“ analizira najznačajnije evropske ideologije 20. stoljeća uključujući komunizam, fašizam, kapitalizam i njihov odnos spram islama.

„Bio sam musliman i to ću i ostati. Osjećao sam se borcem za stvar islama u svijetu i time ću se osjećati do kraja života. Jer islam je za mene bio drugo ime za sve što je lijepo i plemenito i ime za obećanje ili nadu u bolju budućnost muslimanskih naroda, za njihov život u dostojanstvu i slobodi, jednom riječju za sve ono za šta je po mom uvjerenju bilo vrijedno živjeti." (Završna riječ Alije Izetbegovića u „Sarajevskom procesu“ 1983. godine)

Jugoslavenska zajednica bila je pred raspadom, a njena sudbina ponovo je prepuštena rukama Evrope i Svijeta.

Za pregovaračkim stolom nisu pronađena rješenja.

U Beogradu je u martu 1991. godine održana sjednica Predsjedništva SFRJ. Glas iz Bosne i Hercegovine prevagnuo je, tako da Jugoslavenska narodna armija (JNA) nije dobila podršku koju je tražila. Ipak, 27. juna 1991. godine JNA izaziva sukobe, prvo u Sloveniji, a nedugo poslije toga i u Hrvatskoj.

U vrijeme rata u Hrvatskoj predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović poziva regrute da se ne odazivaju pozivima u JNA. U toku vojnih akcija protiv Dubrovnika, 1. oktobra 1991. godine, snage JNA udarile su i na Bosnu i Hercegovinu, i do temelja spalile sela Ravno i Popovo.

Istog mjeseca u Skupštini Bosne i Hercegovine pokrenuto je pitanje o proglašenju državne suverenosti. Predsjednik SDS-a Radovan Karadžić iza skupštinske govornice otvoreno prijeti nestankom Muslimana, a predstavnici srpskih nacionalnih stranaka napuštaju Skupštinu.

Donesena je odluka o suverenosti Bosne i Hercegovine, odnosno o održavanju referenduma za nezavisnost zemlje.

O budućem statusu države građani Bosne i Hercegovine izjasnili su se 29. februara i 1. marta 1992. godine.

Na referendum se odazvalo 64% glasača, od kojih se 99,4% opredijelilo za nedjeljivu, suverenu i nezavisnu Bosnu i Hercegovinu. Iz naziva se izostavlja pridjev „socijalistička“.

Bosanski Srbi uglavnom su bojkotirali referendum, a srpske partije pristupaju formiranju paradržavnih institucija.

Pokušavajući doći do mirnog rješenja, Alija Izetbegović konstantno vodi politiku smirivanja sve češćih sukoba koje provociraju snage Jugoslavenske narodne armije i srpske paravojne formacije. Stanje se sve više pogoršavalo. Napadnuti su mnogi pogranični gradovi u Bosni i Hercegovini. U Bijeljini srpske paravojne formacije, potpomognute snagama iz Srbije, vrše pokolj nad nesrpskim stanovništvom.

Na isti dan kada je Evropska zajednica priznala Bosnu i Hercegovinu, 6. aprila 1992. godine, počinje napad na njen glavni grad. Ubrzo se Sarajevo našlo pod opsadom, koja će se pretvoriti u najdužu opsadu u savremenoj povijesti ratovanja. Ujedinjene nacije su 1991. godine uvele embargo na uvoz oružja tadašnjoj Jugoslaviji, čime su Bosni i Hercegovini vezale ruke za odbranu.

U tim teškim i sudbonosnim danima Alija Izetbegović poziva sve bosanskohercegovačke građane da se suprotstave velikosrpskoj agresiji na međunarodno priznatu Republiku Bosnu i Hercegovinu.

Vojne snage pod kontrolom države nisu imale dovoljno naoružanja da se suprotstave brojnijem i bolje opremljenom neprijatelju. Akcije s početka rata uglavnom su se svodile na odbranu još neokupiranih teritorija. Nad bošnjačkim stanovništvom vršeni su nezapamćeni zločini. Na svim teritorijama koje se nisu mogle odbraniti pred silovitim napadima Jugoslavenske narodne armije i drugih srpskih oružanih formacija, vršeni su nemilosrdni pokolji civilnog stanovništva, protjerivanja, silovanja žena, te uništavanje kulturno-historijskog naslijeđa... Formiraju se brojni koncentracioni logori.

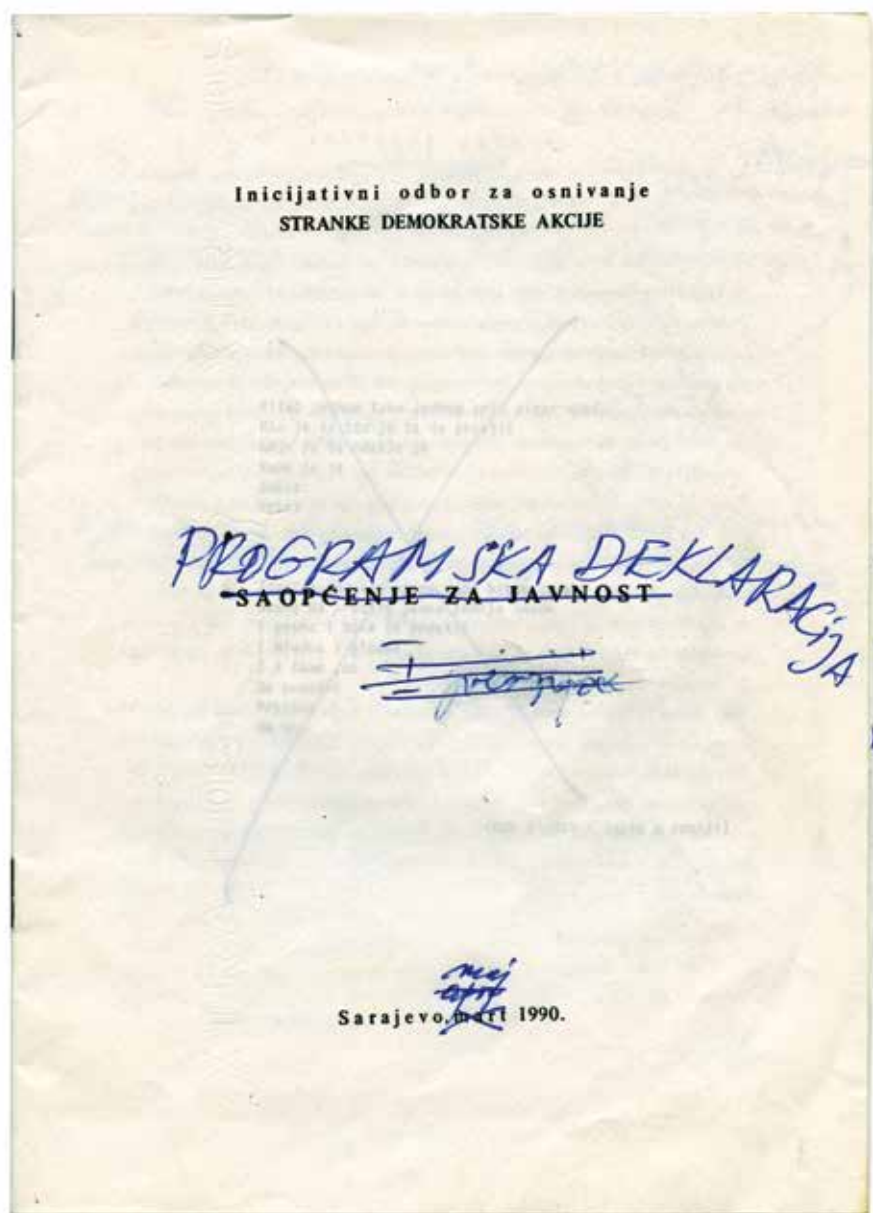
Gradovi i teritorije koje agresor nije uspio okupirati izloženi su brutalnim granatiranjima civilnih objekata, te paljbi iz svih vrsta naoružanja usmjerenoj uglavnom prema civilnim ciljevima. Na meti su se našla i porodilišta.

I u takvim vremenima Alija Izetbegović nastavio je voditi politiku u kojoj nije bilo riječi mržnje, istovremeno insistirajući na odbrani zemlje, ali i na traženju rješenja za pregovaračkim stolom. Snage patriotski privržene Bosni i Hercegovini, koje su u početku jednostavno nazivane braniteljima, prerastaju u Armiju Republike Bosne i Hercegovine. Mirovna rješenja uglavnom su nudila podjelu zemlje, tako da je Bosna i Hercegovina bila prepuštena sama sebi, boreći se protiv znatno opremljenijeg neprijatelja.

Položaj Republike Bosne i Hercegovine otežan je napadom Hrvatskog vijeća obrane (HVO), kolaboracionističkih snaga Republike Hrvatske. U skladu s tajnim dogovorima o podjeli Bosne i Hercegovine između Franje Tuđmana i Slobodana Miloševića, otvara se novi front, čime počinje i agresija s „druge strane“.

Napad HVO-a, koji je otvoreno, i u ljudstvu i logistički, podržavala Hrvatska, traje do potpisivanja Vašingtonskog sporazuma u martu 1994. godine. Time je stvorena Federacija Bosne i Hercegovine, kao jedan od dva bosanskohercegovačka entiteta. Snage bosanskih Srba trpe sve veće gubitke, a promjena situacije na frontu dovest će do konačnoga mirovnog rješenja dogovorenog u Daytonu.

„Ovo nije pravedan mir, ali je pravedniji od nastavka rata“, rekao je Alija Izetbegović tom prilikom, dodajući kako „u situaciji kao što jeste, i u Svijetu kakav jeste, bolji mir i nije mogao biti postignut“.

Programska deklaracija i osnovna načela i ciljevi novoosnovane Stranke demokratske akcije

OSNOVNA NAČELA I CILJEVI STRANKE	
1.	Afirmacija ljudskih prava,
2.	Demokratija,
3.	Afirmacija nacionalne samobitnosti BiH Muslimana,
4.	Autonomija i slobodna aktivnost svih vjerskih zajednica,
5.	Tržišna privreda, privatno poduzetništvo, ukidanje svojine bez vlasnika, jeftinija država,
6.	Unapređenje socijalnih prava,
7.	Ravnopravnost šest naroda koji tvore Jugoslaviju, afirmacija legitimnih prava nacionalnih manjina,
8.	Očuvanje integriteta i nepovredivosti granica Bosne i Hercegovine i Jugoslavije.

Mirovni sporazum, dogovoren u Daytonu, u Jelisejskoj palači u Parizu formalno su potpisali predsjednici Hrvatske, Srbije i Bosne i Hercegovine.

Bosna i Hercegovina pretrpjela je u agresiji ogromne ljudske žrtve i razaranja. Samo u Srebrenici, koja se nalazila pod „zaštitom“ snaga Ujedinjenih nacija, izvršen je genocid nad više od 8.000 Bošnjaka.

U Bosni i Hercegovini je od 1992. do 1995. poginulo više od 105.000 ljudi. Najveći broj žrtava bilo je civilno bošnjačko stanovništvo. Više od milion ljudi napustilo je svoje domove, uništena je privreda, porušeni su gradovi...

Ipak, Bosna i Hercegovina je – i kao ideja, i kao država – sačuvana.

„Bosna i Hercegovina kao građanska republika, to je definitivno opredjeljenje muslimanskog naroda: ne islamska, ali ni socijalistička, nego građanska.“
(Alija Izetbegović na predizbornoj skupštini SDA u Velikoj Kladuši, 15. septembar 1990)

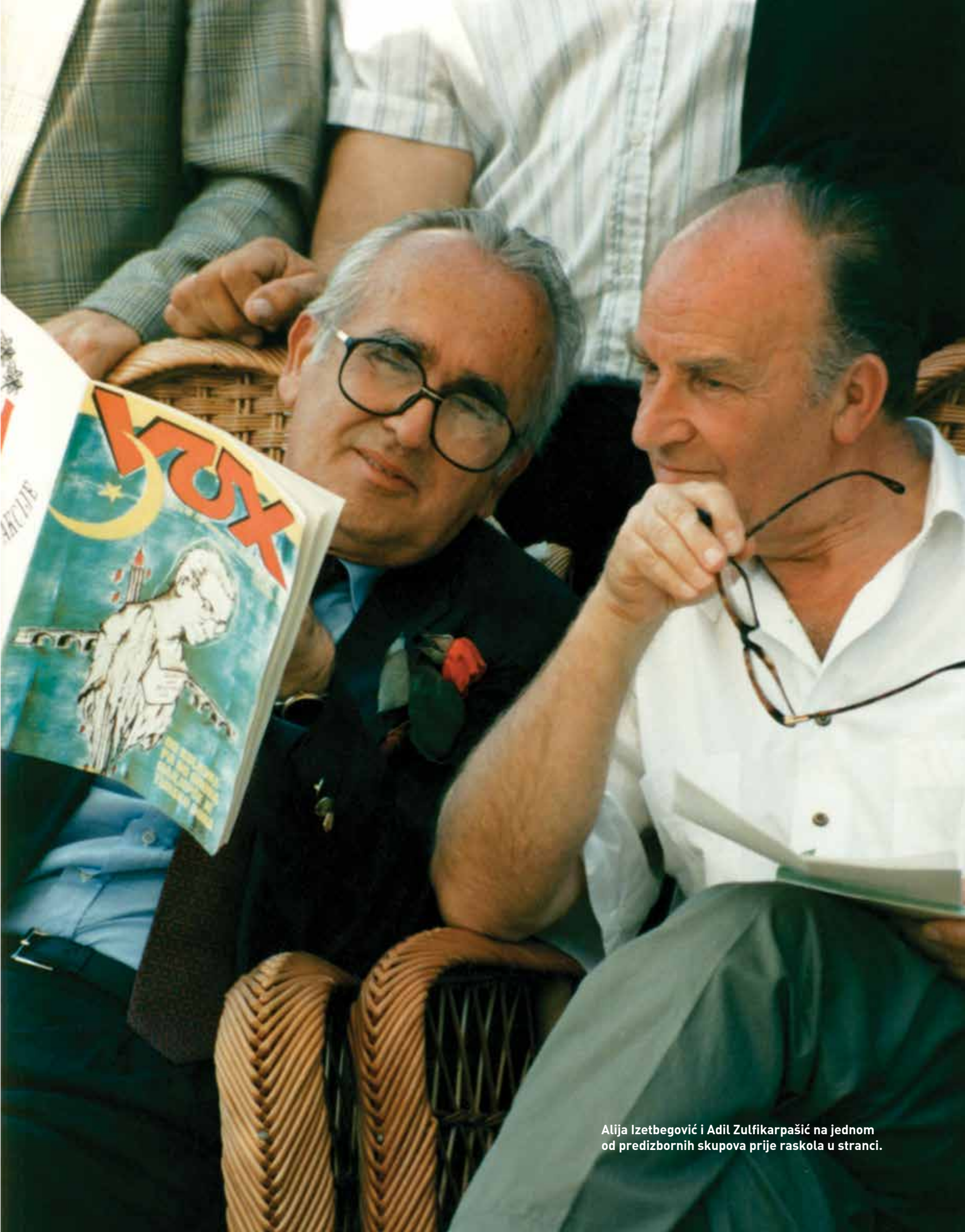

Alija Izetbegović, Adil Zulfikarpašić i Fikret Abdić, Velika Kladuša, 15. septembar 1990

„Ako se ostvare prijetnje da Slovenija i Hrvatska izađu iz Jugoslavije, Bosna neće ostati u krnjoj Jugoslaviji. Bosna ne prihvata da ostane u velikoj Srbiji i da bude njen dio.” (Iz govora Alije Izetbegovića)

Alija Izetbegović i Adil Zulfikarpašić na jednom od predizbornih skupova prije raskola u stranci.

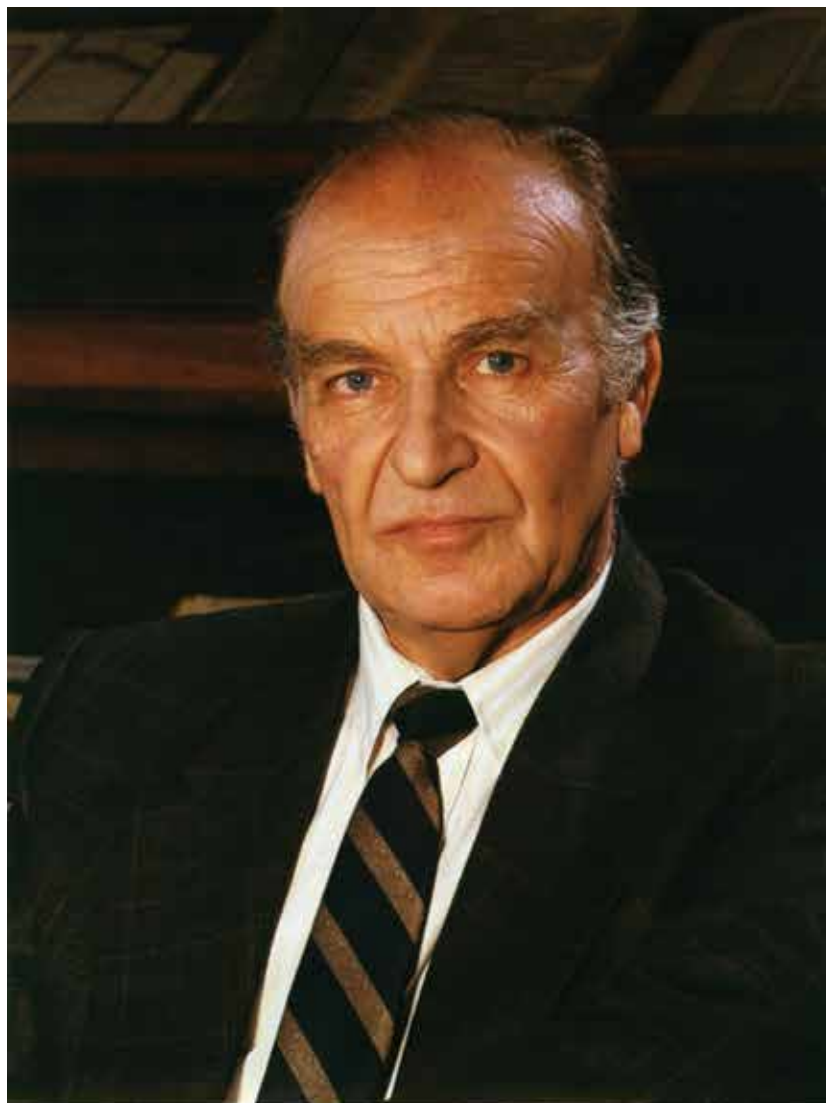
CHEN GESCHMACK

alno posuđe
m garancijom

„Čovjek je jedina tema o kojoj
mogu istovremeno da postoje dvije
protivvrječne istine. I ne samo to.
Protivvrječna tvrdnja o čovjeku
obično je najbliža istini.“ (Alija
Izetbegović „Darvin i Mikelandelo“,
odlomak iz knjige „Islam između
Istoka i Zapada“)

MUSLIMANI

Bosansko-hercegovački Muslimani predstavljaju autohtoni bosanski narod koji ima svoje tlo pod nogama, svoju historiju, svoju kulturu, svoju vjeru, svoje pjesnike i pisce, jednom riječju svoju prošlost i svoju budućnost. SDA će stoga oživljavati ovu nacionalnu svijest b-h Muslimana i insistirati na uvažavanju činjenice njihove nacionalne samobitnosti sa svim pravnim i političkim konsekvencijama.

Predsjednik
ALIJA IZETBEGOVIĆ
A. Izetbegović

MUSLIMANSKA STRANKA

Projekat: „SDA Marketing“, dizajnirao: E. Polak, ilustrirao: Z. Bekić, realizirao: „Biskupa Stanić“ 1998

MG MUSLIMANSKI glas

IZLAZI PETKOM • NOVA SERIJA • BROJ 33 • GODINA II • 6. DECEMBAR 1991. • CIJENA 30 DIN.

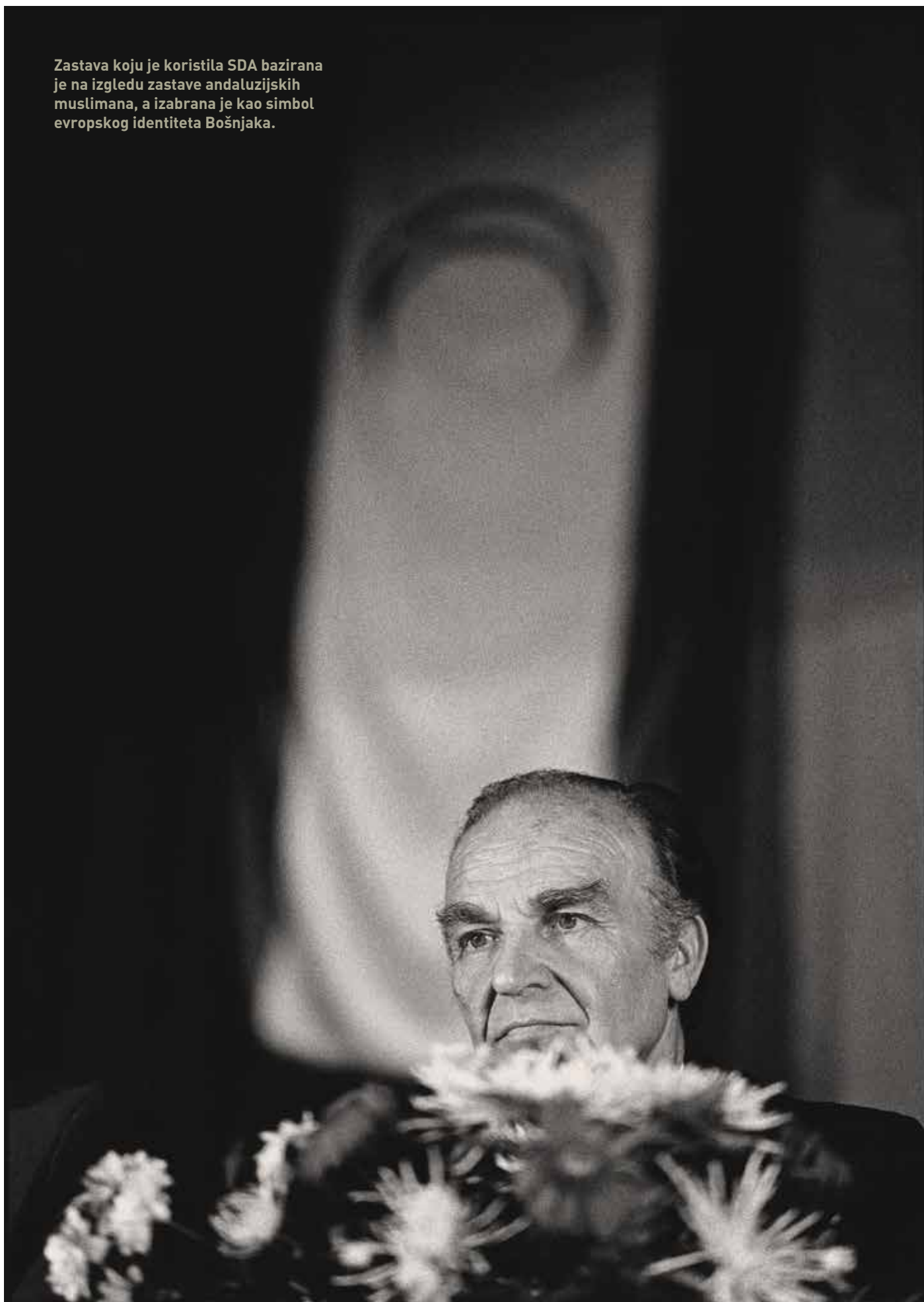

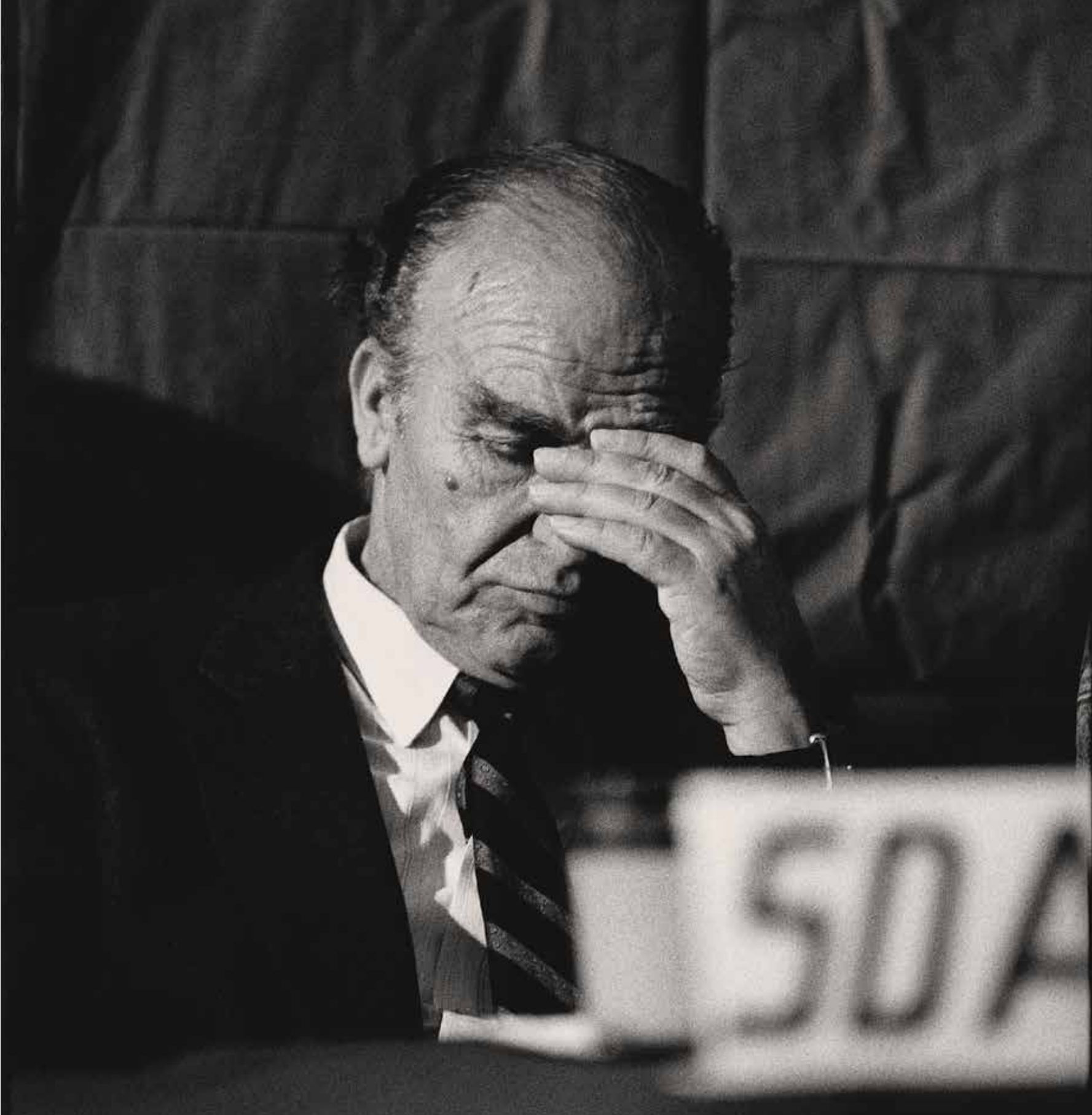
**ODRŽAN 1. KONGRES SDA
VELIKIM BOGOM
SE KUNEMO:**

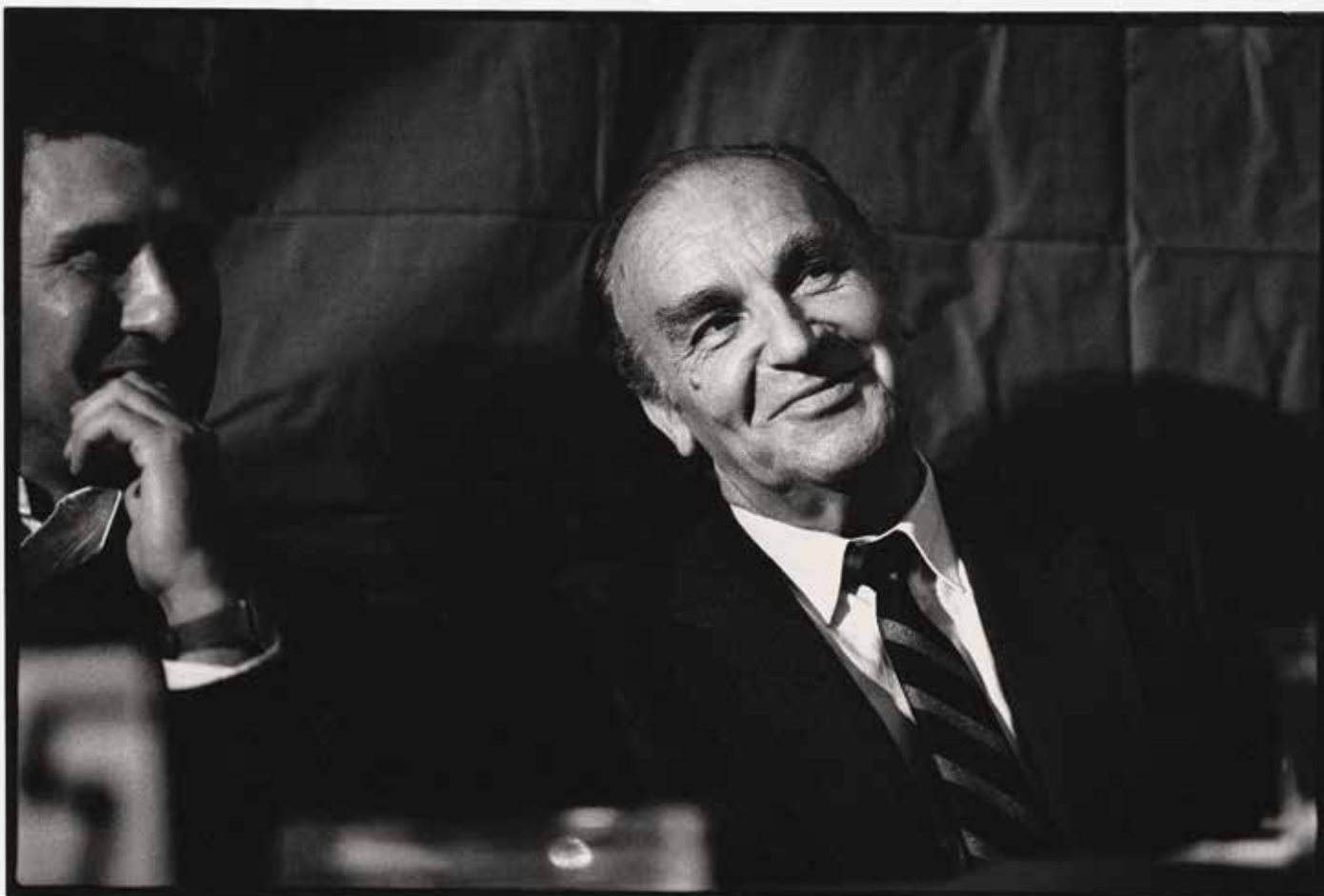
**ROBOVI BITI
NEĆEMO**

Zastava koju je koristila SDA bazirana je na izgledu zastave andaluzijskih muslimana, a izabrana je kao simbol evropskog identiteta Bošnjaka.

„Problem Balkana bio je, i danas je, problem demokratije. Ako zanemarimo dalju historiju i našu pažnju obratimo na stoljeće koje se upravo završava, u prvoj polovini vijeka naći ćemo u svim zemljama ovog dijela svijeta monarhije, uglavnom autoritarnog tipa, a u drugoj polovini sa izuzetkom Grčke, komunističke vlade. Jednom riječju, Balkan nije imao sreću s demokratijom ili, tačnije, demokratija s Balkanom.“
(Alija Izetbegović, „Sjećanja“, 2001)

„Mislim da se zabranama i silom ništa ne postiže kada je riječ o uvjerenjima ljudi.“ (Alija Izetbegović, „Sjećanja“, 2001)

” Pitanje je: treba li mijenjati društvene ustanove ili ljudska srca? Jedini pravi odgovor je: oboje. Ipak, od čega početi? - Od srca, naravno, ako je to moguće i ako znate kako.

”

Predizborni razgovori s predstavnicima različitih političkih partija u Bosni i Hercegovini. Alija Izetbegović, drugi s lijeva.

Prvi slobodni višestranački izbori u Republici Bosni i Hercegovini održani su 18. novembra 1990. godine.

Alija Izetbegović sa suprugom Halidom ide ka glasačkom mjestu.

„Džinovski pokušaj stvaranja raja na zemlji bez Boga i čovjeka, pa i protiv Boga i čovjeka, završio je potpunim neuspjehom.“ (Alija Izetbegović, 1990)

Sedmočlano Predsjedništvo Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine polaže zakletvu (slijeva nadesno: Ejup Ganić, Nikola Koljević, Franjo Boras, Fikret Abdić, Biljana Plavšić, Alija Izetbegović i Stjepan Kljuić), 20. decembar 1990. godine

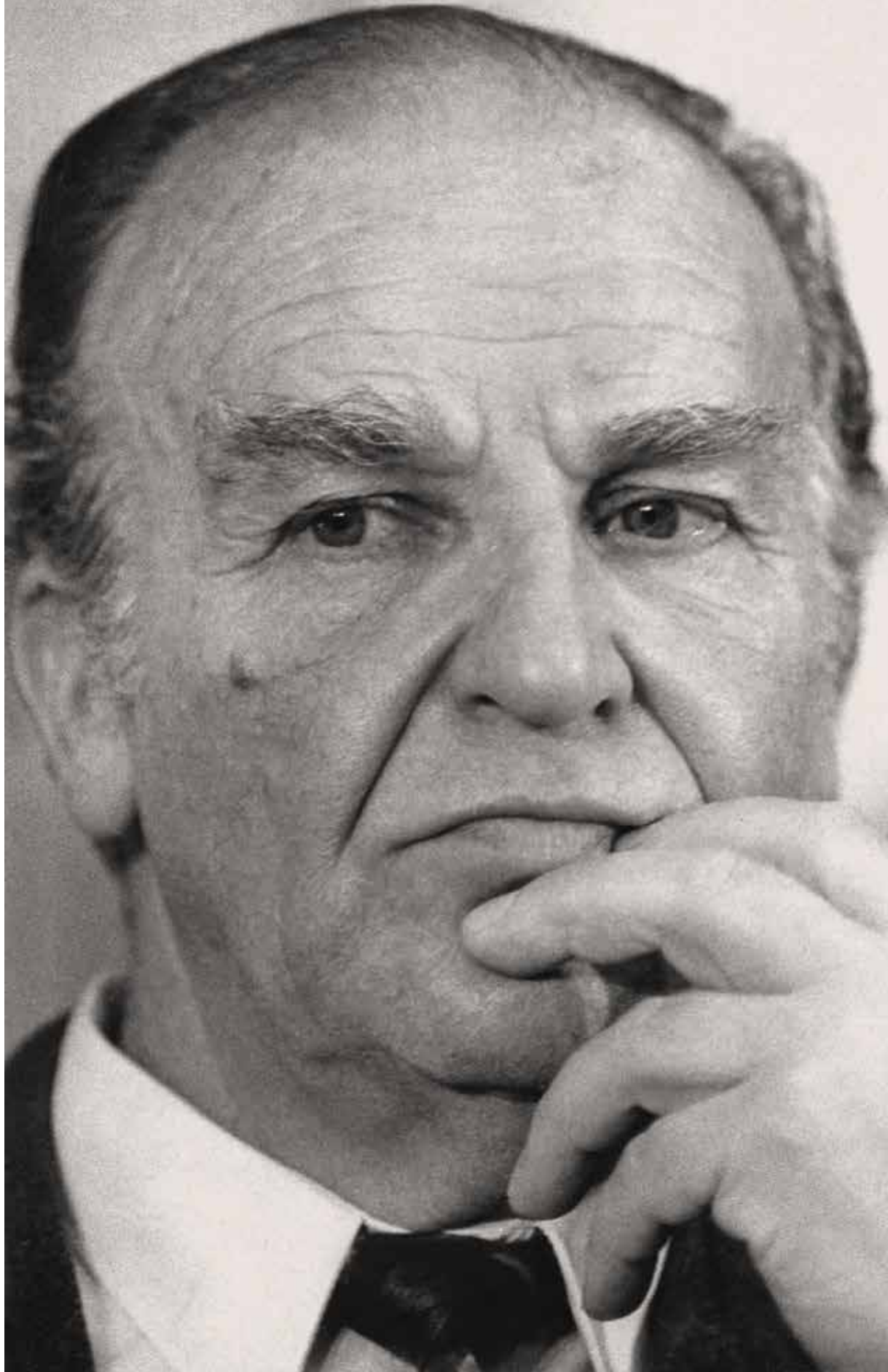

Dijalozi da se dođe do mirnog rješenja nisu dali željene rezultate (Stjepan Kljuić – HDZ, Radovan Karadžić – SDS, Alija Izetbegović – SDA).

„Što se, pak, tiče velike koncentracije vojske u Bosni i Hercegovini, mogu reći da se problem JNA treba i mora riješiti u jednom paketu mjera za Jugoslaviju. (...) Ukoliko bi se Bosni i Hercegovini nametnulo izvjesno rješenje silom, uvjeren sam da bi to bilo samo privremeno rješenje, period još veće nestabilnosti nakon kojega bi opet jedini

izlaz bio u jednom pravcu koji narod ili velika većina ljudi prihvate. Zaratiti nikad nije kasno. Ali ako bi se zaratilo u Bosni i Hercegovini, to bi bio totalni rat, nakon kojeg bi ovdje ostala samo tri divlja naroda da hodaju po zgarištima i ruševinama.“ (Izjava Alije Izetbegovića sredinom decembra 1991)

„Ja sam mogao da odbijem da prisustvujem tim sastancima. Međutim, šta bi danas generacije rekle – bila je šansa, Izetbegović je otklonio tu šansu. Ja nisam smio da otklonim nijednu šansu koja je, možda, mogla voditi mirnom rješenju. Sastanci Predsjedništva su bila jedna od tih šansi, ma koliko ja lično sumnjao u njihov uspjeh. Ja sam se svim srcem zalagao da

se ti sastanci održe. Insistirao sam da se na njima razmatraju važne stvari koje su se ticale opstanka zemlje i da se najozbiljnije razgovara o tome. Bilo je vrijedno pokušati. Bez tog pokušaja mislim da bismo danas sebi predbacivali, i drugi bi nam predbacivali, da smo propustili jednu od šansi da se izbjegne rat.”
(Alija Izetbegović za RFE, 13. juni 2000)

SAR-01. GLIGOROV U SARAJEVU, SARAJEVO, 29. JAN 91. Denss su se u Serejevu sestale delegacije Makedonije i Bosne i Hercegovine. Na fotosu: predsjednik Predsjedništva SR Makedonije KIRO GLIGOROV pozdravlja se sa predsjednikom Predsjedništva BiH ALIJOM IZETBEGOVIĆEM. TANJUG dh/H.DELIC

SAR-12. YU SAMIT... SARAJEVO, 06. JUNI 91. MILAN KUČAN i ALIJA IZETBEGOVIĆ u Stojčevu... TANJUG hd H. DELIĆ

SAR-10. YU SAMIT.. SARAJEVO, 06. JUNI 91. SLOBODAN MILOŠEVIĆ po dolasku u STOJCEVAC pozdravlja se sa ALIJOM IZETBEGOVIĆEM. TANJUG dh H.DELIĆ

SAR-02. PRIJEM U PRESJEDNIŠTVU BIH... SARAJEVO, 31. JULI 91. Se današnjeg prijema u Predsjedništvu BIH delegacije Svetog arhijerejskog Sinoda Srpske pravoslavne crkve. TANJUG dh/H.DELIĆ

SAR-02. BIH NA IVICI RATA.....SARAJEVO,07.NOV 91. ALIJA IZETBEGOVIĆ
 N A današnjem sastanku sa predstavnicima parlamentarnih stranka u BiH :
 BOSNA I HERCEGOVINA JE NA SAMOJ IVICI RATA..... TANJUG dh/H.DELIĆ

SAR-02. LORD KARINGTON U SARAJEVU.....SARAJEVO,19.DEC 91. LORD KARINGTON,
HENRI VEJNANS i ALIJA IZETBEGOVIĆ danas u SARAJEVU.
TANJUG dh/H.DELIĆ

”

Bosna me podsjeća na slike
Jacksona Polocka.

”

Jedna od sjednica predsjednika šest jugoslavenskih republika. Alija Izetbegović razgovara sa slovenskim predsjednikom Milanom Kučanom. Iza njih je srbijanski predsjednik Slobodan Milošević, Stojčevac, 6. juni 1991. godine.

Razgovori o budućnosti Jugoslavije:
Alija Izetbegović, Franjo Tuđman i
Slobodan Milošević, Split, 12. juni
1991. godine

CETINJSKI BIJELO

Prethodna stranica: Milan Kučan, Kiro Gligorov, Alija Izetbegović, Franjo Tuđman, Momir Bulatović i Slobodan Milošević, Cetinje, 29. april 1991. godine

„Je li pokušaj pomirenja imao smisla? I danas mislim da jest. Nikada takvi pokušaji nisu besmisleni.“ (Alija Izetbegović, „Sjećanja“ 2001)

Referendum za suverenu, nedjeljivu, jedinstvenu, otvorenu Bosnu i Hercegovinu. Od 3.253.847 ljudi sa pravom glasa, njih 63,41 % odazvalo se na glasanje. Odgovor „DA“ zaokružilo je 99% onih koji su glasali.

„Rat je očigledno bio pripremljen. To se vidjelo iz kasnijih događaja, pa čak i izravno iz dokumenata koji su bili

zaplijenjeni, a do kojih smo došli. Referendum je, međutim, bio bitan s obzirom na karakter rata. Imamo situaciju: rat prije referenduma i rat nakon referenduma. Rat prije referenduma je građanski rat, a rat nakon referenduma je agresija. I zato je referendum bitan.“ (Alija Izetbegović, 13. juni 2000)

Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina
SKUPŠTINA SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE
BOSNE I HERCEGOVINE

OBRAZAC R-5

GLASAČKI LISTIĆ

Republički referendum se održava
29. veljače - februara i 1. ožujka -
marta 1992. godine

PITANJE ZA IZJAŠNJAVANJE

JESTE LI ZA SUVERENU I NEZAVISNU BOSNU I HERCEGOVINU, DRŽAVU RAVNOPRAVNIH
GRADANA, NARODA BOSNE I HERCEGOVINE - MUSLIMANA, SRBA, HRVATA I PRIPADNIKA
DRUGIH NARODA KOJI U NJOJ ŽIVE?

"ZA"

"PROTIV"

M. P. (Republička izborna komisija)

M. P. (Općinska - Opštinska izborna komisija)

UPUTSTVO: Glasovanje - glasanje se obavlja zaokruživanjem riječi "ZA" ili riječi "PROTIV".

Glasački listić na referendumu za suverenu i nezavisnu Bosnu i Hercegovinu 29. februara i 1. marta 1992. godine

Predsjednik Izetbegović glasa na referendumu za nezavisnost Bosne i Hercegovine

Na isti dan kada je Republika Bosna i Hercegovina priznata od Evropske zajednice, 6. aprila 1992. godine, počela je opsada Sarajeva. Bit će to najduža opsada u savremenoj historiji ratovanja. Grad je svakodnevno granatiran, a najčešću metu predstavljali su civili i civilni objekti, među kojima su bile bolnice, pa i porodilište. Alija Izetbegović je, unatoč prijedlozima da se glavna komanda, Predsjedništvo i Vlada izmjesti iz Sarajeva, ostao u gradu.

Сукоб започео приликом покуšaja исељавања Дома ИНА, а потом се проширио на цијели град, при чему је Армија у борбу укључила тенкове, тешко наоружање и, потпомогнута ватром СДС, многе дијелове Сарајева претворила у бункире и рушевине.

Але зрозуміло, що це не означає, що всім потрібно бути як і він. Кожен повинен бути собою. Кожен повинен мати свою думку, свою точку зору, свою позицію. Але це не означає, що всім потрібно бути як і він. Кожен повинен бути собою. Кожен повинен мати свою думку, свою точку зору, свою позицію.

Alija Izetbegović u šetnji
opsjednutim gradom

Naslovnica dnevnih novina
„Oslobođenje“ o brutalnom
napadu na Sarajevo

François Mitterrand posjetio je Sarajevo 1992. godine. Mitterrand je bosanskohercegovački predsjednik Izetbegović obavijestio o postojanju koncentracionih logora i egzaktno naveo gdje se nalaze. Francuski predsjednik na to nije reagirao, a u Parizu je to prešutio. (Mathieu Braunstein, u knjizi: „François Mitterrand à Sarajevo: 28 juin 1992, le rendez-vous manqué“, Pariz, 2001)

Sarajevo, 1992. godine

Francuska je prva zemlja koja je, u januaru 1993. godine, otvorila ambasadu u opsjednutom Sarajevu.

Premijerka Republike Turske Tansu Çiller i premijerka Islamske Republike Pakistan Benazir Bhutto u posjeti opkoljenom Sarajevu, 2. februar 1994. godine

U decembru 1994. godine u opsjednuto Sarajevo doputovao je bivši američki predsjednik Jimmy Carter s ciljem da dogovori primirje koje agresor nije ispoštovao.

U obilasku borbenih linija s komandantom Ramizom Salčinom, brdo Žuč kod Sarajeva, 25. juli 1992. godine

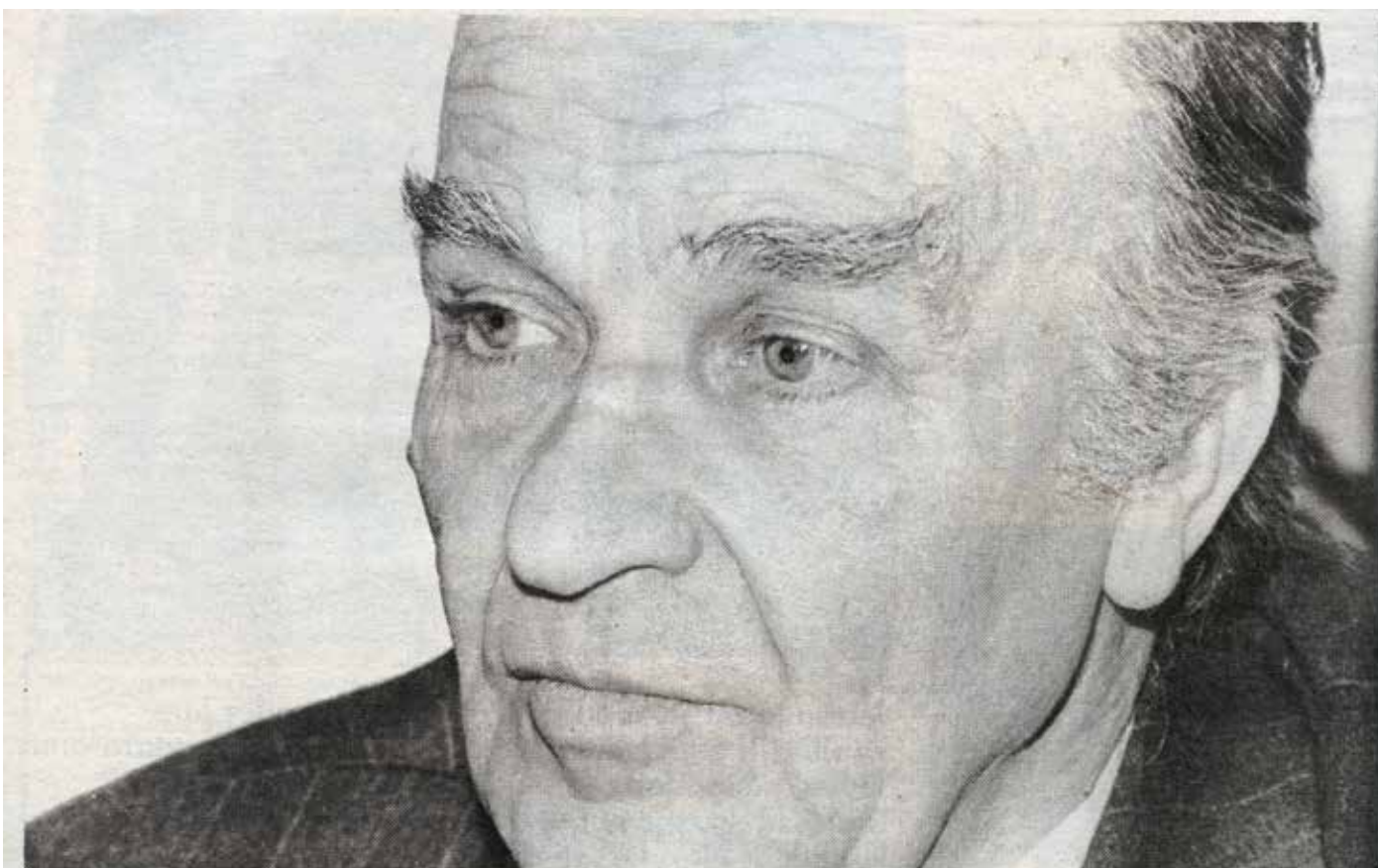
„Neka nas niko ne pokuša da nas podjarmi, jer nas podjarmiti ne može, niti da nas liši naših prava, jer ćemo ta prava kad-tad vratiti. Niti volimo život više od drugih, niti se bojimo smrti više od drugih, a rane nas podjednako bole.“ (Alija Izetbegović, decembar 1991)

Alija Izetbegović razgovara s komandantom Ramizom Salčinom, Žuč, 25. juli 1992. godine

Igman, decembar
1992. godine

Izetbegović u Parizu

NE TREBAMO VAŠE VOJNIKE NI VAŠE SUZE

Nakon boravka u Rimu gdje se susreo sa Papom Ivanom Pavlom II, predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine posjetio je Pariz. U Parizu se u pratnji francuskog filozofa **Bernanda Henry Levya** susreo s **Mitterrandom**, **Balladur**om i **Juppeom**. Od francuskog Predsjednika Izetbegović je tražio razumijevanje za bosanski zahtjev na odbranu odnosno skidanje embarga Bosni i Hercegovini na uvoz oružja.

Francuskoj javnosti Predsjednik Predsjedništva BiH **Alija Izetbegović** obratio se apelom, tražeci od Francuza da pomognu »bosanskom narodu u od-

brani njegove egzistencije«. Istakavši još jednom zahtjev za ukidanje embarga na isporuku oružja bosanskoj vladi. U izjavi koju je pročitao na francuskom Predsjednik **Izetbegović** je između ostalog poručio: »Medjunarodna zajednica je odbila da nas brani. Povijest će o tome suditi. Moja je zemlja još uvijek pod embargom na oružje. Ne može se jednom čovjeku ili narodu oduzeti pravo da se brani. Znam da to vas, Francuže, ogorčava. Francuska, zemlja slobode i ljudskih prava ne može nam vezati ruke. Čovječanstvo krvari u Sarajevu. Francuski prijatelji, mi ne želimo ni vaše vojnike ni vaše suze. Želimo moguć-

nost da se branimo. Bosanski narod hoće živjeti. Nije prekasno. Pomozite mu da odbrani svoju egzistenciju. Njegova sloboda je takodjer i vaša.«

Bosanci se sjećaju Izetbegovićeve posjete Parizu poslije koje je uslijedio referendum za neovisnost Bosne i Hercegovine. Bosansko hercegovaški građani su se izjasnili na tom referendumu za samostalnu, neovisnu i jedinstvenu držav Bosnu i Hercegovinu. Da li je to bio »francuski« referendum? Sjećanju li se Francuzi tadašnje Izetbegovićeve posjete njihovom predsjedniku **Mitterrandu**?
(Dž. H.)

Apel Alije Izetbegovića u Parizu za ukidanje embarga na oružje Vladi Republike Bosne i Hercegovine

Elie Wiesel u posjeti opsjednutom Sarajevu

Italijanski predsjednik Oscar Luigi Scalfaro rukuje se s predsjednikom Alijom Izetbegovićem u Rimu 1996. godine
„U nekoj ludoj nadi mi pokušavamo da sačuvamo viziju o građanskoj i kosmopolitskoj Bosni i Hercegovini. Ali to neće biti moguće bez podrške međunarodne zajednice.“ (Alija Izetbegović, juli 1992. godine)

Alija Izetbegović i Bernard-Henri Lévy u Parizu

„Vi ste bili među prvima koji su shvatili da se u Bosni ne vodi običan rat, da je u pitanju nešto mnogo dublje i važnije, da se događa nešto što se tiče i vas, pa svakog slobodnog čovjeka i žene na svijetu.” (Alija Izetbegović, prilikom predaje odlikovanja Henriju Lévyu u Sarajevu, 8. april 1998, foto: Alexis Duclos)

U posjeti Francuskoj, 1993.
godine, foto: Alexis Duclos

„Jedino se sloboda ne troši njenom upotrebom.“ (Alija Izetbegović, „Moj bijeg u slobodu: bilješke iz zatvora: 1983–1988“, 1999), foto: Alexis Duclos

Alija Izetbegović s Václavom Havelom, predsjednikom Republike Češke tokom službene posjete Pragu, 1995. godine

Susret s kraljem Saudijske Arabije Fahdom u Džeddi, septembar 1993. godine

U razgovoru sa Simonom Wiesenthalom, Beč, 22. septembar 1992. godine

Alija Izetbegović i François Mitterrand u Parizu 1992. godine, foto: Alexis Duclos

Prvi susret Alije Izetbegovića s papom Ivanom Pavlom II, Vatikan, septembar 1991. godine

Zdesna nalijevo: Alija Izetbegović, glumac Emir Hadžihafizbegović i general Rasim Delić

”

U svojoj početnoj fazi rat u Bosni nije bio klasičan rat, ako pod ovim podrazumijevamo sudar dviju vojski. Bio je to napad jedne moćne vojne mašinerije na goloruki narod. Cilj: stvaranje velike Srbije.

”

Obilazak borbenih linija

Susret s građanima Tuzle

U posjeti Tuzli

Obraćanje predsjednika Alije Izetbegovića na sjednici Vijeća Kongresa
bošnjačkih intelektualaca u opkoljenom Sarajevu, 22. decembra 1992. godine

”

Kada se jednom budu pravile analize, kada se iz neke historijske udaljenosti bude odgonetalo to čudo bosanskog otpora, naći će se — siguran sam — da je tajna bila negdje u dušama ili karakteru ljudi.

”

U obilasku ratnih linija

Stari most u Mostaru srušile su 9. novembra 1993. godine snage HVO-a.

Govor Predsjednika Izetbegovića na Generalnoj Skupštini 7. 10. '93.

ZAŠTO NAS UBIJATE?

Da li ste spremni prepustiti Bosnu i njen narod potpunom uništenju?

Gosp. Predsjedniče,

Medunarodna zajednica nema niti definiranu politiku niti jasan plan političke akcije koja bi olakšala prelaz sa komunističkih struktura koje su bile na vlasti pedeset godina na koncepte zasnovane na slobodi i demokraciji.

Vjerujemo da nije moguće pronaći rješenje niti za svjetske niti za lokalne sukobe sve dok se ne zauzme jasan stav prema općem pitanju postkomunističkog naslijeđa.

Negativne strane ovog problema u potpunosti su se očitalle na primjeru naše zemlje. Očito je da smo pod pritiskom preostalih snaga komunističke agresije to da se iskorijenjivanje svih šansi za demokratski razvoj događalo pred očima Evrope, Amerike i cijelog svijeta. Taj je čin proveden isključivo uz potrobu sile kroz agresiju, masovna ubojstva civila, uništavanje svih tragova civilizacije i kulture, zatiranje čitavih naroda sve do barbarijskih taktika paljenja i uništavanja zemlje.

Istovremeno s ovim nevidenim nasiljem, eksperiment političke višestranosti pokušavan je nad našom zemljom. Provođi ga međunarodna zajednica koja, očito, na primjeru Bosne i Hercegovine testira različite modele jedne postkomunističke države.

No, taj se eksperiment, nažalost, provodi in vivo kroz ispitivanje različitih hipoteza na našem živom narodu i vladinom organizmu. Tako naš narod, naša zemlja i naša država umiru.

Prvi je eksperiment izvršen Londonskom konferencijom. Taj je koncept, koji je bio za zaustavljanje agresije, napušten bez jednog pokušaja za njegovim provođenjem, a to je samo intenziviralo rat na našem tlu. Potom slijedi pokušaj iznalaženja rješenja kroz ustavnu, pravnu i političku reformu za krizu koja je postala još dublja. Taj projekt, poznat kao Vance-Owenov plan nitko nije ni pokušao primijeniti. Taj je plan napušten kako bi se mogao zamijeniti novim, utemeljenim na krivju tezi da je na tlu Bosne i Hercegovine posrdači građanski rat između tri naroda te da jestoga teritorijalna podjela jedino rješenje. No taj plan nije zadovoljen niti cijelom ideju, a i za je - podjela zemlje po kriteriju etničke većine niti potužuju temeljnu namjeru uspostavljanje mira. Kao posljedica tomu, nekontrolirani tok događaja će se nastaviti i uzrokovati nove patnje naroda.

Gosp. Predsjedniče,

Danas je narod Bosne i Hercegovine pred izborom ili pravednog orambenog rata ili nepravednog mira. Ako se rat nastavi povećava se rizik daljnje stradanja našeg naroda te daljnje uništenja naše nacije. On bi mogao značiti smrt tisuće ljudi.

Nepravedni mir je neprihvatljiv jer je zasnovan na obojnom i historijski neuspješnom konceptu etničke podjele i apartheida. To je pojačano i činjenicom da je čak i podjela nepoštena jer ide za tim da zadovolji agresorske apetite za daleko većim prostorima na račun žrtve.

No, ipak te neprihvatljivosti u tzv. mirovnom planu koji nam se nameće nisu tek filozofske. Kao prva, svaki plan koji legitimizira genocid i promovira etničku podjelu će mnogo prije poslati sjeme za nove agresije te potaknuti plamen osveta. Kao drugo, svaki mir koji se ne obračuna uzročima rata će, u najboljem slučaju, ponuditi tek privremenu pomir, a ne i stvarno rješenje koje je sada temeljno. Končno, mirovni plan koji ne osigurava živu Bosansku državu, ne uvažava čak ni najosnovnije potrebe žrtve te

ne osigurava nužne mjere za provođenje i stabilnost mira, a stvari i nije stvarni mirovni plan. Prošlojedno provizorno prihvatanje mirovnih prijedloga od strane bosanskog Parlamenta ovisno je o istim minimalnim dopunama koje smo konzistentno smatrali nužnim za održavanje trajnog mira.

Te su dopune slijedeće:

1) Bosanska Republika unutar predložene Unije Republika Bosne i Hercegovine mora biti geografski, ekonomski, politički te obrambeno sposobna za život.

2) Agresorske snage moraju predati kontrolu nad teritorijama s kojih su protjerali i ubili civilno stanovništvo tako da se može osigurati povrat na svoja ognjišta. Za više od 500.000 izbjeglica bit će u protivnom nemoguće vratiti se u svoja sela i gradove iz kojih su bili protjerani ako srpske snage koje su izvršile ubojstva, silovanja i zlostavljanja nastave kontrolirati ova područja. Postoji i mogućnost da neka od ovih područja budu pod privremenom administracijom međunarodnih mirovnih snaga.

3) Zaključni sporazum mora sadržavati jasna i specifična jamstva koja se tiču implementacije sporazuma od strane onih država i međunarodnih organizacija koje će dovesti do uspostavljanja mira. Takva jamstva moraju činiti sastavni dio mirovnih sporazuma i ne smiju se odgađati. U protivnom, izlazeće se riziku primjene novog sporazuma koji će, poput mnogih ranijih, postati bezvrijedan za uspostavljanje mira i tek voditi do daljnje legitimizacije agresora.

4) U slučaju da međunarodna zajednica nije uspješna u provođenju mirovnog plana, tada nam mora biti dozvoljeno pravo na samoodbranu.

U skladu sa svojim autoritetom i neizbježnom odgovornošću, Vijeće Sigurnosti trebalo bi ocijeniti plan pripremljen od strane Lorda Owena i gosp. Stoltenberga kako bi odredilo njegovu konzistentnost sa Poveljom Ujedinjenih Naroda i brojnim rezolucijama ranije prihvaćenim od Vijeća.

Vijeće ne može potpuno od svoje odgovornosti i inherentne neodoljivosti skrivajući se iza često ponavljane isprike: smi ćemo prihvatiti sve ono za što se dogovore sve tri strane

kada je jedna od strana, žrtva, pod pritiskom stvarne prijetnje masovnog gladovanja i genocida.

Kakova nastavljeni daljni dogovori o ovim pitanjima, bilo bi korisno kada bi se pregovarački tim proširio predstavnicima NATO-a koji bi najvjerojatnije služili kao posrednici u provođenju. To bi dodalo određen stupanj jasnoće, usmjerenja i kredibiliteta koji je dosada nedostajao u pregovorima.

A sada bi želio skrenuti pozornost na predstojeću humanitarnu tragediju koja se stri mojom zemljom. U ime svih stanovnika Bosne i Hercegovine zahvaljujem se Ujedinjenim Narodima, svim vladama prijateljskih zemalja, privatnim institucijama i hrabrim pojedincima koji su pomogli osiguravanje humanitarne pomoći za Bosnu. Mi duboko cijenimo napore koji su dosada spasili mnoge živote. No s nadolazećom zimom bit će potrebno više pomoći ako ne želimo da naše ranjeno i slabo ishranjeno stanovništvo podlegne posljedicama gladovanja, bolesti i hladnoće. U tom smislu, nužno je da međunarodna zajednica i njene najmoćnije članice i relevantne regionalne organizacije:

1) poduzmu korake za uspostavljanje i provođenje već dogovorenog prekida vatre

2) poduzme korake za prekid blokade dotoka humanitarne pomoći i ostalih nužnih sredstava - vode, struje, plina, kao što je već to predviđeno u nekoliko Rezolucija Vijeća Sigurnosti Ujedinjenih Naroda

3) ponovo otvori aerodrom u Tuzli kako bi se omogućio dotok humanitarne pomoći za više od milijun ljudi

4) utemelji jasne zahtjeve za prekidom opsade Sarajeva kao prvi korak za prekidom opsade i ostalih opkoljenih bosanskih gradova, uključujući ovdje i sigurnosne zone, određene Rezolucijama 824 i 836.

Naša bosanska manjina u Srbiji - Muslimani Sandžaka - uskraćena je u svojim pravima. Mnogi su ljudi, koji su branili prava svojih sunarodnjaka bilo uhapšeni bilo protjerani. Dok srpski režim navodno brani prava manjina koje žive u Srbiji, mi tražimo poštovanje onih istih prava za Muslimane Sandžaka koja

Srbi za sebe traže u Hrvatskoj. Danas pregovori ne mogu zanemarivati vrlo važnu političku i humanitarnu pretpostavku.

Kao što je to nedavno izjavio Predsjednik Sjedinjenih Američkih Država, Clinton, pred ovim istim Ujedinjenim Narodima ne mogu biti svađeni u svaki svjetski sukob uključivanje UN-a može se provesti jedino u jasnom političkom i vojnom smislu na mjestu događaja. Tragom je ipak, da je dosadašnje uključivanje UN-a u Bosni i Hercegovini bilo suprotnosti s bilo kakvom jasnom cilja i postojanošću i rješavanju problema. Moralna praznina stvarnom nesredenošću bila je privremeno ispunjena odlukom da se slijedi agresora na račun žrtve. Ovakva intervencija UN-a, sa svojom prisilnošću i prijetvornošću, sa svojim nosnim isticanjem izvršenja dužnosti, i tako onemogućavajući da se naoružamo, može ući u povijest kao osnovni instrument uništenja naše zemlje.

Tako ne možemo izbjeći ostalo pitanje. Zašto do sada nisu provedene Rezolucije Vijeća sigurnosti 836 koje nalaze oblikadu naših gradova? Što se dogodilo sa zahtjevima Vijeća sigurnosti, uključujući Rezoluciju 752, koji su tražili potčinjenje srpske vojske i paravojnih formacija iz naše zemlje kao i njihovog teškog naoružanja? Zbog nje provedene Rezolucije Vijeća sigurnosti 787 i 838, koje su tražile nadzirati granice između Srbije, Bosne i Hercegovine i tako sprečiti daljnji masovni protok oružja i namirjala za agresora u Bosni?

Više nije moguće govoriti o onemogućavanju. Uključivanje međunarodne zajednice u Bosni počelo je nametanjem embarga na uvoz oružja, a nastavilo se čitavim nizom nametnutih obaveza. UN mora li nastaviti do kraja svoje intervencije ili odlučiti da je opozove. No, bez obzira na odluku ne može se više nastaviti sadašnjom politikom UN-a, koja svrstava među sukrovice za uništenje bosanskog naroda.

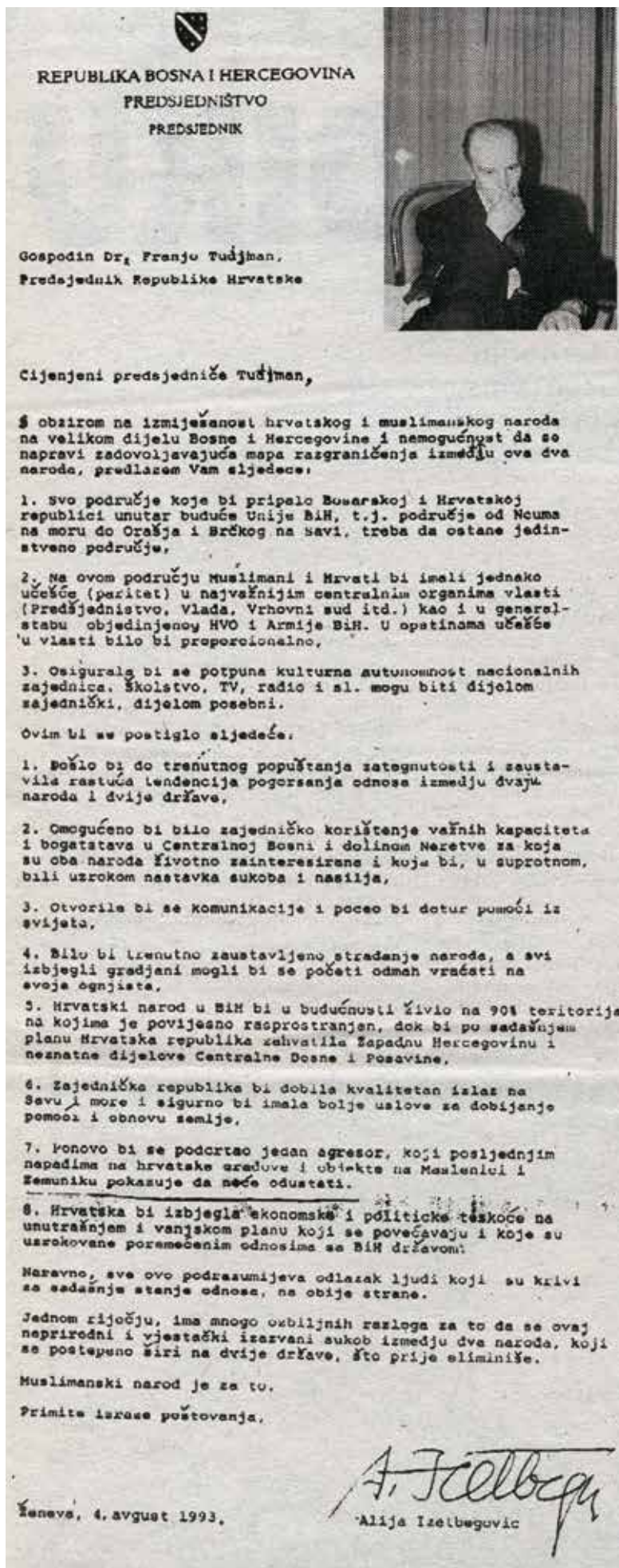
Moja Vlada se obavezuje na niti na ideale pluralističkog, demokratskog i vjerskonfessionalnog društva. Nažalost, neke od država koje su prihvatile ove ideale strom oporile izdale su ih svojim nedjelovanjem prepuštanjem u svom vlastitom imi. Mi ne možemo nastaviti našu borbu bilo bez odgovarajuće pomoći izvan ili barem bez pružanja svih sredstava za našu samoodbranu.

Djelovanje našeg Parlamenta jeste u svom pristajanju uz mir, ali zahtjevima za živuom državom i trajnim mirom. Ova su načela sramno napuštena od strane onih kojima je najveća dužnost i zadatka da ih održe u našoj zemlji. Mi ne možemo niti ćemo se prilagoditi težnjama tih vlada niti im dozvoliti da nas prisile da napustimo našu zadnju nalu za samoodržanje i stvarnim i trajnim mirom.

Mada je već proveden postupak kojim su mnogi svjedoci ovog zločina postali neosjetljivi na njegov zločin, sam taj uzas neće nikada prestati, a buduće pravičine i poštene generacije svih država neće nikada moći oprostiti niti vjerovati državama koje su dozvolile da se to dogodi.

I na kraju, bilijun ljudi čeka da im tijelo poduzme neku akciju. Da li ste spremni prepustiti Bosnu i njen narod potpunom uništenju? Taj bilijun ljudi koji sam spomenuo, a i ne samo oni, neće Vam nikada oprostiti.

Hvala Vam.
(S engleskog A. A.-H.)

Pismo Franji Tuđmanu, predsjedniku Republike Hrvatske, 4. august 1993. godine

”Lijepe laži ne pomažu, a gorke istine mogu biti ljekovite.”

Vašingtonski sporazum doveo je do prestanka borbi između Armije Republike Bosne i Hercegovine i HVO-a.

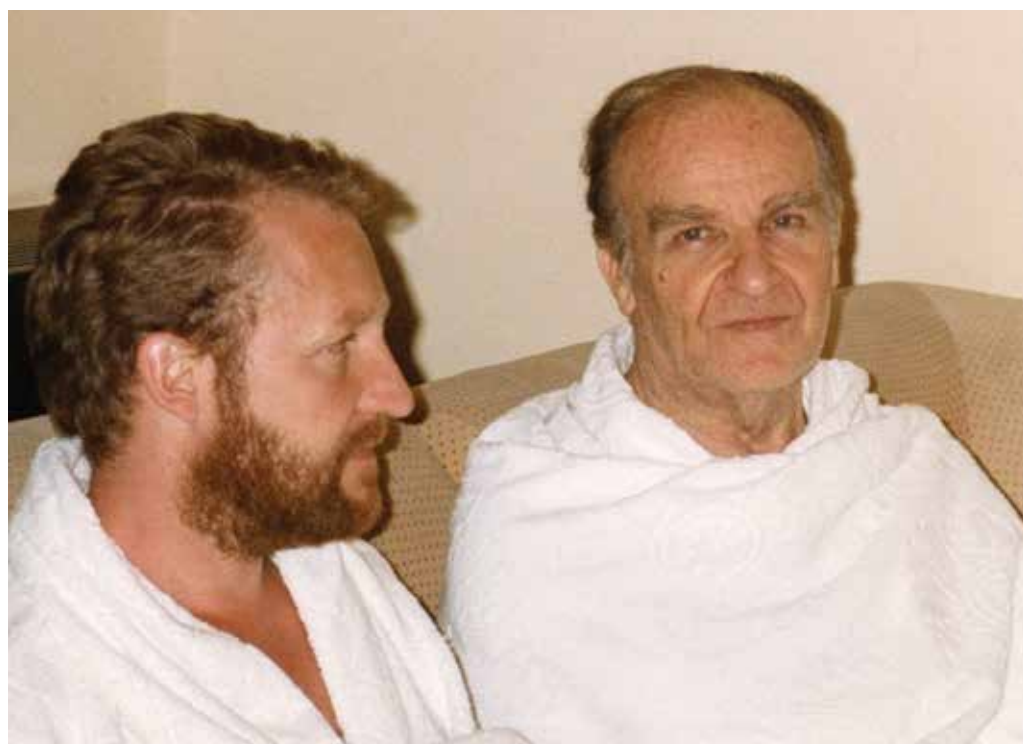
Alija Izetbegović i Franjo Tuđman potpisuju Vašingtonski sporazum 18. marta 1994. godine. U pozadini su: predsjednik Vlade Republike Bosne i Hercegovine Haris Silajdžić, predsjednik SAD-a Bill Clinton i predstavnik Hrvata u Bosni i Hercegovini Krešimir Zubak.

Alija Izetbegović, Bill Clinton i Franjo Tuđman

Nagrada „Kralj Fejsal“ dodijeljena je Aliji Izetbegoviću 1993. godine u Saudijskoj Arabiji.

U proljeće 1994. godine Alija Izetbegović obavio je hodočašće u Mekku (hadž). (Lijevo: Bakir Izetbegović)

”

Zašto narodi čija je molitva čišćenje i vezana za stalno praćenje vremena nisu primjer čistoće i tačnosti? Zašto narodi koji se trideset dana u godini lišavaju hrane i pića nisu postali primjer discipline? Kako im nakon četrnaest vijekova, ove ponekad surove i stroge prakse, čistoća, tačnost i disciplina nisu postali druga priroda ili čak opsesija?

”

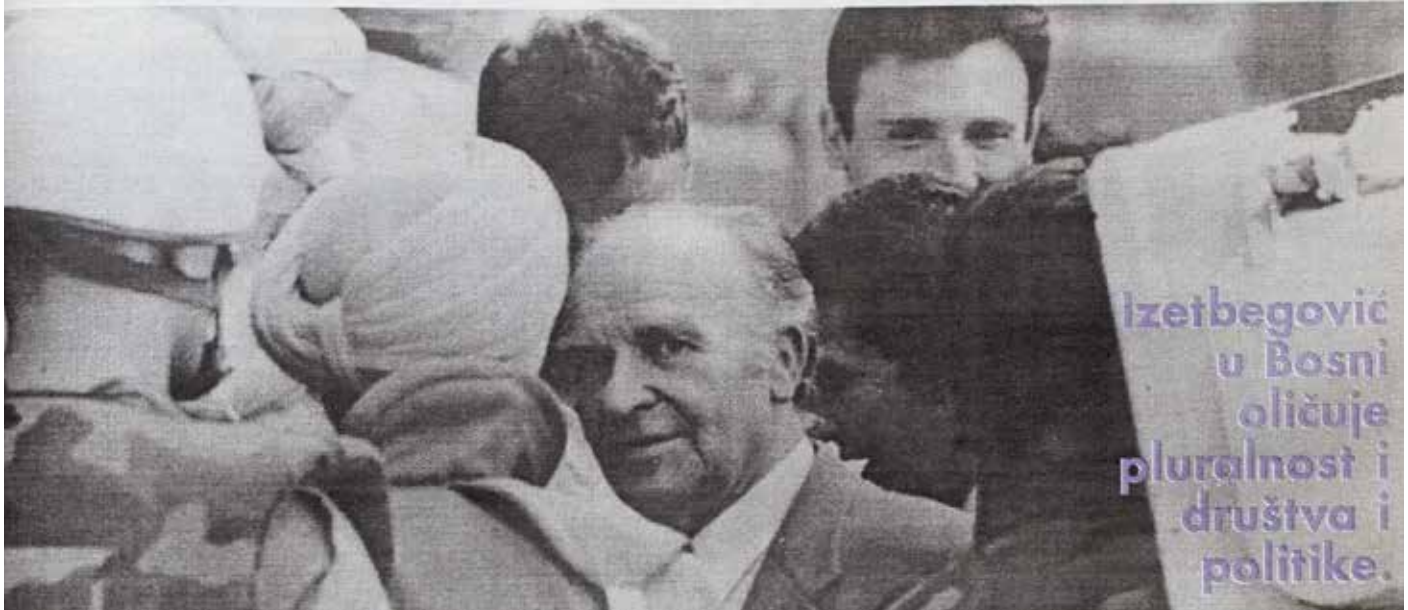
(Prilikom dodjele Nagrade
„Kralj Fejsal“, 1993. godine)

Muslimanska inventura u Bosni

SLOM TREĆE AGRESIJE

Susret s vojnicima u zoni Trećeg korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine, okolina Olova

Richard Holbrooke, Wesley Clark i Alija Izetbegović u Sarajevu
„Mislim da ova zemlja danas ne bi postojala da nije bilo Izetbegovića. Svi ljudi prave greške, pa i on, ali ponavljam, da nije bilo njega, ne bi bilo Bosne i Hercegovine.” (Richard Holbrooke, iz intervjua u „Dnevnom avazu“, 3. oktobar 2003)

”

Uzroci uspona i propadanja jednog naroda uvijek su složeni i mnogostruki. Samo jedan dio tih uzroka je objektivni, i kao takvi dostupni su analizi i saznanju. Drugi dio faktora je nedokučiv i neobjašnjiv jer se nalazi u srcima i volji ljudi. Ali narodi imaju vlade kakve zaslužuju. Vlast raznih emira i kraljeva ili korumpiranih civila u nekim islamskim zemljama, siguran je znak da je nešto truhlo u samome narodu, jer samo hrabre sreća prati, a samo dobri i zdravi narodi imaju sreću da imaju dobre vlade.

”

**DOSSIER
RETURNEES**

INDEPENDENT MAGAZINE

DAS

BH INFORMATION MAGAZINE

SARAJEVO

Američki senator Bob
Dole i Alija Izetbegović u
Sarajevu, 1994. godine

To President Izetbegović
With best wishes,
| Joe Biden

Bob Dole

Alija Izetbegović, američki republikanski senator Bob Dole i američki demokratski senator Joe Biden u Sarajevu, 1994. godine

Susret s njemačkim kancelarom Helmutom Kohlom u Bonu, 18. mart 1995. godine

Francuski predsjednik Jacques Chirac i Alija Izetbegović u Parizu, 29. august 1995. godine

Dayton, 21. novembar 1995. godine

„U svome dugom životu radio sam najrazličitije poslove: kao zatvorenik kopao zemlju, nosio malter, sjekao šumu, a kasnije, kao slobodan čovjek, rukovodio gradilištem, zastupao na sudu, pisao članke. Ipak, moj najteži posao bili su pregovori. Pregovarati znači odlučivati. A donositi odluke je najteži posao koji je nesretnom ljudskom biću namijenjen”. (Alija Izetbegović, „Sjećanja“ 2001)

Mirovni sporazum nije donio pravdu, ali je donio mir, čija su cijena brojni kompromisi. Bosna i Hercegovina administrativno je uređena kao cjelovita država unutar koje postoje dva entiteta i jedan distrikt.

Pristajanje na naziv manjeg entiteta, kojim se diskriminiraju druga dva naroda, jedna je od zamjerki koje potenciraju neki kritičari djela prvog predsjednika Bosne i Hercegovine Alije Izetbegovića. Jednim od vlastitih propusta Izetbegović je smatrao spor proces u uspostavljanju cjelovite, demokratske i prosperitetne Bosne i Hercegovine u godinama koje su slijedile poslije potpisivanja Dejtonskog sporazuma. S druge strane, činjenica je da predsjednik Alija Izetbegović nikada nije posezao za osvetom, niti za cenzurom, pa ni u ratnim danima. Time je praktično provodio u život ideju o pravu na slobodu mišljenja i govora, za koju se zalagao od najranije mladosti. Nema dvojbe da će posljednji sud o ulozi Alije Izetbegovića dati historičari u vremenu koje je još daleko ispred nas.

Na prvim poslijeratnim višestranačkim izborima Alija Izetbegović ponovno je izabran za člana, a potom i za prvog predsjedavajućeg Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Tome su prethodile važne odluke Ratnog predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine, među kojima je bila i implementacija odluka Dejtonskog sporazuma. Više ili manje uspješno rješavana su pitanja Sarajeva, Mostara, Brčkog...

U deset godina obavljanja funkcije člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, Alija Izetbegović nastavio je politiku kojom je u demokratskom dijalogu tražio najbolja rješenja za Bosnu i Hercegovinu. Zalagao se za sekularnu državu s izraženim vjerskim i svim drugim slobodama.

U oktobru 2000. godine iz zdravstvenih razloga podnio je ostavku na mjesto člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Na Trećem kongresu Stranke demokratske

akcije 2001. godine Izetbegović je saopćio da se neće kandidirati za predsjednika SDA, nakon čega je proglašen počasnim predsjednikom.

U posljednjim godinama života Alija Izetbegović vratio se pisanju, te je objavio nekoliko knjiga, među kojima su „Moj bijeg u slobodu“ (bilješke iz zatvora) i „Sjećanja“, u kojima objašnjava svoje viđenje događaja iz perioda Agresije, ali i onih prije i onih poslije.

Poslijeratni period donio mu je brojna međunarodna priznanja, među kojima su Godišnja nagrada Američkog centra za demokraciju, počasni doktorati Univerziteta u Istanbulu i Univerziteta u Rijadu, Orden slobode Republike Turske, Orden nezavisnosti Države Katar, Povelja mira Međunarodne lige humanista, nagrada Foruma Crans Montana za promoviranje ljudskih prava, a 2001. godine u Abu Dabiju proglašen je islamskim misliocem hidžretske 1422. godine.

Alija Izetbegović umro je 19. oktobra 2003. godine u 14.25 sati u Sarajevu, gdje je i ukopan na Šehidskom mezarju Kovači.

Njegovoj dženazi prisustvovalo je približno 150.000 ljudi iz Bosne i Hercegovine i inozemstva, a telegrami saučešća pristigli su iz stotinjak zemalja. U telegramu saučešća Vlade Sjedinjenih Američkih Država piše: „Izetbegovićeva osobna hrabrost pomogla je Bosancima da izdrže jednu od najvećih evropskih tragedija poslije Drugoga svjetskog rata.“

Posljednja izjava Alije Izetbegovića upućena građanima Bosne i Hercegovine bila je: „Ne tražite osvetu, nego pravdu.“

Trideset godina nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma, u Bosni i Hercegovini, uprkos svim problemima, traje mir. Pred Bosnom i Hercegovinom i njenim građanima i dalje se nalaze brojna iskušenja i reforme koje vode pridruživanju Evropskoj uniji.

VANREDNO IZDANJE BESPLATAN PRIMJERAK

Dnevni avaz

Sarajevo • utorak, 28. 11. 1995.

SPORAZUM U DAYTONU

Karta razgraničenja

12-13. strana

Neslužbeni prevod

OSLOBOĐENJE

OSLOBOĐENJE
ONASA
NEWS AGENCY SARAJEVO
phone 07 06 10, fax 02 11 75
modem 07 06 12

Sarajevo, godina LII

Broj 17068

Petak, 15. XII 1995. godine

U PARIZU POTPISAN MIROVNI SPORAZUM ZA BiH

Dobrodošlica miru

Predsjednici, Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović, Srbije Slobodan Milošević, Hrvatske Franjo Tuđman tačno u 11 sati i 45 minuta stavili svoje potpise na istorijski sporazum • Ceremoniji prisustvovali brojni svjetski državnici

Specijalno
za "Oslobođenje"

PARIZ, 14. DECEMBAR - Sporazum o miru u Bosni i Hercegovini formalno je potpisan u 11 sati 45 minuta u Elizejskoj palati u Parizu. Predsjednik BiH Alija Izetbegović, Srbije Slobodan Milošević i Hrvatske Franjo Tuđman tačno u 11 sati i 45 minuta stavili su svoje potpise, dok su kao svjedoci i patroni iznad njih stajali predsjednici Francuske Žak Širak i Sjedinjenih Država Bill Clinton, njemački kancelar Helmut Kohl, te predsjednici vlada Velike Britanije Džon Major, Španije Felipe González i Rusije Viktor Cernomirdin, koji su zatim i sami parafirali sporazum.

Čin koji bi trebalo da donese mir Bosni i Hercegovini, označio ga na prostoru bivše Jugosla-

Slika za istoriju: trenutak potpisivanja Mirovnog sporazuma

(Foto - Roper)

slavije i vratu Evropi zbivao se u tišini u prisustvu potpredsjednika vlada i ministara inostranih poslova i drugih zvaničnika iz 50 zemalja, te najviših ličnosti Ujedinjenih nacija, Evropske unije, Nata, Evropske organizacije za bezbjednost i saradnju, Konferencije islamskih zemalja, Savjeta i Parlamenta Evrope. Medusobno rukovanje svih potpisnika praćeno je diplomatskim aplauzom.

Bio je to svečani trenutak, koji bi trebalo da značajno obilježi istoriju, a kojem su prethodile tokom troipogodišnjeg rata bezbrojne rezolucije mirovne konferencije, pregovori, hiljade tona humanitarne pomoći, stacioniranje snaga Ujedinjenih nacija, Snaga za brze reakcije, konačno intervencija Nata i radikalnije angažovanje Sjedinjenih Država. Dž.S.

• 3-7. strana

U ŽIŽI

Kraj rata

■ Emir HABUL

Ceremonijom u Parizu formalno je okončan rat u Bosni i Hercegovini. Majstori protokola udesili su da ovom činu nenamjetljivo daju i simbolički znak: ceremonija potpisivanja završena je u pet do dvanaest. Simbolika je i smiješak uz kimanje glavom, kojim je američki predsjednik poprio posjednu rečenicu iz izjave Alije Izetbegovića.

Tri predsjednika bivših jugoslovenskih republika imali su različito intonirane govore. Milošević je govorio o demokratiji i demokratskim institucijama koje će se uspostaviti poslije izbora. Doimao se kao čovjek koji nema veza s ovim ratom, kao kakav aktivista Helsinškog parlamenta s Islanda, što je, vjerovatno, činilo. Tuđman je, s druge strane, svim prisutnim održao lekciju iz povijesti. Izetbegović je bio konkretniji i sa jasnim porukama: šta ovaj sporazum znači za BiH, koji je odnos prema Srbima te šta Bosna očekuje od mira.

Najvažnije od svega je da je u Bosnu došao mir. Po formi i sadržini ovo je okrošani mir. Njega je nakon troipogodišnjeg oklijevanja nametnula međunarodna zajednica: po-

kazujući tako da je to isto mogla uraditi i 92. Zbog toga što je okrošani, kao i sve nametnute stvari, ovaj mir ima svoje mane i zbog toga mora imati garande u Natu i velikim silama. Još jednom se potvrdilo da se u istoriji Bosne i Hercegovine ni kamen nije pomjerio bez saglasnosti velikih sila.

Ovaj rat u Bosni i Hercegovini nije se završio kao prethodni ratovi. Zato mir nije prilično euforija svojstvena pobjednicima, ili oslobođenim narodima i ljudima. Velike sile udesile su stvari tako da se rat završi remijem i da se pitanje mira tretira kao ugovor protagovanja rata, žrtve i velikih sila. Međutim, to ne znači da mir neće odrediti pobjednike.

Kao i rat, i mir će poželjeti svoje žrtve. Mir neće preživjeti Karadžić i njegova ekipa. U redovima HDZ snijena su već izvršena. Zbogovornici rata po pravilu gube u miru. S druge strane, srpska Bosna su u miru veće nego u ratu. Da je rat potrajao, žrtve se uvećavale, a stradanja nastavila, prijetila bi opasnost da se ideja Bosna potpuno potroši. Bez ideje Bosna nema ni nje same. U ambijentu mira, promotor ideje Bosne dobijaju veću kansu, a nije isključeno da ona postane i dominantan politički trend. Kada ideje postanu dominantne, onda iz sebe imaju pristalice koji i sebe i druge nastoje uvjeriti kako su oduvijek tako mislili. Stariji pamte, a knjižice pišu da su 45, malene, svi bili partizani, ili su se pravili da su to bili.

Bosni, ipak, nije na odmet oprez. Postoje mišljenja da su dejtonskim sporazumom otvorene opcije i reintegracije i podjele Bosne. Najvažnije je da topovi umuknu. Zbogom cručiji. Ostalo je do politike.

GOVOR PREDSEDNIKA IZETBEGOVIĆA

Snaga modela

PARIZ, 14. DECEMBRA (BH PRESS) - Nakon potpisivanja mirovnog sporazuma za BiH, danas se predsjednik Predsjedništva BiH Alija Izetbegović obratio skupi u Parizu riječima:

"Zahvaljujem francuskoj vladi i francuskom narodu za domaćinstvo ove važne konferencije i za gostoprimstvo koje su nam ukazali. Zahvaljujem svim ovde u sali za učinjene napore da ova današnja konferencija bude moguća. Posebno izražavam priznanje američkom narodu, američkom Kongresu i predsjedniku Clintonu za ono što su učinili i što će učiniti da rat u regionu prestane i da otpočne mir. Došli smo ovdje da potpišemo ugovor o miru u BiH, koji smo parafirali u Dejtonu prije dvadesetak dana. Naš narod i naš parlament prihvatili su taj ugovor, učinili su to bez odazivanja, poput čovjeka koji ispija koristan, ali gorak lijek.

Ipak, želim vas uvjeriti u našu budućnost, da potpisani ugovor i sve njegove dijelove dosljedno i pošteno provedemo. Naš cilj je bio i ostao cjelovita i demokratska Bosna. Odredbe ugovora to garantuju, ali hoće li te odredbe postati život ili će ostati mrtvo slovo na papiru to od ovog trenutka dobrim dijelom zavisi od nas, od toga šta hoćemo i šta možemo. Borba za te riječi nije izgubljena, ali nije ni dobijena. Ona se nastavlja drugim, mirnijim sredstvima, ne silom oružja, kojeg smo bili

lišeni, nego snagom ideja i duha. Vjerovao sam i tvrdio da je naš model višenacionalne zajednice i otvorenog društva nadmoćan i da ne može izgubiti. Došlo je vrijeme da to sebi i drugima dokazemo. Sa ovom mislima mi poručujemo Srbima da je rat završen i da zlo treba da prestane. Još jednom objavljujemo da nema revanša i osвете, ali da ima i treba da ima pravde. Ljudska prava moraju svugdje biti uspostavljena, prognanici imaju pravo na svoj dom, a krivi na svoju kaznu, jer kazna je ljudsko pravo. Srbima oko Sarajeva treba omogućiti izbor da odu ili da ostanu. Mi ih pozivamo da ostanu i nastavu živjeti u sigurnosti. Jedini uslov je da poštuju zakon BiH koji naređuje slobodu, a zabranjuje nasilje. Neka pomognu svojim susjedima da se vrate svojim kućama i neka sarađuju sa legalnim organima i vlastima BiH u uspostavljanju reda i zakona.

Zabraziti ćemo od mira i međunarodnih organizacija da u toku prijelaznog perioda posreduju u ostvarivanju kontakata na svim nivoima, kako bi se odredbe danas potpisanog ugovora u cijelosti provela. Pozivamo svijet da u ovom historijskom trenutku pomogne Bosni. Polajite vaše trupe da provedu ugovor o miru i ispunite svoja obećanja koja se lžu ekonomske pomoći za obnovu zemlje. Bosna će vam to uzvratiti na najbolji način, postajući faktor mira i stabilnosti u ovom dijelu svijeta.

Potpisivanje Dejtonskog mirovnog sporazuma
u Parizu, 14. decembar 1995. godine

„Moralni pobjednici smo mi. Vojnih pobjednika nema. Svi su i dobili i izgubili.“ (Alija Izetbegović za „El Mundo“ odgovara na pitanje „Ko su pravi pobjednici ovog rata?“)

U Parizu potpisan
Sporazum o miru u
Bosni i Hercegovini

Rat je završen

Jučer su u Parizu, 15 minuta prije 12 sati, predsjednik Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović, hrvatski predsjednik Franjo Tuđman i srbijski predsjednik Slobodan Milošević potpisali Sporazum o miru na području bivše Jugoslavije, javlja BH-PRESS.

Svečanoj ceremoniji potpisivanja mirovnih dokumenata prisustvovali su predstavnici pedesetak država iz cijeloga svijeta. Trojica predsjednika su svoje potpise stavili na dokumente čije je usaglašavanje postignuto 21. novembra ove godine u američkom gradu Dejtonu (Dayton).

Potpise na sporazum kao svjedoci stavili su predsjednik SAD Bill Clinton (Bill Clinton), njemački kancelar Helmut Kohl (Kohl), francuski predsjednik Jak Širak (Jacques Chirac), britanski premijer Džon Mejdžor (John Major), ruski premijer Viktor Černomirdin i španski premijer Felipe Gonzales u ime Evropske unije.

Ovim sporazumom zaustavljen je rat na prostorima bivše Jugoslavije, posebno u Bosni i Hercegovini, a vrijeme će tek pokazati da li će na ovim prostorima zaista i nastupiti istinski mir.

Francuski predsjednik Jak Širak, otvarajući ceremoniju potpisivanja mirovnog sporazu-

Sporazum potpisali predsjednici BiH, Hrvatske i Srbije, Alija Izetbegović, Franjo Tuđman i Slobodan Milošević • Svjedoci Sporazuma: Clinton, Širak, Kohl, Mejdžor, Černomirdin i Gonzales • Širak: - Istinski mir će još trebati graditi • Izetbegović: - Koristan ali gorak lijek • Tuđman: - Poticati demokratski razvitak • Milošević: - Nađen zajednički interes • Clinton: - Blagoslov djece za normalan život

Sporazum je potpisan: Vrijeme će pokazati da li će zavladati istinski mir

prekid globalnog sukoba u bivšoj Jugoslaviji. Ljudima se, nažalost, iz sjećanja neće izbrisati 200.000 mrtvih, ubistva koja su se dešavala na području Evrope,

mir dode u to područje. Istinski mir će još trebati graditi. Sa tim mirom doći će i demokracija, a mi ćemo biti tu da pružimo bratsku ruku.

Međusobno priznanje BiH i SR Jugoslavije

Jučer je u Parizu, nešto prije stavljanja potpisa na mirovni sporazum za proširenu bivšu Jugoslaviju, potpisan sporazum o međusobnom priznanju Republike BiH i Savezne Republike Jugoslavije, javlja BH-PRESS.

Sporazum su potpisali ministar vanjskih poslova BiH Muhamed Šaćirbegović i jugoslovenski

ministar spoljnih poslova Milan Milutinović.

Ovaj sporazum je odavno najavljivao i mogao bi predstavljati vrlo značajnu tačku u istinskom ostvarenju mirovnog procesa na prostorima Bosne i Hercegovine.

ma o BiH, obratio se učesnicima skupa sljedećim riječima: - Sa emocijama i zadovoljstvom prisustvujemo mirovnoj konferenciji koja će donijeti

milioni ranjenih i izbjeglih. Znamo da će sve ove strahote ostaviti duboki trag u srcu Evrope. Znamo da su svi ti razlozi dovoljni da se angažujemo da

Predsjednik Izetbegović zahvalio se svima u suli za učinjene napore da mirovna konferencija bude moguća.

Zelim vas vjerovati u našu od-

lučnost da potpisani ugovor i sve njegove dijelove dosljedno i pošteno provedemo. Naš cilj je bio i ostao cjelovita i demokratska Bosna. Odredbe ugovora to garantuju, ali hoće li te odredbe postati život ili će ostati mrtvo slovo na papiru, to od ovog trenutka dobrim dijelom zavisi od nas, od toga šta hoćemo i šta možemo. Borba za te ciljeve nije izgubljena, ali nije ni dobijena - rekao je predsjednik Izetbegović.

Ta borba se, prema njegovim riječima, nastavlja drugim, miroljubivim sredstvima, ne silom oružja, "kojeg smo bili lišeni, nego snagom ideja i duha".

Srbijski predsjednik Slobodan Milošević je istakao da je mir u interesu svih ljudi koji ži-

ve na području bivše Jugoslavije.

Predsjednik Tuđman izjavio je da Hrvatska smatra da osnovne zadatke Međunarodnog vijeća za provedbu mira moraju biti usmjerene prvo na dovršenje sukcesije od bivše SFRJ na sve države - sljednice, i drugo, što djelotvorniju pomoć za obnovu ratom razorenih područja.

- Predsjedniče Izetbegoviću, predsjedniče Tuđman i predsjedniče Miloševiću, uspostavljanjem mira odgovorili ste na poziv svojih naroda, čuli ste ih kada su rekli: "Zaustavite rat i patnje i dajte našoj djeci blagoslov normalnog života" - rekao je, između ostalog, američki predsjednik.

(Opširnije od 2. do 11. strane)

OSLOBODENJE

OSLOBODENJE
ONASA
NEWS AGENCY SARAJEVO
phone 87 55 10, fax 82 11 18
mobile 87 55 12

Sarajevo, godina LIII

Broj 17140

Petak, 1. III 1996. godine

NAKON ČETIRI GODINE

Deblokirano Sarajevo

Federalna policija ušla u Iliaš, te otvorila putne komunikacije ka Zenici i Tuzli • Slobodni putevi omogućuju privredni razvoj RBiH i njenog glavnog grada • Garancije o sigurnosti

Glavni grad RBiH juče su zvanično deblokirali pripadnici federalne policije, u pratnji međunarodnih kolega i tima. Ministar

je koje od Sarajeva vode ka Zenici i Tuzli. "Poručujemo svim građanima Bosne i Hercegovine i svijetu

On je dodao da su Sarajevu u protekle četiri godine prošli mnogo krivi da bi dočekali dan skidanja opsade. Predsjednik Izvršnog odbora Skupštine grada Ševkija Okerić istakao je da "otvaranje komunikacija stvara mogućnosti za privredni i svaki drugi razvoj Sarajeva i države".

U centru Iliaša pripadnici Federalne policije i organa civilne vlasti postavili su državna obilježja, te Srbe koji su ih dočekali u ovom mjestu pozvali na zajednički život, garantujući im sigurnost. Međutim, niko od mještana koji su juče pratili preuzimanje vlasti nije sa sigurnošću mogao ustvrditi da li će ostati ili otići. Mnogi njihovi sunarodnici su tovarili stvari i odlazili u pravcu Ilidže.

Predstavnici federalnog MUP-a i sarajevske civilne vlasti slobodnim putevima stigli su tokom dana posjetiti Visoko, Semizovac, Srednje i Olovo.

• 4. i 5. strana

Otvorene kapije za povratak kući

(Slika: Darko Ilakov)

tar unutrašnjih poslova FBiH Avdo Hebib vožnjom slobodnih puteva na simboličan način je otvorio putne komunikaci-

ta da je Sarajevo deblokirano. Ovo je trenutak koji ulazi u historiju", svečano je izjavio ministar Hebib.

OBRAČUNJE PREDSEDNIKA IZETBEGOVIĆA

Biti građanin BiH

Ljubavi prema narodu kojem pripadamo pridružimo ljubav prema domovini koja nam je zajednička

SARAJEVO, 29. FEBRUARA (BH PRESS) - Predsjednik Predsjedništva RBiH Alija Izetbegović uputio je povodom 1. marta, Dana nezavisnosti RBiH, čestitku građanima RBiH. U čestitki se kaže:

"Dragi građani BiH, okolnost da ovo poručim pismom u bolničnici postoji neće uticati na njen smisao, možda hoće na njeno dubinu. Sutra je naš veliki praznik - Dan nezavisnosti BiH.

Zelo bih da ubuduće svi budemo manje Bošnjaci, Hrvati, Srbi, Jevreji, a više građani BiH. Ljubavi prema narodu kojem pripadamo pridružimo ljubav prema domovini koja nam je zajednička. Potrebne su nam ove ljubavi ako hoćemo da se rane zaliže i da se tragedija ne ponovi.

Dejton je zaustavio umiranje u Bosni. On je položio i temelje ce-

lovnog BiH sa svime što ta celovitost podrazumijeva i znači. Ali to su ipak samo temelji, a zgrada čeka svoje građanje. Preostao je ogroman posao i od nas zavisi hoće li i kako taj važan posao biti obavljen.

Čestitajući vam sutrašnji praznik, ja vas pozivam da se okrenete ovom zadatku da bismo učvrstili ovaj krhki mir i da bismo našle snove o Bosni, kao zemlji tolerancije i slobode postepeno protvarali u stvarnost.

Nadam se da će mi Bog omogućiti da i sam učestvujem u ovom beskraino važnom poslu za našu decu. Ali bez obzira na to šta će se dogoditi, ostala su da sa vama dijelim dobro i zlo do kraja, kaže se u poruci predsjednika Izetbegovića građanima BiH.

KLINTONOVA ČESTITKA IZETBEGOVIĆU

Ideal može postati realnost

SARAJEVO, 29. FEBRUARA (BH PRESS) - Povodom nezavisnosti RBiH predsjednik SAD Bill Clinton uputio je predsjedniku Predsjedništva RBiH Aliji Izetbegoviću čestitku, u kojoj se kaže:

"Poštovani gospodine predsjedniče, u ime naroda SAD, upućujem Vama i narodu BiH svoje najtoplije pozdrave u povodu proslave Dana nezavisnosti BiH.

Svijet zna zastrašujuću cijenu koju je Vaša država platila za svoju nezavisnost. Ti i po godine rata odnijeli su u smrt desetine hiljada ljudi, dok su milioni ostali bez do-

ma i razdvojeni od svojih porodica. U toku svega toga BiH je ostala odana idealu tolerancije, multietničkog društva, implemantacijom Dejtonskog sporazuma taj ideal može postati realnost za sve ljude u Bosni. Dok se mir na kome smo radili tako naporno da bismo ga postigli, učvršćuje, imamo razlog više da slavimo ovaj 1. mart.

Gospodine predsjedniče, dozvolite mi da Vas uvjerim da se narod Bosne može osloniti na čvrstu podršku SAD pred izazovima predstojeće godine.

Svim građanima Bosne i Hercegovine
čestitamo Dan nezavisnosti

Redakcija

u žiži
Bivši Teslićani

■ Hamza BAKŠIĆ

Demonstracije Teslićana koji hoće da se vrate kući dokaz su da Bosna počinje kipjeti na vatri dejtonskih obećanja i lokalnih odgađanja. Nije vjerovati da su demonstracije spontane, ali eventualni poticaj mogao ih je samo ubrzati. Oko Teslića i drugde, takva zbivanja su neminovna.

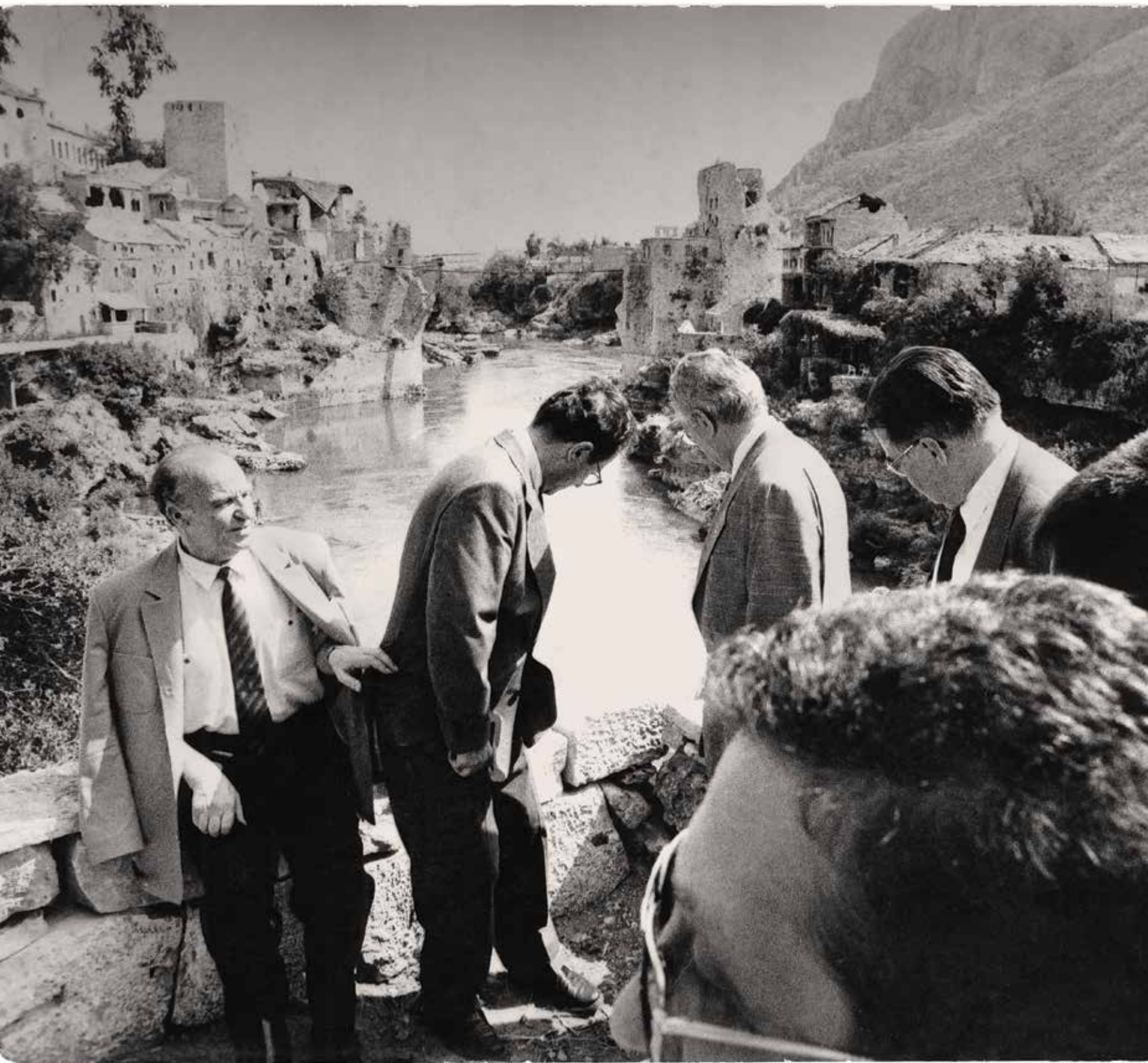
Na bosanskohercegovačkim prostorima, politika se pokazuje uspješnom uglavnom kad pretenduje na negativan učinak. Kad, na primjer, paljinsko rukovodstvo podiće opravdane strahove jednog dijela okolosarajevskih Srba i budi neopravdane strahove kod ostalih naseljenika i stanovnika, može računati na uspjehom. Kad pred svjetskom javnošću prevroženje roba, velikim dijelom pljačku, ona predstavlja samo kao egzodus - a egzodus je samo scenografija za pljačku - opet može računati na rezultate. Kad, pak u Dejtonu čitava politička moć Bosne i Hercegovine i Hrvatske, uz blagoslov vjerskih, stane iz preseljenja nekoliko stotina porodica na njihova ograjta - svi staju tamo gdje su i bili, ili go-

lovo svi: pomaci su dozvani upravo da se ne bi moglo prigovoriti kako nije urađeno baš ništa.

Kad god treba doci temperaturu u međupolitičkim, međuentetskim i međunarodnim odnosima, politika postigne rezultat. Kad je treba spustiti, posebno na duže vrijeme, kao što je slučaj u Mostaru, pred zaključcima se ispriječi grupa kabadahija koji, očito, imaju jaku političku logistiku - inače bi uprava zapadnog Mostara već snopila javnosti ko je od napadača na Kotnika uhapšen. Vidjeli su ih na televiziji.

Otuda, potiče bosnanska varijanta događanja naroda koja se ovđe i sada zove, jednostavno: hoću kući. Otuda, Teslićani danas. Drvarčani juče, kreću kući ili hoće da krenu kući. Veliki točak povratka konačno treba da se zakotrlja. Oni koji su protiv, znaju da je dovoljno zaustaviti ga na jednom pauc. Mostarci iz istočnog dijela grada, recimo, ne mogu kući jer su tamo izbjeglice iz Bugojna, ovi ne mogu u Bugojno, jer jačaki Bošnjaci ne mogu u Jajce, na kraju će se doći do Hrvata ili Bošnjaka iz Posavine, na primjer, i svi ostanu gdje jesu.

Velika politika dobila je u Dejtonu svoju šansu sa pilot-projektom. Ona tu šansu nije iskoristila. Dejtonski sporazumi su, međutim, i jedno veliko javno obećanje pučanstvu Bosne i Hercegovine. Povratak je dug potpisan sporazumima onima koji su prognani. A Teslićani su neka vrsta plemenitih isjelnika duga.

Mostar, 1994. godine

Alija Izetbegović i reisu-l-ulema Mustafa-ef. Cerić na Šehidskom mezarju „Kovači“

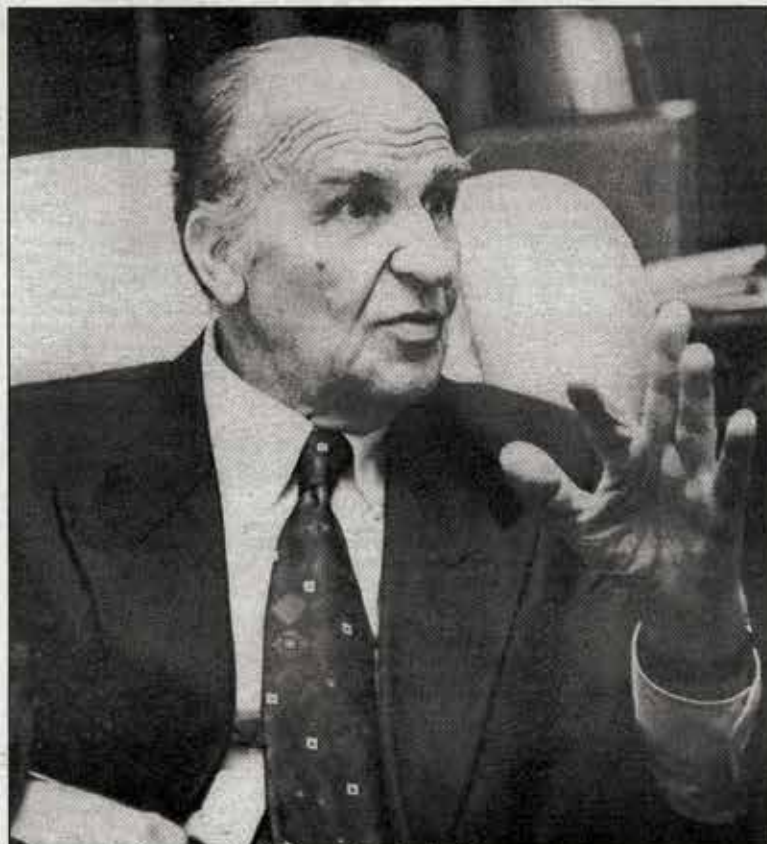
Arbitraža za Brčko, Sarajevo, 1996. godine

Ekskluzivno Alija Izetbegović, predsjednik Predsjedništva BiH

CJELOVITA BOSNA JE REALAN CILJ

Amerika je iskreno za očuvanje Bosne • Ne vidim nikakve sličnosti između mene, Tuđmana i Miloševića • Nema reciprociteta kada su u pitanju ljudska prava • Očekujem da će Bičakčić uvesti drugi stil rada u Vladi • U izboru Silajdžića bilo je malo moje sebičnosti

Izetbegović: Zamisao Bosanskog fronta postavljena je vrlo široko

(foto: A. Zusi)

Predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović ljubazno se odao molbi "Dnevnog avaza" i dao intervju za naš list. Njegova ekscelencija Izetbegović u svom kabinetu primio je direktora i glavnog i odgovornog urednika Fahrudina Radončića i urednika političke rubrike Seada Numanovića i odgovorio na niz pitanja u kojima je rezimirao zbivanja u protekloj godini, ali i ocijenio neke društvene tokove i uloge pojedinih ličnosti u njima.

Predsjednik Predsjedništva BiH govorio je o sadašnjosti i budućnosti naše države, političkim relacijama u i oko nje, te utjecaju stranog faktora na ta zbivanja, problemima boraca i građana, kadrovskim i političkim promjenama, strateškim interesima BiH i bošnjačkog naroda. Ti tovoj ulozi, razlozima Silajdžićevog premijerskog povratka, budućnosti SDA...

Predsjednik Predsjedništva BiH govorio je o sadašnjosti i budućnosti naše države, političkim relacijama u i oko nje, te utjecaju stranog faktora na ta zbivanja, problemima boraca i građana, kadrovskim i političkim promjenama, strateškim interesima BiH i bošnjačkog naroda. Ti tovoj ulozi, razlozima Silajdžićevog premijerskog povratka, budućnosti SDA...

Bh. međe i njihovi čuvari

Daleko od granice

Ponovo otkazan sastanak mješovite komisije • Sporni kilometar kod Bihaća još bez rješenja • Strah od opstrukcija

Sudbina dosadašnjih ministara

Vrteška se pokrenula

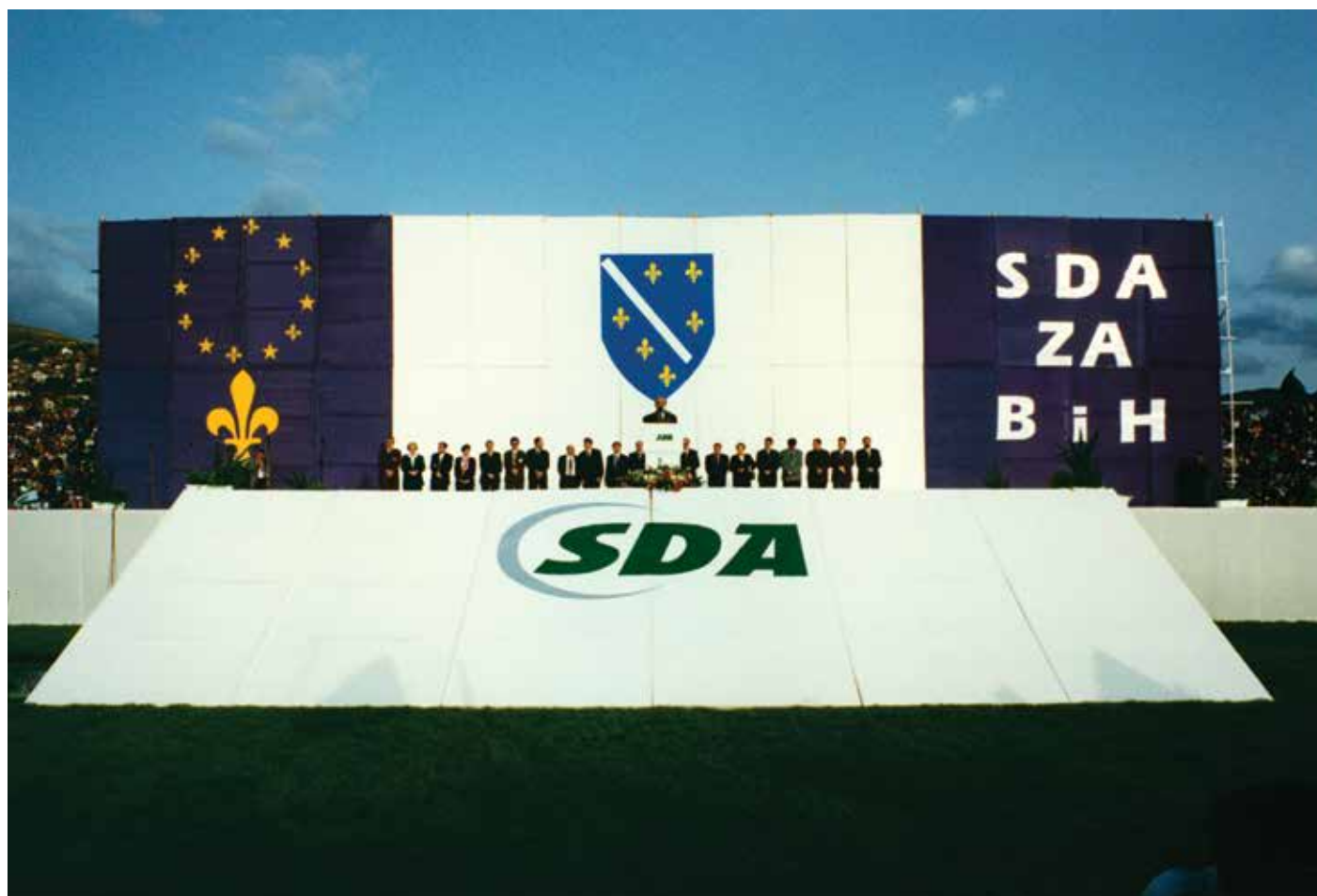
U ponedjeljak poklon kalendar

”

A to što mi nazivamo Bosnom nije samo parče zemlje na Balkanu. Za mnoge od nas, Bosna je ideja. To je vjera da ljudi različitih religija, nacija i kulturnih tradicija mogu živjeti zajedno.

”

Alija Izetbegović govori na jednom od predizbornih skupova SDA 1996. godine

Predizborni skup za Opće
izbore 1996. godine

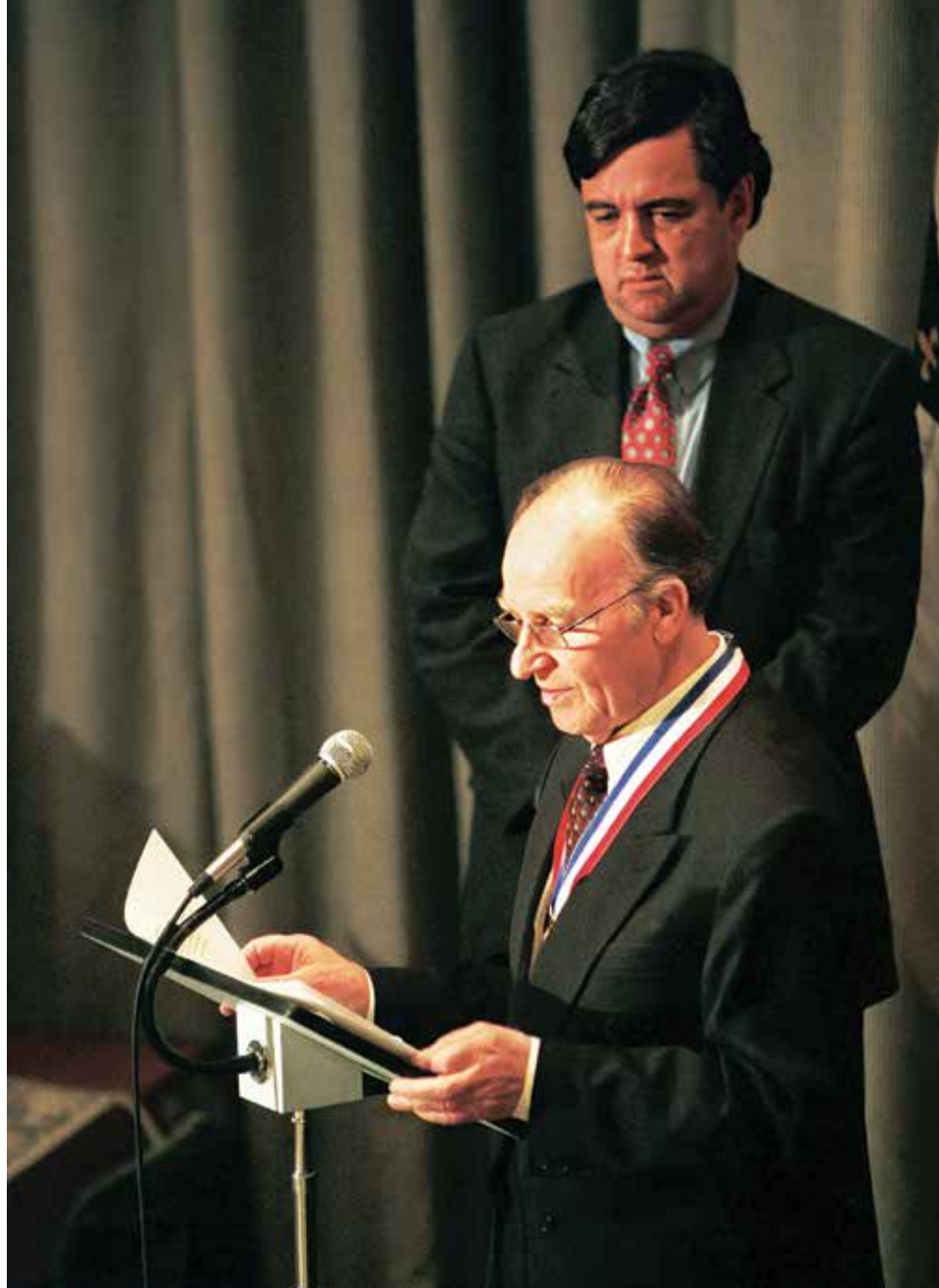

Carl Bildt, Krešimir Zubak i Alija Izetbegović. Nedostaje član Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz reda srpskog naroda.

Članovi Predsjedništva Bosne i Hercegovine s predsjednikom SAD-a Billom Clintonom prilikom njegove posjete Sarajevu. Momčilo Krajišnik (prvi slijeva) osuđen je na 27 godina zatvora od Haškog suda zbog svojih aktivnosti tokom Agresije na Bosnu i Hercegovinu.

”

Moja vizija Bosne je jasna: cjelovita i demokratska zemlja. Vjerujem da je i vi tako zamišljate. To je vizija, a život i realnost su često nešto drugo.

”

(Prilikom dodjele nagrade Američkog centra za demokratiju, New York, 1997. godine)

I nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma SDA pod vodstvom Alije Izetbegovića ostala je najjača politička partija u Bosni i Hercegovini.

Smotra Armije Republike Bosne i Hercegovine: Predsjednik Alija Izetbegović s generalima Rasimom Delićem (desno) i Sakibom Mahmuljinom (lijevo).

Američki državni sekretar Warren Christopher i Alija Izetbegović na otvorenju Sarajevskog aerodroma, 16. august 1996. godine

Predizborni skup SDA

Smotra Armije Republike Bosne i Hercegovine:
Alija Izetbegović i general Rasim Deliđ

BOSNA I HERCEGOVINA

Susret s papom Ivanom Pavlom II u Sarajevu 1997. godine

„Nikada nije bio samo na strani katolika. U Bosni se obraćao svima, pa i izričito muslimanima i osuđivao ravnodušnost svijeta prema sudbini žrtava. Malo je odgovornih ljudi u svijetu koji su u javnim obraćanjima toliko puta i tako često spomenuli Bosnu.”
(Alija Izetbegović, 1997)

To President Iztok Dragičević.
With admiration and respect
Madeline Albright

Susret s Madeline Albright, prvom ženom koja je – za vrijeme Clintonove administracije, 1997. godine – imenovana za državnog sekretara Sjedinjenih Američkih Država

Alija Izetbegović i Klaus Kinkel, ministar vanjskih poslova SR Njemačke, Mostar, 1994. godine

Klaus Kinkel je 1998. godine u Sarajevu izjavio kako je povratak svih bosanskohercegovačkih izbjeglica njihovim domovima pitanje od najveće važnosti za provedbu Dejtonskog sporazuma. SR Njemačka je zemlja koja je primila najviše bosanskohercegovačkih izbjeglica u toku Agresije.

Susret sa saudijskim kraljem Fahdom

U posjeti Saudijskoj Arabiji

S Recepom Tayyipom Erdoğanom, tada gradonačelnikom Istanbula

Predsjednik Republike Turske Sulejman Demirel i predsjednik Predsjedništva Bosne i Hercegovine Alija Izetbegović tokom posjete Republici Turskoj 1997. godine

Sulejman Demirel dodjeljuje Aliji Izetbegoviću Orden slobode
Republike Turske, 1997. godine

Aliji Izetbegoviću je 1998.
godine dodijeljen i „Orden
nezavisnosti Države Katar“.

Susret s emirom Hamadom ibn Khalifom Al Thanijem tokom zvanične posjete bosanskohercegovačke delegacije državi Katar

U posjeti vojnicima Armije Republike Bosne i Hercegovine na obuci u Kataru

Predizborni skup Koalicije za cjelovitu i
demokratsku Bosnu i Hercegovinu u Tuzli,
septembar 1998. godine

Dolazak na „Dane Ajvatovice“, tradicionalnu manifestaciju vjersko-kulturnog karaktera koja ima veliki značaj u tradiciji Bošnjaka

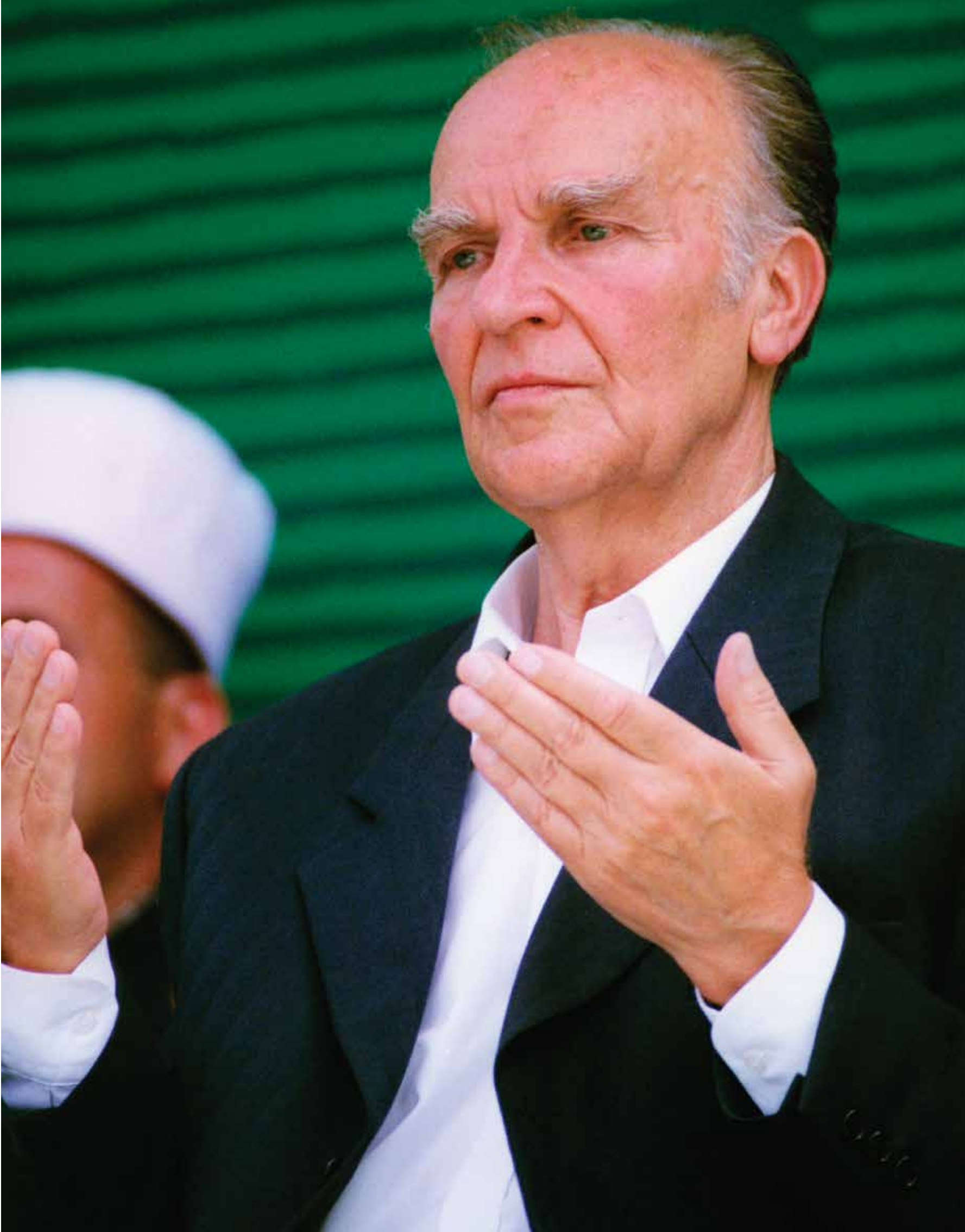
Reisu-l-ulema Mustafa-ef. Cerić i Alija Izetbegović na Ajvatovici 1997. godine

“

Moj um se stalno koleba i pita, ali moje srce je uvijek bilo i ostalo na strani vjere. Moji trenuci sreće su bili oni u kojima su se moj um i moje srce slagali.

”

Travnički muftija Nusret Avdibegović, reisu-l-ulema Mustafa-ef. Cerić, Alija Izetbegović i naibu reis Ismet-ef. Spahić, Ajvatovica, 1997. godine

„Ako hoćemo Bosnu i Hercegovinu, onda ne smijemo previše potcrtavati nacionalno pitanje u Bosni i Hercegovini. Trebamo pokušavati da budemo ako je moguće Bosanci ubuduće što više, ne zaboravljajući naravno nikada ono što smo, ne zaboravljajući svoje

tradicije. Niko ne treba da zaboravlja svoje tradicije i nigdje nije uvjet da budete dobar Bosanac, da zaboravite svoje tradicije. Upravo obrnuto stoji stvar. Svako treba da njeguje svoje tradicije, ali i da njeguje jedan ideal bosanske države.“ (Alija Izetbegović, „Sjećanja“, 2001)

Obilježavanje Dana državnosti Republike Bosne i Hercegovine
na Šehidskom mezarju Kovači, 25. novembar 1995. godine

Obilazak jedinica Vojske Federacije Bosne i Hercegovine

Dan sjećanja na Genocid nad Bošnjacima
Srebrenice – dženaza žrtvama Genocida u
Srebrenici, Potočari, 11. juli 2000. godine

United States Department of State

Washington, D.C. 20520

5. marta 1999.

Njegova Ekselencija
Alija Izetbegovic
Predsjedništvo Bosne i Hercegovine

Gospodine Predsjednice!

Prilikom pregledavanja jednog starog teksta iz stenopisa od tvog sudskog procesa 1984.-e godine u Sarajevu, jos jednom sam se uvjerio da sam zaista imao veliku sreću u svom zivotu sto sam se upoznao s tobom i saradjivao s tobom za vrijeme rata u BiH.

Principi koje si tada tokom jednog procesa tako elokventno zastupljao su istovetni sa onima koje si uvijek zastupljao pa i koje zastupljao danas. Ostao si njima vjeran. Amerikancima, po mom misljenju, bi trebali sve to prevesti pa prouciti kad bi htjeli bolje razumjeti tebe i tvoju misiju.

Potkraj prosle godine sam bio pocascen sto sam bio pozvan kao gost na svecanu veceru, priredjenu za "stare prijatelje BiH". Domacini, mada se sve to odvijalo usred Washingtona, su bili Haris Silajdzic i tvoj vrlo aktivan i talentiran ambasador ovdje Sven Alkalaj. Kad je doslo meni na red da progovorim, medju ostalom zahvalio sam "Aliji Izetbegovicu i Harisu Silajdzicu sto su branili principe medjunarodne zajednice, principe Evrope pa i principe Sjedinjenih Americkih Drzava".

Nesto poslije toga, jedna me novinarka pokusavala ubjediti da je sigurno bilo meni vrlo tesko u BiH za vrijeme rata. Nekako automatski sam odgovorio da meni licno nije bilo toliko tesko kako se mozda pretpostavlja, pa sam odmah objasnio i to kako za vrijeme rata mi se cinilo sve jasnije, a kako sada nije mi bas sve jasno ... kako za vrijeme rata znali smo tko je tko, s kim smo i s kime idemo naprijed ... dokle sada nismo sigurni.

Gospodine Predsjednice! Zahvaljujem se na paznji koju si pridao mojoj supruzi, Debori, dok je ona bila u Sarajevu za vrijeme jesenskih izbora. Ispricala mi je kad se vratila kako si rekao za mene da sam ti "prijatelj". To me je ogromna cast. Bila joj je cast da se upozna s tobom, da se slika s tobom i jos vise sto je mogla tebe intervjuisati za americku televiziju. To je bilo velika cast za nju i velika pomoc za njene TV programe. Istinski se zahvaljujem.

Znam da sam se par puta vec bio javio da bi mozda dosao poslije njene posjete. Medjutim, na zalost, nije se to ostvarilo. Nadam se da me razumijes i da me za to ne zamjeris. Nadam se da cu moci doci uskoro. Obavijesti cu te blagovremeno unaprijed.

Gospodine Predsjednice! Mi jesmo prijatelji, i to odavno. Smatram da smo stvorili nase prijateljstvo u izuzetno izazovnim prilikama u neobicnom periodu kroz radjanje drzave i kroz odbranu naroda. Molim te da razumijes da uvijek mozes na me racunati i ubuduce kadgod i gdje god bude trebalo.

Zelim tebi i tvojima i nasim zajednickim prijateljima sve najbolje.

Bosne ce biti!

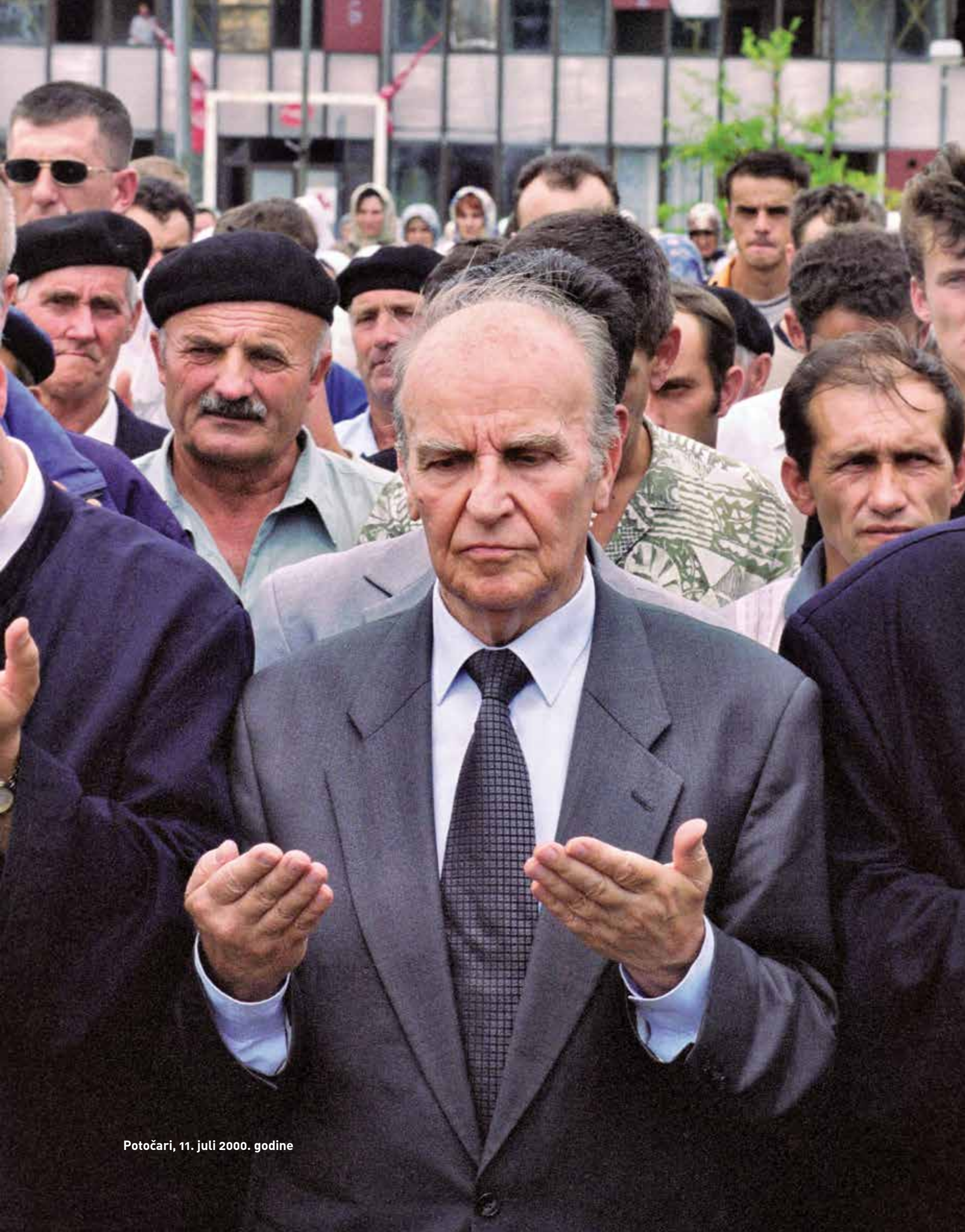
Victor Jackovich

Pismo Victora Jackovicha, ambasadora
Sjedinjenih Americkih Drzava u Bosni i
Hercegovini, predsjedniku Aliji Izetbegoviću

„Srebrenica je bila zaštićena zona i mi smo vjerovali da Svijet neće dozvoliti da zaštićena zona, za čiju zaštitu se po odredbi člana 7. Povelje treba upotrijebiti sila ukoliko bude napadnuta, bude na takav način

pregažena. Pouzdavali smo se u to da će svijet onemogućiti invaziju na Srebrenicu. To se, međutim, nije dogodilo. Svijet je izdao Srebrenicu.” (RFE, Alija Izetbegović, 13. juni 2000)

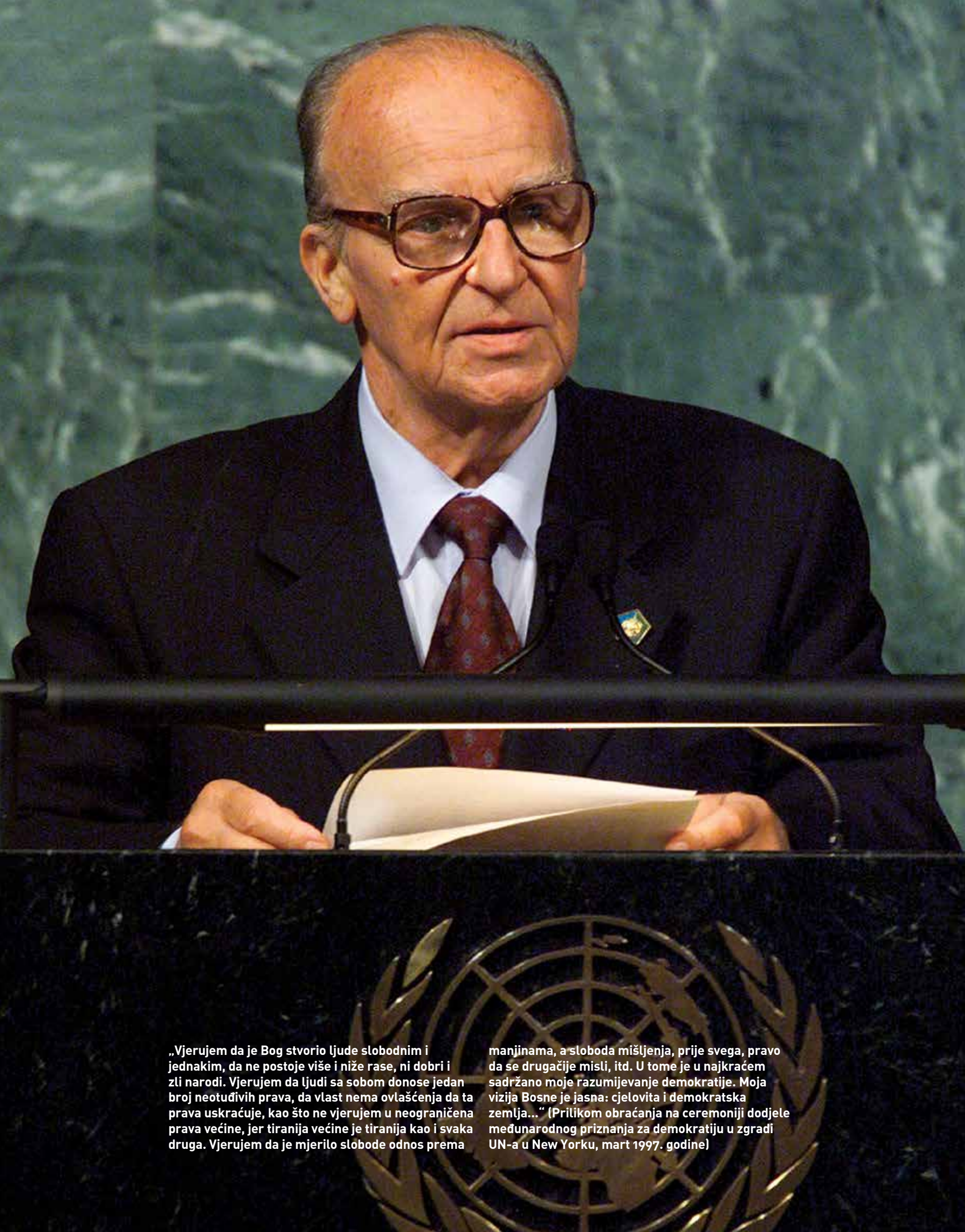
Potočari, 11. juli 2000. godine

”

Neku ličnost ne određuje njeno mišljenje nego njena osjećanja. Čovjek može potpuno promijeniti svoje mišljenje i da ostane isti čovjek. Mi govorimo o promjeni čovjeka tek kada se promijene njegova osjećanja. Može se reći da se mi opredjeljujemo za neka mišljenja u uvjerenju da će ona doprinijeti da se bolje ostvari ono za što smo našim osjećanjima opredijeljeni ili vezani.

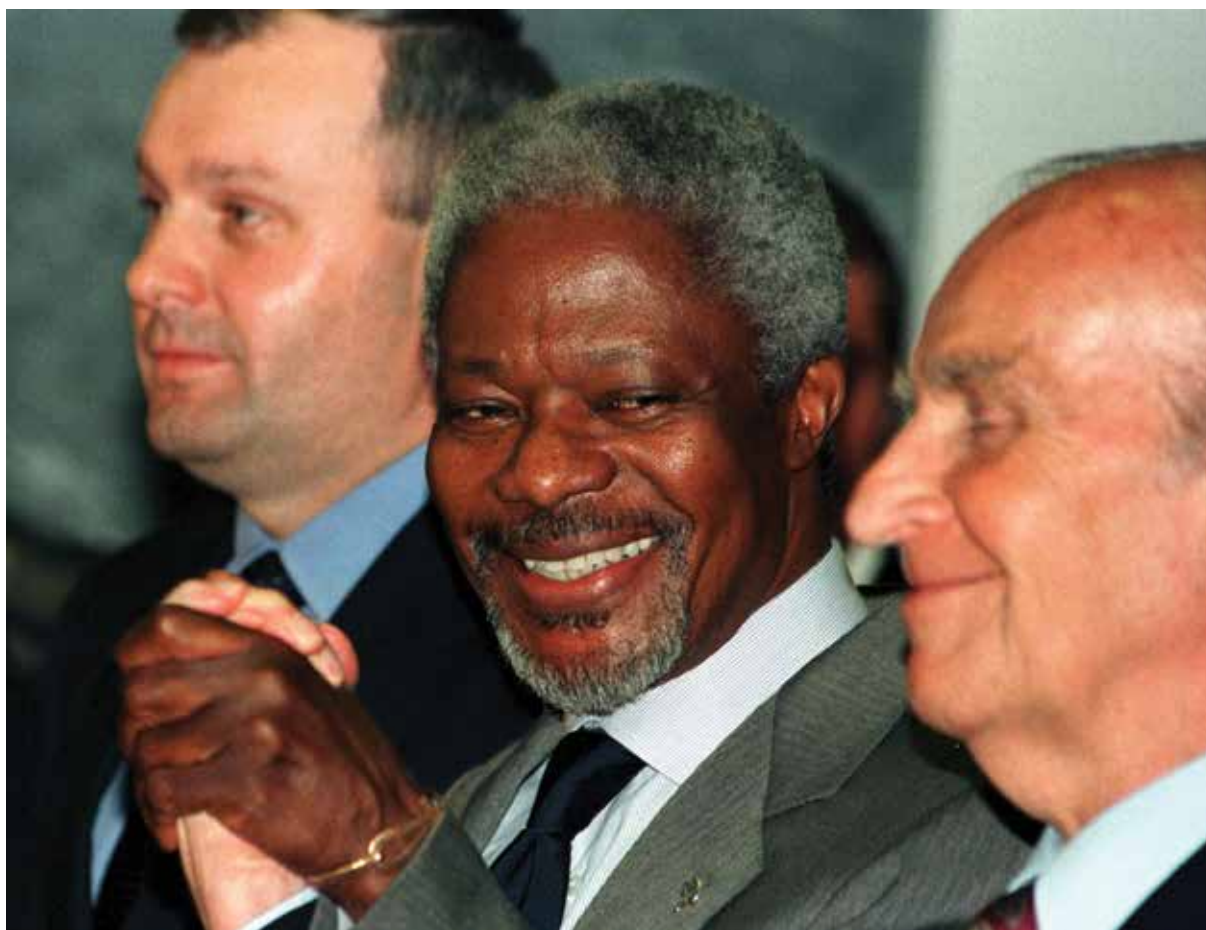
”

„Vjerujem da je Bog stvorio ljude slobodnim i jednakim, da ne postoje više i niže rase, ni dobri i zli narodi. Vjerujem da ljudi sa sobom donose jedan broj neotuđivih prava, da vlast nema ovlašćenja da ta prava uskraćuje, kao što ne vjerujem u neograničena prava većine, jer tiranija većine je tiranija kao i svaka druga. Vjerujem da je mjerilo slobode odnos prema

manjinama, a sloboda mišljenja, prije svega, pravo da se drugačije misli, itd. U tome je u najkraćem sadržano moje razumijevanje demokratije. Moja vizija Bosne je jasna: cjelovita i demokratska zemlja...” (Prilikom obraćanja na ceremoniji dodjele međunarodnog priznanja za demokratiju u zgradi UN-a u New Yorku, mart 1997. godine)

S generalnim sekretarom Ujedinjenih nacija Kofijem Annanom

Kofi Annan i članovi Predsjedništva Bosne i Hercegovine u sjedištu Ujedinjenih nacija u New Yorku

U posjeti kod predsjednika
Sjedinjenih Američkih Država
Billa Clintona 1997. godine

Hilari i Bill Clinton, Medlin Olbrajt, Alija Izetbegović i Kresimir Zubak u sarajevskom Narodnom pozorištu

Obraćanje predsjednika SAD-a Billa Clintona narodu Bosne

Amerikancima je stalo do Bosne

Mi smo ponosni što smo igrali ulogu ovdje i pomogli vam da utišate oružje i da razdvojite snage, da gradite fabrike, da dozvolite izbjeglicama da se vrate • Budućnost je na vama, ne na Amerikancima, ne na Evropljanima, ne na bilo kome drugom

Predsjednik Sjedinjenih Država Bill Clinton (Bill Clinton) obratio se jučer u Narodnom pozorištu u Sarajevu visokim državnim, političkim, vojnim i vjerskim ličnostima, a putem TV ekrana, i narodu Bosne i Hercegovine sa osnovnom porukom da ljudi ove zemlje treba sami da grade bolju budućnost i da će im svijet u tome pomoći.

- Dame i gospodo, mislim da treba da damo aplauz Maši i Faruku koji su obavili tako divan

posao. Zahvaljujem Sarajevskoj filharmoniji, predsjedniku Izetbegoviću, Zubaku, predstavnicima bosanske vlade, što su prisutni ovdje, predstavnicima građanskih i dobrotvornih organizacija širom svijeta, članovima američke delegacije, gospodi Olbrajt, članovima Kongresa, generalima Sheltonu, Klarku i Simvakiju, narodu Sarajeva, narodu Bosne, rekao je predsjednik Clinton na početku govora i nastavio:

- Dozvolite da kažem da smo svi mi iz Sjedinjenih Država vr-

lo počastvovali što smo ovdje, da se okupimo u svitanje nakon duge tame. Za nas ovo je sezona proslava i mi izražavamo zahvalnost što je mir trijumfovao nad oružjima rata. Na pragu 21. stoljeća došli smo ovdje da odlučimo da gradimo novu eru, slobodnu od mračnih, najgorih momenata 20. stoljeća i puno najspektakularnijih mogućnosti.

Dvije godine poslije

Ono što smo moja porodica i ja i naša delegacija vidjeli na ulicama Sarajeva bilo je vrlo di-

rljivo za nas. Prije nešto više od dvije godine, žene, muškarci i djeca su trčali kroz vatru snajpera i granata u očajničkoj potrazi za vodom. Sada oni idu u sigurnosti na posao i školu. Tada su komadi plastike pokrivali gotovo svaki prozor, a sada je tamo, uglavnom, staklo. Rijetko se vidi plastika.

Onda su ljudi živjeli u ruševinama bombardiranih zgrada. Sada imaju krovove nad svojom glavom, grijanje, struju, vodu. Tada je Sarajevo bilo zaglibilo u hladnoću i razaranja. A sada

je kroz vaš rad počelo da se raskravljuje i da raste iznova, na suncu mira. Onda su radnje bile bez robe i kafane bile prazne. Sada su napunjene hranom i oživljene razgovorom.

I danas smo moja supruga i moja kćerka i ja učestvovali u tom razgovoru i popili jako dobru kafu. Upravo smo došli iz kafane u kojoj smo razgovarali sa nekoliko mladih ljudi koji ovdje rade i studiraju, različitih etničkih porijekla. Ljudi koji su se opredijelili da grade zaje-

Nastavak na 2. strani

*To His Excellency Alija Izetbegovic
Best Wishes,
Bill Clinton*

S američkim državnim
sekretarom odbrane
Williamom S. Cohenom, u
SAD-u, 24. mart 1997. godine

Susret s bokserom
Muhammadom Alijem, New
York 1995. godine

Njemački predsjednik Johannes Rau tokom posjete članova Predsjedništva Bosne i Hercegovine SR Njemačkoj, Berlin 1999. godine

„Jedno je sigurno: nešto ćemo morati dijeliti, ili teritoriju ili vlast. Radije ćemo dijeliti vlast.“

Kanadski premijer Jean Chretien, njemački kancelar Gerhard Schröder i Alija Izetbegović, član Predsjedništva Bosne i Hercegovine, dolaze na samit Pakta stabilnosti u Sarajevu, 30. juli 1999. godine

Susret predsjednika Alije Izetbegovića s dirigentom Zubinom Mehtom povodom izvedbe Mozartovog „Rekvijema u D-molu“ 19. juna 1994. godine u razrušenoj sarajevskoj Vijećnici

Predsjednik Alija Izetbegović i federalni ministar kulture, nauke, obrazovanja i sporta Fahrudin Rizvanbegović prisustvuju koncertu milanske Scale

Plakat koncerta milanske Scale u Sarajevu 14. jula 1997. godine

Alija Izetbegović
pozdravlja američkog
dirigenta Charlesa
Ansbachera tokom
Ramazanskog koncerta u
Sarajevu, 28. decembar
1997. godine

Alija Izetbegović sa
suprugom Halidom na
Ramazanskom koncertu
u Narodnom pozorištu
Sarajevo

Predavanje u Centru
za islamske studije
Univerziteta u Oxfordu
2001. godine

U razgovoru s američkim ambasadorom u Bosni i Hercegovini Thomasom Millerom na oproštajnoj večeri Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu Wolfganga Petritscha, Sarajevo, 23. oktobar 2000. godine

”Vlast ili opasno kvari ljude ili
pokvarenim ljudima pruža šansu.”

Petnaestog oktobra 2000. godine, dvije godine prije isteka mandata, Alija Izetbegović napustio je zgradu Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Naredne godine podnio je ostavku na mjesto predsjednika Stranke demokratske akcije.

„Moja borba za Bosnu nije bila pravolinijska. Historijske činjenice su poznate i ja ih ne namjeravam, niti mogu mijenjati. To je neka izlomljena cik-cak linija, u ovisnosti od situacije u samoj Bosni i van nje, ali opšti smjer je bio uvijek isti: očuvanje Bosne kao cjelovite države u njenim međunarodno priznatim granicama.“
(Alija Izetbegović, 1997)

”

Kada sve proživiš i izdržiš, kada se nakon stotinu pokleknuća ponovo podigneš, kada se odrekneš lažne nade i utjehe i stisneš zube da bi otvoreno pogledao istini u oči, tada shvatiš da je sav smisao života u borbi protiv zla. U ovoj borbi vrlo malo se može učiniti, ali ona je jedino što nam preostaje. Izvan nje je propast i umiranje zauvijek.

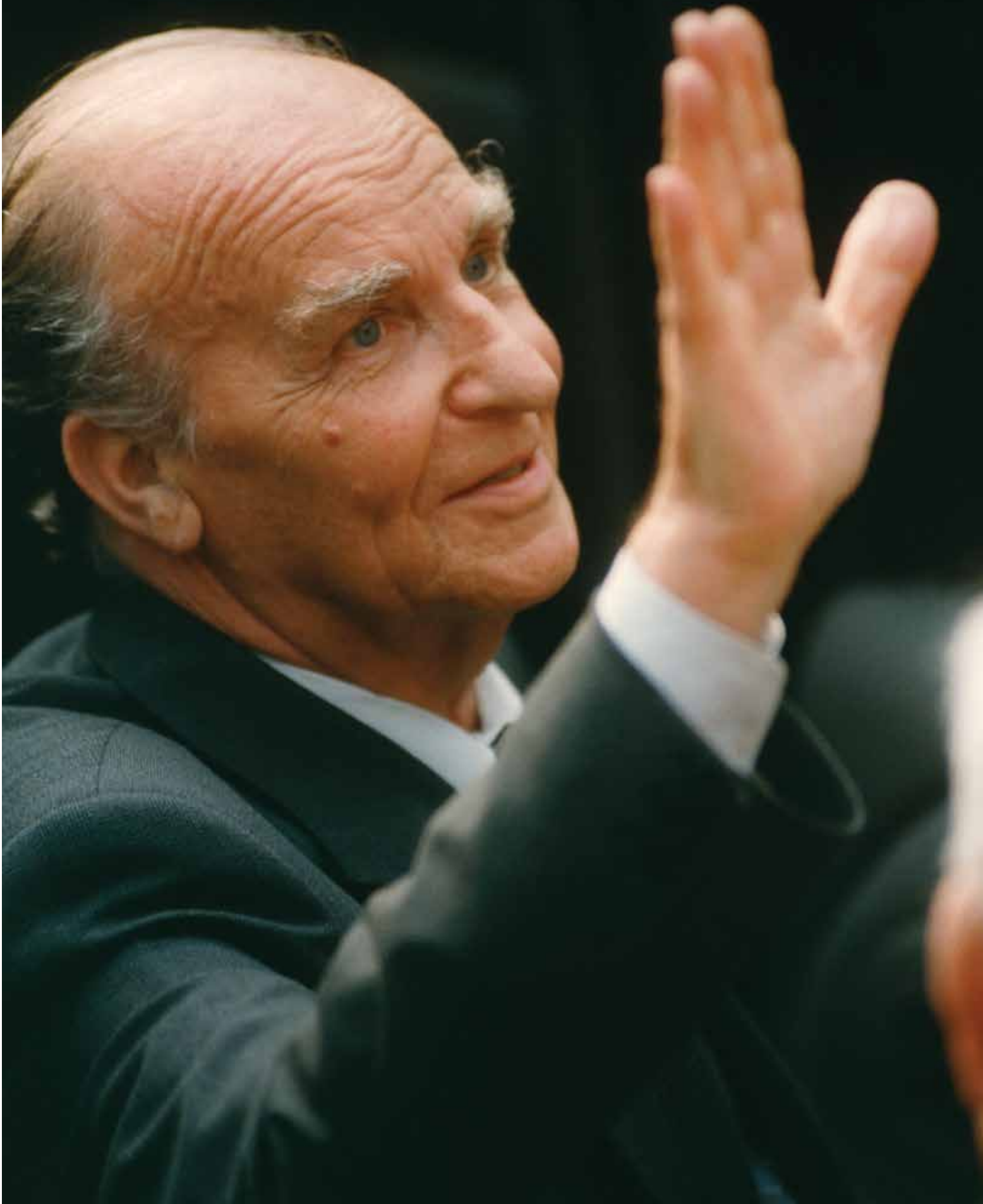
”

”

Znate kako ih je opisao Meša Selimović u romanu ‘Derviš i smrt’: *Primaju nerad sa Istoka, ugodan život sa Zapada. (...) Ne liče na junake, a najteže ih je uplašiti prijetnjom, dugo se ne osvrću ni na šta, svejedno im je šta se oko njih dešava, a onda, odjednom, sve počne da ih se tiče, sve isprevrću i okrenu na glavu, pa opet postanu spavači. (...) a lahko im dosadi jedan čovjek, makar im činio i dobro. (...) zli, dobri, blagi, surovi, nepokretni, olujni, otvoreni, skriveni, sve su to oni i sve između toga. A povrh svega, moji su i ja sam njihov kao rijeka i kaplja, i sve što govorim, kao da o sebi govorim.* Tako govori Mešin Hasan s pjesničkim pretjerivanjem. A ja bih rekao da već 60 godina prilično poznam narod kojem pripadam. Mogu reći da ga znam i imam neku predstavu o njemu od 1940. godine pa naovamo. Upoznao sam ga u miru i ratu. To je dobar narod, narod u kvalitativnom usponu, ako se tako može reći, koji je izdržao mnogo i koji će preživjeti i ove najnovije nevolje. U svakom slučaju, kakav god je, ja sam njegov dio.

”

„Nažalost, zlo u historiji nikada neće biti pobijeđeno. Pred čovjekom stoji stalna borba protiv zla. Vjerujem da je u tome smisao naših života i smisao ljudske historije.“ (Alija Izetbegović u povodu Dana pobjede nad fašizmom, 9. maj 1995. godine)

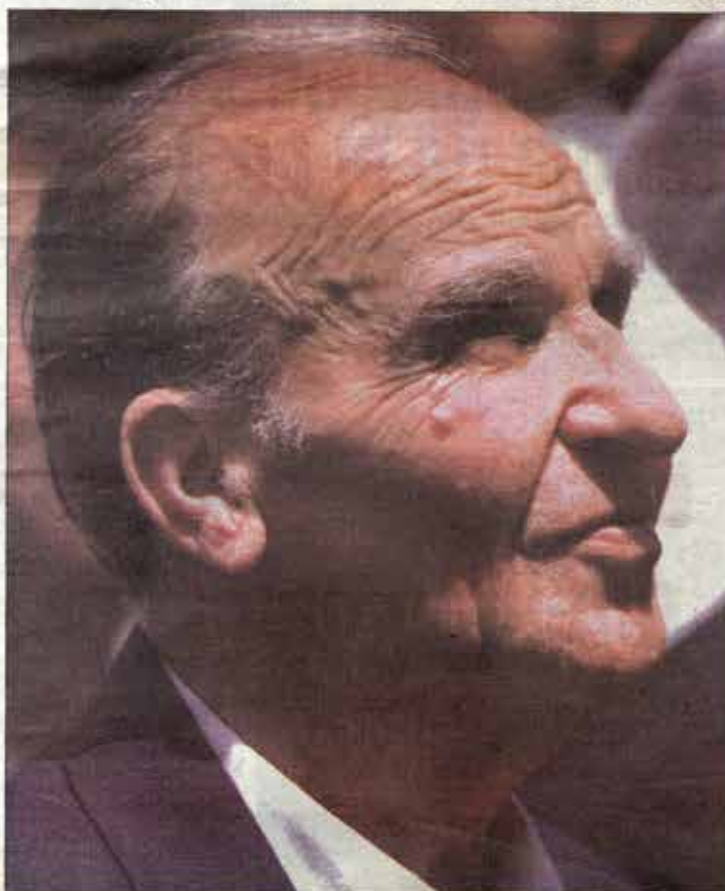

Jučer u 14 sati i 25 minuta u Sarajevu

UMRO ALIJA IZETBEGOVIĆ

Uzrok smrti je srčana bolest koja traje nekoliko godina, kazao je dr. Enver Raljević • U bolnicu smješten 10. septembra zbog povrede • Dženaza u srijedu u 14 sati na Marindvoru, ukop na mezarju Kovači

Jučer u 14,25 sati umro je Alija Izetbegović, bivši predsjednik Predsjedništva BiH i počasni predsjednik Stranke demokratske akcije.

- Kao posljedica dugogo-

dišnjeg srčanog oboljenja uzrokovano ranijim infarktom srca, te pogoršano serijskom frakturom rebara sa komplikacijama došlo je do terminalne srčane slabosti i prestanka ra-

da srca 19. oktobra 2003. godine u 14,25 sati, saopćila je jučer novinarima šef ljekarskog konzilija prof. dr. Amila Arslanagić.

2. - 10. strana i Specijalni prilog

Na vijest o smrti

Pedi Ešdaun

**BEZ IZETBEGOVIĆA
OVA ZEMLJA NE
BI POSTOJALA**

Havijer Solana

**HRABRI
LIDER SVOGA
NARODA**

Stjepan Mesić
**NEUPITNA
DRŽAVNIČKA
ULOGA**

Redžep Tajip Erdoğan

**DIJELIMO
VAŠU BOL**

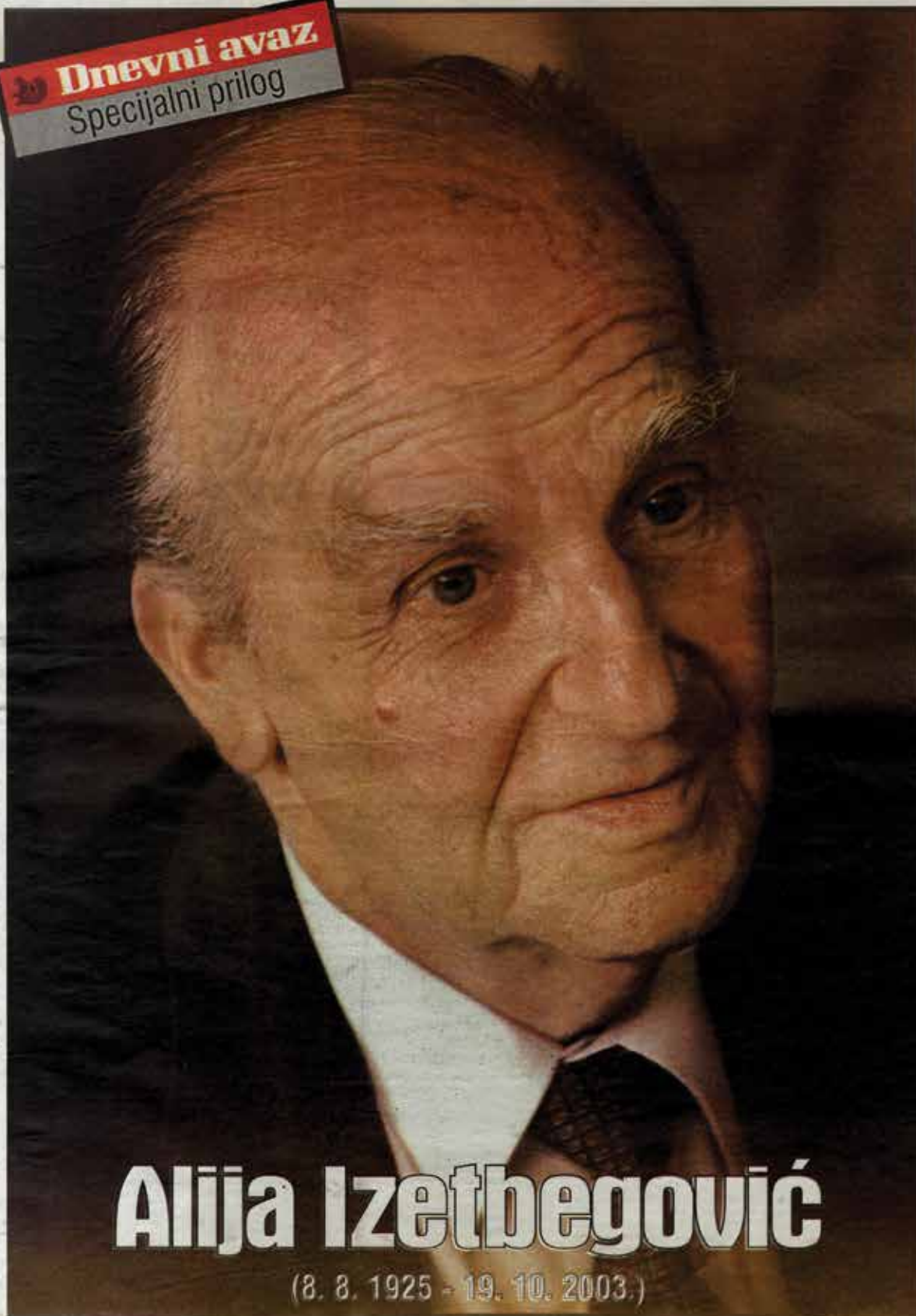
Abdulah Sidran

**ALIJA NE BI
VOLIO SLUŠATI
NAS PLAC**

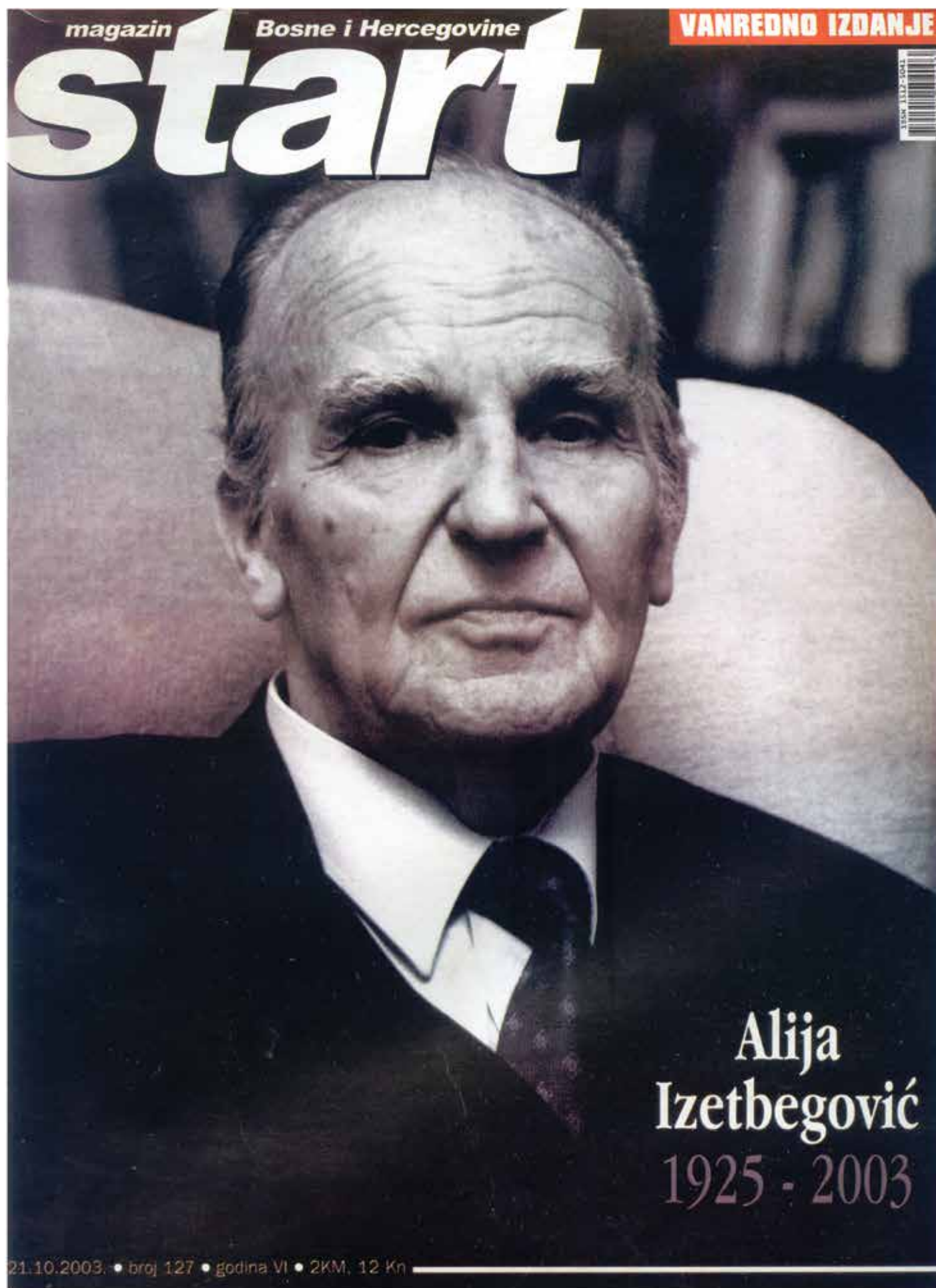
Naslovnice dnevnih novina i magazina
o smrti Alije Izetbegovića

Dnevni avaz
Specijalni prilog

Alija Izetbegović

(8. 8. 1925 - 19. 10. 2003.)

DANI

BOSANSKOHERCEGOVAČKI NEWS MAGAZIN • SARAJEVO

SPECIJALNO IZDANJE 13 KM

O IZETBEGOVIĆU PIŠU

STJEPAN MESIĆ
THOMAS MILLER
FRA PETAR ANĐELOVIĆ
ATIF DUDAKOVIĆ
HARIS SILAJDŽIĆ
RASIM KADIĆ
GOJKO BERIĆ
BERNARD-HENRI LEVY
IVAN LOVRENOVIĆ
SENAD HADŽIFEJZOVIĆ
MILE STOJIĆ
SAFET ORUČEVIĆ
MILJENKO JERGOVIĆ

**“NE TRAŽITE OSVETU,
NEGO PRAVDU”**

(Posljednja poruka Alije Izetbegovića)

RICHARD HOLBROOKE I EVROPA BI BEZ NJEGA BILA DRUGAČIJA

Dženazi Alije Izetbegovića prisustvovalo je približno 150.000 ljudi; pristiglo je oko 4.000 telegrama saučesća; prisustvovala su 44 zvanične delegacije stranih zemalja, te još 450 gostiju iz Turske, među kojima i 105 članova Turskog parlamenta, te 50 članova gradske vlasti Istanbula; prisustvovalo je više od 400 novinara; direktni TV prijenos realiziran je s 37 kamera, a 36 televizija preuzelo je signal FTV-a.

Sarajevo, 22. oktobar 2003. godine

“

Kada bi mi bilo
ponuđeno da još
jednom živim, odbio
bih. Ali, ako bih
se morao ponovo
roditi, izabrao bih
svoj život.

”

ALIJA

Mustafe i Hibe

VIZETBEGOVIC

25 - 2003

OM

SHARONEMO

DA ROBOVI

PA

Predsjednik Republike Turske Recep Tayyip Erdoğan na mezaru Alije Izetbegovića

RECEP TAYYIP ERDOĞAN, predsjednik Republike Turske: „Njegova je misija izraz ljudske časti i zadržavajuće ustrajnosti, što je predstavljalo čast cijeloga svijeta. Za vrijednosti u koje je vjerovao, za svoju državu i svoj narod, on je neiscrpan izvor hrabrosti i izuzetne vrijednosti.“

MUHAMMED MAHATHIR, premijer Malezije: „Predsjednik Izetbegović bio je veliki lider Bosne i Hercegovine koji je cijeli svoj život posvetio dobrobiti svoga naroda, kao i njegovom napretku i prosperitetu.“

GEORGE ROBERTSON, generalni sekretar NATO-a: „Od 1992. do 1995.

godine bio je glas Bosne i Hercegovine koji se borio za njen opstanak. Predvodio je otpor iz opkoljene prijestolnice i predano radio na tome da se spase jedinstvo i nezavisnost Bosne i Hercegovine.“

JACQUES CHIRAC, predsjednik Republike Francuske: „Francuska zna za izuzetnu hrabrost koju je Alija Izetbegović pokazao u najmračnijim danima opsade Sarajeva. Francuska zna za njegovu historijsku ulogu i političku hrabrost koju je dokazivao doprinoseći nacionalnom pomirenju potpisivanjem Dejtonskog sporazuma u Parizu, kojim je okončan rat u decembru 1995. godine.“

BERNARD-HENRI LÉVY, filozof i pisac: „On je propovijedao islam tolerancije, dobrohotnosti i umjerenosti, građanski islam, a mi ga nismo slušali. On je 1992. godine preklinjao Evropu da intervenira, upozoravao Françoisu Mitterranda da u Bosni i Hercegovini postoje koncentracijski logori; François Mitterrand to nije slušao. Mi nismo slušali Izetbegovića, kao što nismo slušali ni Masuda, a onda je poginulo 200.000 ljudi u Bosni i Hercegovini i došao rat na Kosovu, što smo mogli izbjeći da smo ga slušali. On je bosanski de Gaulle. Njegov credo je bio islam, ali također i demokratija i multietničnost.“

Seyyed Mohammad Khatami,
predsjednik Islamske Republike
Iran, uči Fatihu nad mezarom
predsjednika Izetbegovića

CARLO AZEGLIO CIAMPI, predsjednik Republike Italije: „Njegove ljudske vrijednosti, njegovo zalaganje za mir i stabilizaciju regije ostavit će stalan trag u historiji Balkana.“

ALEKSANDAR IVANKO, ruski novinar te glasnogovornik UN-a u Bosni i Hercegovini od 1994. do 1998. godine: „....Jedini čestit lider u Bosni i Hercegovini bio je prvi predsjednik zemlje Alija Izetbegović... On je personificirao civiliziranost branitelja Sarajeva, tragediju stotina hiljada ljudi koju su etnički očišćeni, sjećanje na ubijene u Srebrenici i brojnim ostalim poljima, brdima i planinama Bosne. Njegove tužne oči

nakon dejtonskih razgovora govorile su mnogo više od slavljeničkih izjava za medije njegovih moćnih organizatora. To je bila civiliziranost hiljada bosanskih građana koji su spasili čast zemlje.“

HARIS SILAJDŽIĆ, ratni premijer Republike Bosne i Hercegovine: „Predsjednik Izetbegović bio je ličnost koja je obilježila modernu historiju Bosne i Hercegovine.“

IVAN SUPEK, predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti: „Bio je primjer istrajnog borca za slobodu i pravo svakog čovjeka. Zahvaljujući njemu, Bosna i Hercegovina je postala

suverena u međunarodno priznatim granicama. Koristio je svaku priliku da govori o neovisnosti i nedjeljivosti Bosne i Hercegovine, o pravima sva tri naroda u njoj i svih drugih naroda. Volio je Bosnu iznad svega i ljude koji su Bosnu i Hercegovinu smatrali svojom domovinom.“

ENES KARIĆ, član Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine: „Predsjednika Aliju Izetbegovića krasile su mnoge lijepe ljudske osobine. Bio je uman, hrabar i strpljiv čovjek i sve to je lijepo uskladio. Smatram da je Izetbegović upravo tom svojom umnošću, hrabrošću i saburom očuvao Bosnu i Hercegovinu.“

Sulejman Demirel, bivši predsjednik
Republike Turske

HILMO NEIMARLIJA, doktor filozofije:
„Alija Izetbegović je za mene bio
prijatelj od kojeg sam učio kao vrlo
mlad čovjek. On je za moju
generaciju bio muslimanski mislilac
i pisac koji je donio svježinu u
razumijevanje islama, islamskih
vrijednosti i ustanova.“

EMIR HADŽIHAFIZBEGOVIĆ,
glumac: „Njegova borba da nakon
cijelog stoljeća svome narodu vrati
dostojanstvo, ponos i podigne mu glavu,
njegova pobjeda nad velikosrpskim
i velikohrvatskim hegemonizmom,
njegova vizija i mudrost ostat će,
nažalost, kod nekih zabludjelih ljudi
životna nepoznanica.“

PADDY ASHDOWN, visoki predstavnik
za Bosnu i Hercegovinu: „Ponavljam,
bez Izetbegovića ova zemlja danas ne bi
postojala i ništa drugo ne mogu osjećati
prema njemu nego duboko divljenje i
izuzetno poštovanje.“

IVAN LOVRENOVIĆ, književnik: „...Izetbe-
gović je u svakom trenutku i u svakom po-
gledu bio slabija strana, s lošijim izgledima,
osuđen na propast, a ne samo da nije
propao, nego je izašao politički neuništen
a moralno uzdignutiji od svih s kojima je
imao posla u 'bratskom' paklu devedese-
tih. Napokon, i nimalo nevažno, ostat će
zapamćeno da je Alija Izetbegović prvi od
svih protagonista rata u Bosni i Hercegovini
smogao snage i imao moralnog integriteta

da uputi javnu ispriku u ime svojega nara-
da svima koji su bili žrtve zločina počinje-
nog od ljudi iz njegovoga naroda.“

MILE STOJIĆ, književnik: „Alija
Izetbegović nije bio čovjek mržnje.“

PREDRAG MATVEJEVIĆ, književnik: „Svi
koji volimo Bosnu i Hercegovinu, bez
obzira na naše porijeklo, cijenimo Vas i
Vaše djelo.“

FRA MILE BABIĆ, profesor filozofije i
teologije: „Alija Izetbegović je velika
ličnost jer je ljubio svoju zemlju Bosnu
i Hercegovinu, i učinio sve što je mogao
da građani i narodi Bosne i Hercegovine
žive u miru i blagostanju.“

„Alija je svojom osobnošću i političkim djelovanjem snažno obilježio zbivanja u Bosni i Hercegovini. Cijeli je svoj život podredio političkom djelovanju i nisu ga slomile ni teške godine zatvorskog života. Neupitna je njegova državnička uloga u ratnim i poratnim godinama u BiH, tog teškog perioda za sve države na području bivše Jugoslavije.“ (Stjepan Mesić, bivši predsjednik Republike Hrvatske)

DINO MUSTAFIĆ, reditelj: „Bosna i Hercegovina je izgubila političara koji je volio ovu zemlju. Historija će objektivizirati njegovu ulogu i značaj u stvaranju i čuvanju Bosne i Hercegovine.“

DRAGAN VIKIĆ, ratni komandant Specijalne policije: „Alija je bio moj ratni komandant, odnosno komandant sviju nas. Dobar čovjek, skroman i mislim da je mnogo potegao u ratno vrijeme i iznio ogroman teret u najteže vrijeme, kad je mnogo ljudi bježalo iz Bosne.“

MILJENKO JERGOVIĆ, književnik: „Alija Izetbegović čovjek je fascinantno

plavih očiju, a te su oči bile prvo što sam na njemu primijetio kada sam ga prije 11 godina – mislim da je još bio predsjednik Predsjedništva – upoznao na jednom primanju u povodu Bajrama. U međuvremenu sam ga sreo još pet-šest puta, u različitim okolnostima i fazama, i primjećivao sam da u njemu sve stari osim tih očiju, koje na trenutke izgledaju kao da su dizajnirane u Benetonu.“ („Globus“)

JOVAN DIVJAK, general Armije Bosne i Hercegovine: „Nema razlike između nacionalista – nacionalista je nacionalista. Za mene, nacionalista je pozitivna ličnost ukoliko se on zalaže za zaštitu prava svoga naroda, ali ne

na uštrb drugog naroda. Ovdje se radi o nacional-šovinistima koji su otpočinjali i vodili rat da ugroze druge narode. To Alija Izetbegović nije radio. Za mene je Alija Izetbegović pošten i moralan čovjek.“ (Maj 2005. za Radio Slobodna Evropa)

PETER MAAS, novinar: „Naveče, nakon večere, a to je bivalo poslije ponoći jer su razgovori održavani po balkanskom vremenu, Izetbegović bi izašao iz hotela da prošetala uz jezero, pustom stazom, jer ovo je bila Švajcarska, i u 11 sati svi su u krevetu. Pratio bi ga jedan njegov tjelohranitelj, i da ste ga primijetili a da ne znate ko je, osjetili biste samllost za njega, tu samotnu

figuru koja hoda u mraku, polako, sagnuta, klimajući glavom. Jadnik, pomislili biste, sigurno je u velikoj žalosti, mora da mu je nedavno umrla žena. Na neki način to bi bilo tačno, jer Izetbegović je za Bosnu bio vezan kao muž za ženu.” (Iz knjige „Ljubi bližnjega svoga“)

RICHARD HOLBROOKE, američki diplomat: „Mislim da ova zemlja danas ne bi postojala da nije bilo Izetbegovića. Svi ljudi prave greške, pa i on, ali ponavljam, da nije bilo njega, ne bi bilo Bosne i Hercegovine. To je i Milošević kazao u Daytonu. On je rekao da je Izetbegović pobijedio. Nakon višednevnih teških pregovora, Milošević je pristao da se Sarajevo preda Federaciji. Kazao je da je Izetbegović zaslužio Sarajevo, jer ga

nikad nije napuštao. Krajišnik i Buha su pobješnjeli na to. Da je Izetbegović napustio Sarajevo, Bosna i Hercegovina ne bi opstala.“

FRA PETAR ANĐELOVIĆ, provincijal Franjevačke provincije Bosne Srebrene: „Aliju Izetbegovića često sam susretao. Imao sam dojam da silno pati. Jer život mu je dodijelio ulogu koja je nadrastala njegove snage. No, on se borio i nastojao učiniti ono što je bilo moguće. Pritom sam naučio poštovati ga, računajući s tim da se u životnoj borbi mogu načiniti i pogreške. Stoga, dok se prisjećamo Alije Izetbegovića, želim da mu Svemogući i Svevišnji bude milostiv i da ga nagradi za sva njegova poštena nastojanja i za sva njegova poštena djela koja je tokom života učinio.“

HATIDŽA MEHMEDOVIĆ, „Majke enklava Srebrenice i Žepe“: „Moje djece nema i ja nemam kome šta da se dodvoravam niti da podilazim. Godinama su pokušavali da nas izmanipuliraju pričom o bošnjačkoj krivici i, naravno, krivici Alije Izetbegovića za smrt Bošnjaka Srebrenice. To su radili oni koji su željeli izjednačiti, takozvane sve tri strane i umanjiti krivicu stvarnih krivaca za smrt naše djece. Nikada na to nisam pristajala, a danas najmanje. Alija Izetbegović je bio i ostao predsjednik Bošnjaka i moj predsjednik i, sigurno je, da nije bilo njega i njegovog autoriteta, Bosna bi danas bila jedna velika Srebrenica. Bošnjaci, kojima je Alija bio ratni komandant, za razliku od drugih, danas se nemaju čega stidjeti.“

”

Bosnom nikad niko nije uspio da
vlada, uvijek mu se to samo činilo.

”

A. Zeković

IZVORI FOTOGRAFIJA

Amel Emrić: na stranicama 84, 85, 94, 141, 142, 146, 147, 149, 168, 169, 174, 175

Danilo Krstanović: na stranicama 2, 98, 123, 151, 177, 178, 180, 182, 183, 184, 186

Milomir Kovačević – Strašni: na stranicama 44, 45, 46, 47, 48 gore, 49 gore, 61, 62, 65

Tarik Samarah: 135, 136, 137, 138, 139, 157 lijevo, 158 gore i centar, 163

Hidajet Delić: na stranicama 52, 53, 54, 55, 113, 118 gore

„Avaz“, foto-arhiv: na stranicama 83, 87, 101, 112, 120, 121 gore

„Oslobodjenje“, foto-arhiv: na stranicama 40, 50, 51, 54 dolje, 60, 70, 176

Arhiva porodice Izetbegović: na stranicama 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 30, 32, 33, 48 dolje, 56, 57, 58, 66 dolje, 69, 72, 73 gore, 74, 79 dolje, 80, 81 dolje, 86, 92, 102, 103, 125, 126, 127 dolje, 128, 132, 133, 140, 152, 154, 155, 157

Reuters: na stranicama 66, 76, 91, 104, 108, 109, 118 dolje, 119, 122, 124, 150, 151, 156, 170, 172, 178, 182, 183, 184

„SDA“, foto-arhiv: na stranicama 36, 38, 39, 97, 116, 117, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 159, 160, 163

Alexis Duclos: na stranicama 77, 78, 79 gore, 81 gore

Vizuelni arhiv Direkcije za komunikacije Predsjedništva Republike Turske: na stranicama 129, 130, 131

Foto-arhiv Agencije Anadolija: na stranici 181

Yeni Şafak Gazetesi: na stranici 128

Osman Topčagić: na stranici 158 dolje

William J. Clinton Presidential Library: na stranici 90

Foto-arhiv Centra za mir Mostar: na stranici 127 gore

JU „Historijski arhiv Sarajevo“: na stranici 157 dolje desno

ALIJA IZETBEGOVIĆ 1925 – 2003
PRVI PREDSEDNIK NEZAVISNE BOSNE I HERCEGOVINE

2. IZDANJE

UREDNICI

Fahrudin Rizvanbegović
Faris Nanić

IZDAVAČ

Fondacija „Alija Izetbegović“
Nusreta Fazlibegovića 70, Sarajevo

ZA IZDAVAČA

Esmā Zlataŕ

TEKST

Nihad Kreševljaković

LEKTURA I KOREKTURA

Rusmira Čamo

PRILAGODBA DTP-a

Mahir Sokolija

OBRADA FOTOGRAFIJA

Velija Hasanbegović

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI

Darije Petković

1. IZDANJE

PRIREDILI

Zijah Gafić
Ajet Arifi (Connectum)

UREDNIK FOTOGRAFIJE

Zijah Gafić

SKENIRANJE

Aleksandar Kordić, TDP

OBRADA FOTOGRAFIJA

Anes Šehić, Dotart

DTP

Hot Shop

DESIGN

Fabrika

© FONDACIJA „ALIJA IZETBEGOVIĆ“, 2025

© SVA PRAVA NA FOTOGRAFIJE I TEKSTOVE ZADRŽAVAJU AUTORI

Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, fotokopirati niti na bilo koji način reproducirati bez odobrenja Izdavača.

ZAHVALJUJEMO za 2. izdanje:

Ajetu Arifiću, Zijadu Gafiću, Nihadu Kreševljakoviću, Turskoj agenciji za saradnju i koordinaciju – TİKA, JU „Memorijalni centar Sarajevo“ i Ahmedu Kulaniću, Bakiru Izetbegoviću i porodici Izetbegović, Amelu Emriću, Milomiru Kovačeviću – Strašnom, Renati Krstanović, Tariku Samarahu, Almi Pašić, Alexisu Duclosu, Safetu Oručeviću, Osmanu Topčagiću, Mukeremi Numić, Centrali SDA, Foto-arhivu „Oslobođenja“, Foto-arhivu „Dnevnog avaza“, JU „Historijski arhiv Sarajevo“, Media centru, Foto arhivu Centra za mir Mostar, U.G. „Videoarhiv Sarajevo“, Udruženju veterana Odreda policije „Bosna“

Izdavanje ove fotomonografije omogućila je TİKA povodom obilježavanja 100 godina od rođenja Alije Izetbegovića